ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

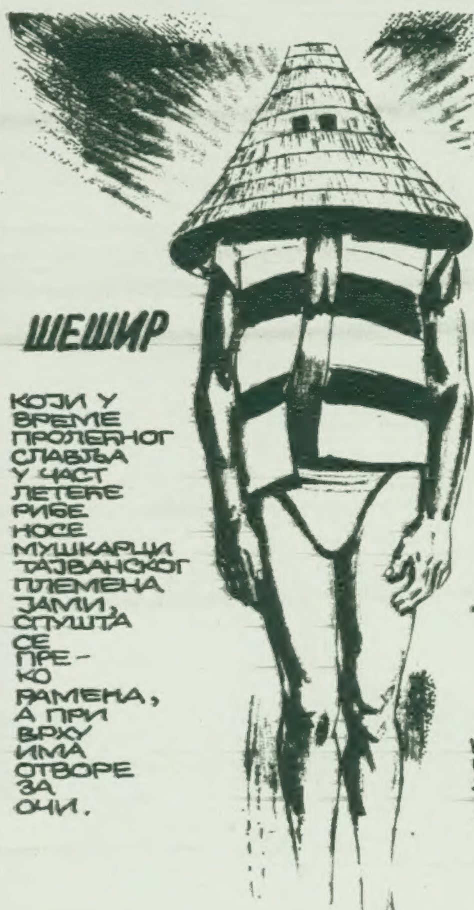
20. I 1989. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LI ● 2000 ДИН. ● БРОЈ 1934

Рипли

Веровали или не!

ШЕШИР

КОЈИ У ВРЕМЕ ПРОЛЕЋНОГ СЛАВЉА У ЧАСТ ЛЕТЕЋЕ РИБЕ НОСЕ МУШКАРЦИ ТАЈВАНСКОГ ПЛЕМЕНА ЈАМИ, СПУШТА СЕ ПРЕКО РАМЕНА, А ПРИ ВРХУ ИМА ОТВОРЕ ЗА ОЧИ.

Алигатори

ИМАЈУ ДУЖЕ ЗАДЊЕ НОГЕ ОД ПРЕДЊИХ, ШТО УКАЗУЈЕ ДА СУЊИХОВИ ДАВНИ ПРЕЦИ ХОДАЛИ УСПРАВНО.

КИП ГУСКЕ

У ВАВИ (ОНТАРИО, КАНАДА) ИЗРАЂЕН ЈЕ ОД МЕТАЛА, ВИСОК ЈЕ 7,32 МЕТРА, И ТЕЖАК 1,5 ТОНУ. ВАВА, ИНАЧЕ, НА ЈЕЗИКУ КАНАДСКИХ ИНДИЈАНАЦА ЗНАЧИ ГУСКА.

ЈЕЗЕРО БЕНИ

У САВОЈИ (ФРАНЦУСКА) ЛИЧИ НА ЏИНОВСКИ ОТИСАК СТОПАЛА.

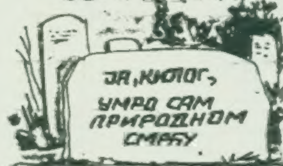

КАМЕЊЕ

КОЈЕ ЛИЧИ НА КОРЊАЧИН ОКЛОП, ОБЛИКОВАЛИ СУ МОРСКИ ТАЛАСИ, А МОЖЕ СЕ ВИДЕТИ ДУЖ ПЛАЖЕ МОЕРАКИ, НА ЈУЖНОМ ОСТРВУ (НОВИ ЗЕЛАНД).

Епитаф

НА НАДГРОБНОМ СПОМЕНИКУ У ТУМБСТОНУ, У АРИЗОНИ (САД).

ЧАСОВНИК

КОЈИ ЈЕ НОСИЛА ШКОТСКА КРАЉИЦА МАРИЈА (1560-67) БИО ЈЕ У ОБЛИКУ ЛОБАЊЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● у Шангају је штампана енциклопедија за – пензионере! Књига коју је припремила група аутора са председником Јапанског лекарског друштва Цепином на челу обрађује око 2000 појмова који су посебно важни

за старије људе (исхрана, козметика, хигијена), али ту су и упутства како да остану активни у друштвеном животу.

●●● утврђено је да хируршки инструменти од вештачког драгог камења имају предност над металним не само зато што су чвршћи и

трајнији већ и зато што имају изванредну особину да резови направљени њима зарастају много брже.

●●● на северу Аустралије нађен је до сада највећи термитњак: висок је 6,7 метара, а у пречнику има преко седам метара.

●●● италијански специјалисти предлажу „сунчане" клизаљке. На њиховој горњој страни уграђени су фото-елементи заштићени слојем провидне и врло јаке пластике. На јаком планинском сунцу елементи ће стварати

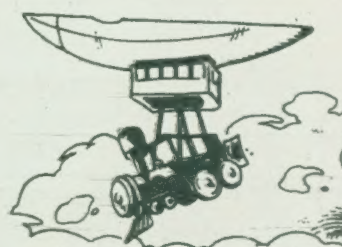
електричну струју која се може употребити за – загревање клизача.

●●● прошле јесени у швајцарском градићу Херисау одржан је трећи међународни сусрет верглаша. Могућности старог инструмента приказане су на свим градским

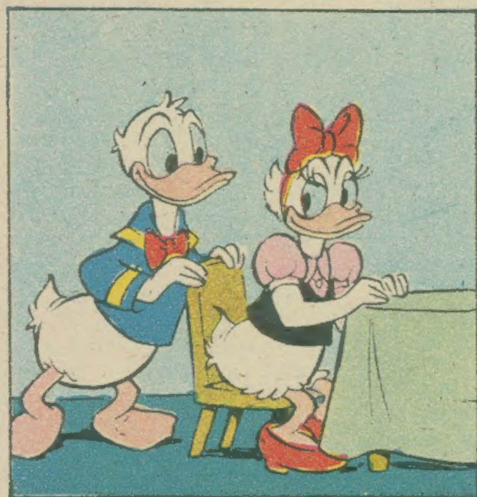
трговима. За вергл су писали Моцарт, Хајдн и Бетовен што сведочи да овај „музикални сандук" нипошто не треба потцењивати.

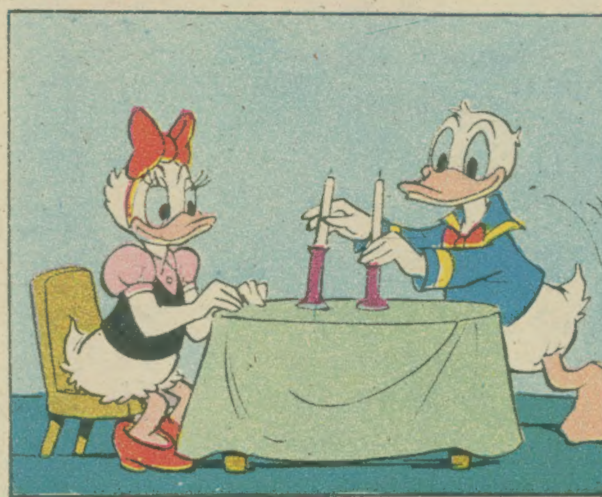
●●● у САД је конструисано веома оригинално ваздухопловно средство – ваздушна лађа за превоз тешког терета. Резервоар дирижабла напуњен је толиком количином хелијума да може понети натоварен воз.

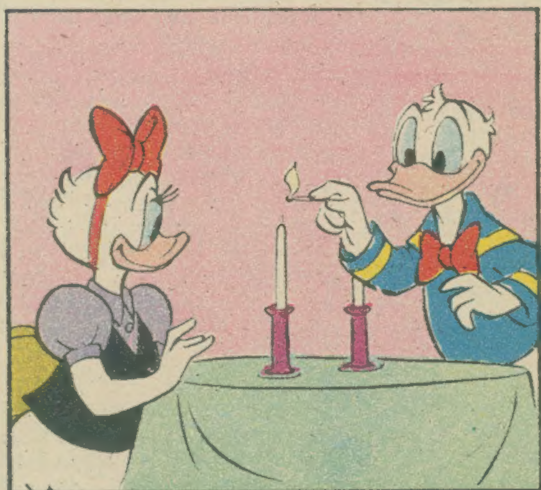

Илустровао Димитрије Костић

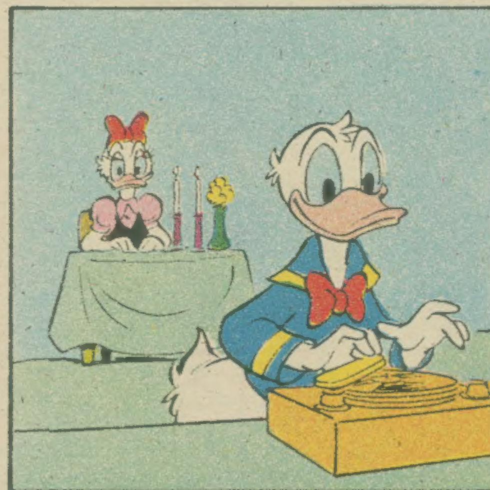

WALT DISNEY
ПАЈА ПАТАК

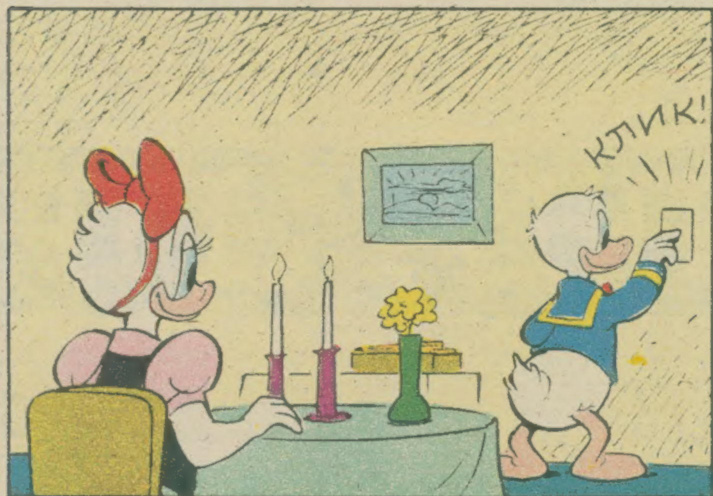

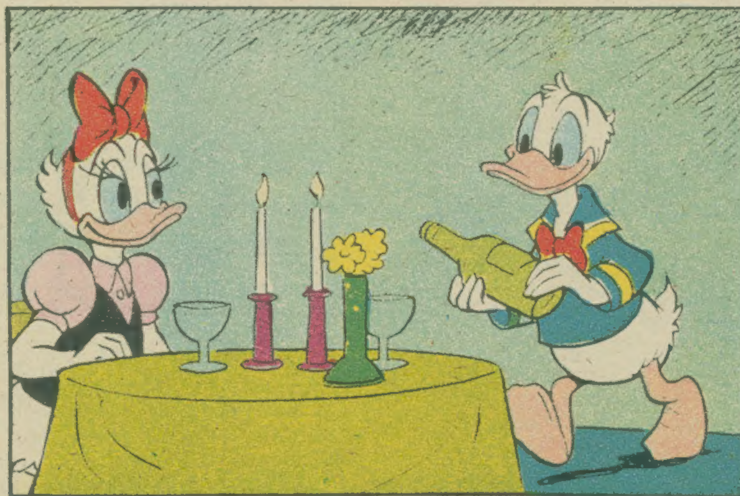

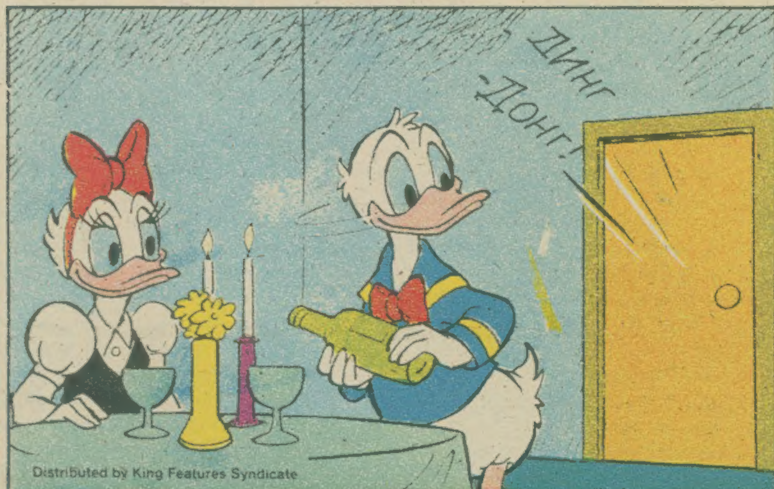

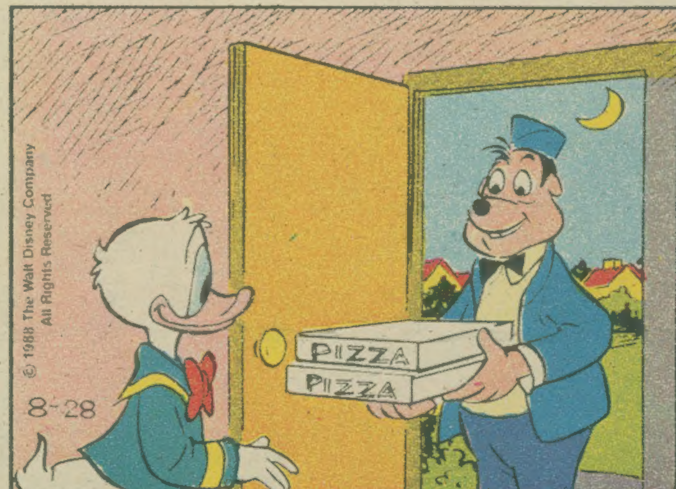

КЛИК!

ДИНГ
ДОНГ!
Distributed by King Features Syndicate

© 1988 The Walt Disney Company
All Rights Reserved
8-28
PIZZA
PIZZA

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

НА ТРАГУ

До пре неколико година ништа се није знало о покушају Јапанаца да у другом светском рату направе атомску бомбу

ТАЈНА „ПРО

Расправе о достигнућима нуклеарне физике почеле су у јапанским војним круговима још пре него што је избио рат на Пацифику. Први кога је почело да занима то подручје био је генерал Такео Јасуда, шеф Одсека за науку и технику ратног ваздухопловства и касније начелник генералштаба ратног ваздухопловства јапанске империјалне армије.

Генерал Јасуда је помно пратио стране научноистраживачке радове, а пажњу су му посебно привлачили текстови у којима се тврдило да би ланчана реакција изазвана нуклеарном физијом уранијума могла да доведе до експлозије невиђене снаге. Један од генералових бивших учитеља професор Риокичи Сагане својевремено је боравио у Сједињеним Америчким Државама. Током усавршавања на Калифорнијском универзитету упознао је већи број младих физичара из Европе и Америке и био добро обавештен о најновијим научним идејама тога доба. После неколико састанака са генералом, и на његов захтев, професор Сагане је написао детаљан извештај у коме је изнео тврдњу да најновија открића на пољу нуклеарне физике могу да нађу примену у војсци.

Нека се експерти позабаве тим питањем!

Тако је гласио одговор министра рата Хидекија Тођоа кад му је на увид поднет извештај професора Саганеа.

Поступајући у складу с том наредбом, генерал Јасуда је, маја 1941, основао Институт за физичко-хемијска истраживања који је имао задатак да испита „могућности развоја и израде уранијумске бомбе". Професор Јошио Нишина, који је у младости студирао у класи Нилса Бора у Копенхагену, постављен је за шефа пројекта. На захтев професора Нишине више од сто младих истраживача који су се бавили нуклеарном енергијом ослобођено је војне обавезе и стављено њему на располагање. Прве две године они су утрошили углавном на теоријске прорачуне, на упоредно проучавање разних метода фисије уранијумових изотопа и на трагање за уранијумом.

Петог маја 1943. професор Нишина послао је извештај команди ратног ваздухопловства изјављујући да је израда атомске бомбе технички могућа. Генерал Јасуда проследио је извештај Тођоу који је до тада већ постао председник владе. Тиме је било означено рађање „Пројекта Ни". На јапанском језику „ни" значи „два". Међутим, у овом случају то није била ознака за број, него почетак имена главног руководиоца пројекта.

Трагање за нуклеарним сировинама

Пошто је прочитао научников извештај, премијер Тођо је позвао пуковника Кавашиму, шефа Одсека за опште послове главног штаба ратног ваздухопловства

– Јесте ли чули за атомску бомбу? Нисте? То је нешто што би могло да преокрене ток рата. Почните на изради те бомбе. Имаћете првенство у добијању новца, материјала и радне снаге. Распитајте се код физичара шта им је све потребно.

– Имамо довољно људи – рекао је професор Нишина са осмехом кад му је пуковник изнео најбитнији део разговора са премијером. – Најважније је да нам армија помогне да набавимо уранијум.

У лето 1943. пуковник Кавашима и његови потчињени кренули су у потрагу за уранијумовом рудом. Био је то тежак задатак. Познате наслаге у јапанској префектури Фикушима и на Корејском полуострву показале су се као недовољне. У међувремену, само за експерименте биле су неопходне две тоне уранијумовог оксида.

Одлучено је да се затражи помоћ од Немачке. Хироши Ошима, јапански амбасадор у Берлину, пренео је нацистима захтев да испоруче Јапану две тоне уранијумове руде. Немци су одговорили да би најпре желели да знају зашто је Јапанцима потребна тако велика количина. Кад је добио ту поруку, Кавашима је, буктећи од гнева, послао телеграм амбасадору: „Кажите им да нам је тешко да схватимо њихов став. Подсетите их да Јапан води рат против Сједињених Држава и Британије као савезник Немачке. Ако ово питање не буде решено на одговарајућем нивоу, мораћемо да се обратимо директно фиреру".

Да ли је читава ствар била предочена Хитлеру или није, тешко је казати. У сваком случају, нацисти су уважили захтев. Крајем 1943. једна тона уранијумове руде укрцана је на немачку подморницу која се хитно упутила ка Јапану. Међутим, подморница није стигла до свог одредишта: у водама јужно од Малајског полуострва открили су је и потопили амерички ратни бродови. Другу тону, по свему судећи, Немци нису никада ни послали, па је екипа којој је поверен „Пројект Ни" морала да потражи уранијум на домаћем терену.

Почетком 1944. рад на изради атомске бомбе још је био у фази лабораторијских испитивања.

Команда ратног ваздухопловства у први мах није придавала велики значај читавој тој замисли: мали број руководећих милитариста веровао је да би атомска бомба доиста могла да има разорну моћ катастрофалних размера. Међутим, што се више погоршавало стање на фронтовима, утолико је војна елита чешће бацала погледе према науци као спасоносном решењу. А ратна ситуација у то време била је незавидна. После битака у Коралном мору и у водама Мидвејских острва Јапан је почео да се повлачи са неких територија које је раније заузео. Ипак, у војним врховима се тврдило да Американци неће успети да освоје Маријанска острва, а поготово не највеће од њих Сајпан на коме је био гарнизон од 30.000 јапанских војника.

Битка за Сајпан која је почела 15. јуна 1944. била је, показало се, једна од најкрвавијих у читавом пацифичком рату. Око 70.000 америчких маринаца искрцало се на острво. Поред снажне подршке са мора и из ваздуха, више од три недеље није им успело да сломе отпор јапанског гарнизона. И управо тих дана премијер Тођо позвао је научнике који су радили на развоју атомске бомбе. Шта ако би таква бомба била спуштена на Сајпан и претворила острво у заједничку гробницу како нападача тако и бранилаца?

Фабрика без сировина

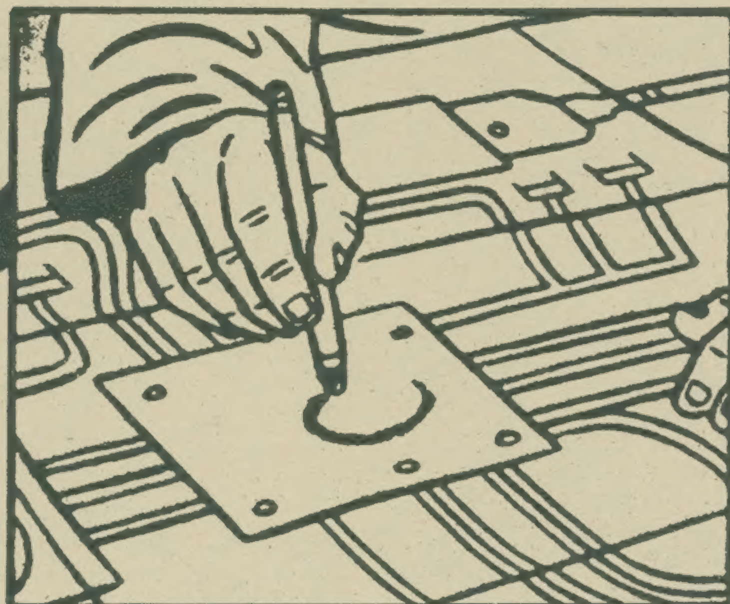
Али, бомба је била још далеко и покушај да се задржи Сајпан није успео. Деветог јула 1944. Американци су сломили и последњи отпор бранилаца острва. Осамнаестог јула влада Хидекија Тођоа поднела је оставку.

Тог истог дана екипа „Пројекта Ни" обавила је један важан експеримент у разлагању уранијумових изотопа. Обавештена о том достигнућу, врховна команда армије одлучила је да подухвату пружи сву могућу подршку. Закључено је да ће бити најбоље да се атомски пројект стави у потпуну надлежност министарства наоружања, тачније речено, његовог Осмог одсека за науку и технику који је бројао преко 500 чланова. Тако здруженим снагама требало је кренути у потрагу за рудом уранијума.

Посао је поверен мајору Јоичију Јамамотоу, искусном геологу. Професор Сатојасу Имори са Института за физичко-хемијска истраживања укључен је као стручни саветник. Овај дипломац Оксфорда био је један од првих научника у Јапану који су се позабавили проучавањем радиоактивних елемената. Радећи даноноћно са својим сарадницима он је, у рекордно кратком року, саградио две фабрике за пречишћавање уранијумове руде која би се допремала из Кине и Кореје. Међутим, копање и допремање руде задавало је многе невоље.

Кад је постало сасвим јасно да је руду немогуће допремити са прекоморских територија, донета је одлука да се пажња усредсреди унутар

Међутим, у марту 1945. са острва Сајпан, на које је бивши премијер Тођо желео да баци уранијумску бомбу, бомбардери „Б-29" почели су у јатима да узлећу и масакрирају јапанске градове. Деветог марта запаљиве бомбе претвориле су у пепео једну стамбену четврт Токија, те ноћи пламенови су прогутали готово 100.000 људских живота. Два дана касније циљ ваздушног напада била је Нагоја, после још два дана њену судбину доживела је Осака, а затим је на ред дошао Кобе.

Тринаестог априла јапански радио известио је о смрти америчког председника Рузвелта. Тог истог дана бомбардери „Б-29" поново су се појавили над Токијом. Већину зграда Института за ваздухопловну опрему прогутао је пламен. Само зграда бр. 49, у којој су биле смештене лабораторије „Пројекта Ни", остала је нетакнута. Професор Нишина већ се понадао да је опасност још једном прошла, а онда је одјекнула страховита експлозија и зграда се до темеља срушила.

Ваздушни напади на Токио и Осаку у огромној мери су осујетили јапанске научнике да наставе свој рад на физици уранијумових изотопа. Али, у рудокопима Фикушиме школска деца су и даље ударала пијуцима по стенама. Истрајала су у томе до краја рата. Последњих месеци пред капитулацију истраживачки центар био је премештен у лабораторију професора Бунаскуа Аракатуса у Кјоту. Ту су настављени покушаји да се изотопи уранијума издвоје помоћу моћне центрифуге. Теоријске прорачуне изводио је Хидеки Јукава, будући добитник Нобелове награде. На дан 22. јула 1945. научници су известили врховне војне власти да Јапан није кадар да начини атомску бомбу.

Две недеље касније, 6 августа, америчка уранијумска бомба спржила је Хирошиму. Два дана након тог апокалиптичког догађаја професор Нишина и генерал Арисуе, шеф Другог одсека генералштаба, посетили су место експлозије. Професор Аракатсу из Кјота и професор Асада из Осаке такође су дошли.

По повратку из Хирошиме тројица физичара позвана су у генералштаб. Очекивали су да ће их питати да ли оно што су видели личи на последице атомске експлозије. Али, чули су нешто друго.

– Можете ли удруженим напорима за шест месеци да створите атомску бомбу? Ми ћемо обзнанити да су руководећи учесници пројекта погинули у ваздушним нападима и одржаћемо лажне погребе за сваког појединачно. У ствари, пребацићемо вас у префектуру Нагано, где је међу гранитним стенама у планинама близу Мацушироа изграђено подземно утврђење за цара. Ако се Американци искрцају, наше јединице и добровољци настојаће по сваку цену да их задрже шест месеци. Уколико успете у том року да начините бомбу, ми ћемо разорити непријатељски мостобран и тако преокренути ток рата у своју корист.

Физичари су их запањено слушали. Фанатизам милитаристичке елите био је научницима исто толико недокучив колико и теорија релативности генералима и адмиралима.

– У садашњој ситуацији –

...ОЈЕКТА НИ"

самог Јапана. Копање је почело у префектури Фрикушима. Ђаци виших разреда околних средњих школа били су мобилисани да копају руду на једном налазишту у близини града Ишикаве. Ти петнаестогодишњаци су, радећи од јутра до мрака, фанатично ударали пијуцима по падинама каменолома, издвајали црне комаде из крша одваљених стена и пребацивали их коњским запрегама до фабрике за пречишћавање руде.

Једног дана професор Имори изненада је позван из рудника у главни штаб. Примио га је један члан царске породице који је, трудећи се да не упрља рукав своје војничке униформе, пружио научнику један камен:

– Ја боље познајем биологију него геологију – рекао је – али без обзира на то, овај камен учинио ми се необично тежак. Хоћете ли проверити, професоре, да ли он садржи уранијум?

Испоставило се да је „необично тежак" камен обичан гранит. Али, професора Иморија запањило је сазнање да се и у највишим дворским круговима са толиким занимањем говорило о атомској бомби и преко потребном уранијуму.

Ако не за овај, онда за следећи рат!

Почетком 1945. житељи Токија дрхтали су од хладноће. У граду више није било горива. За то време, пламенови рата примицали су се све ближе и ближе. А особље „Пројекта Ни" радило је грозничаво. Нови низ покушаја да се издвоји уранијум – 235 давао је извесну наду.

одговорио је професор Нишина – чак ни шест година, камоли шест месеци, не би било довољно. Ми немамо ни уранијум ни електричну енергију. Немамо ништа од свега што нам је потребно.

Али, људи у униформама као да су говорили друкчијим језиком. Још дуго након што су научници напустили генералштаб пред очима им је лебдео лик адмирала Тојотаре Тамуре из главног морнаричког штаба који им, ужареног погледа, као у делиријуму, довикује: – Посао у сваком случају мора да буде настављен, и бомба мора да буде начињена. Ако не за овај, онда за следећи рат!

После капитулације Јапана која је потписана 2. септембра 1945. званични кругови држали су „Пројект Ни” у строгој тајности. Јавност је за то сазнала тек недавно.

Г. В.

ВИДОВИТИ КУПАЦ БЕСКОРИСНИХ

ИНУА, СВУДА ОКО НАС

Едвард Вилијем Нелсон

Кад је један истраживач, задивљен коштаном фигуром фоке, похвалио ескимског уметника, овај је одговорио: – Ја сам јој само помогао да изиђе „испод леда"

Иако Ескиме препознајемо на први поглед, наше знање о овом народу је, у ствари, оскудно: најчешће помислимо на вечити лед, игло, кајак, крзнену одећу... Ескими се чешће срећу у укрштеним речима него у енциклопедијама.

Ко су, уистину, ови косооки, симпатични људи?

На језику Индијанаца Кри реч eskuimantjik значи „људи који једу сирово месо". Одатле потиче назив Ескими. Они, међутим, сами себе називају инуит-људи, једини људи.

Ескими живе на огромном пространству, од Гренланда и Лабрадора на истоку до Беринговог мора и сибирских обала на западу, као и на неким арктичким острвима. Некад су живели и у унутрашњости Северне Америке, али су их на север потиснули Индијанци Атабаска. Монголоиди су, жутосмеђе пути.

Још није поуздано утврђено одакле потиче овај народ. Антрополошка и лингвистичка истраживања указују на њихово азијско порекло. Говоре дијалектима јединственог, ескимског језика који се убраја у групу ескимско-алеутских језика. Као и језици америчких Индијанаца, и ескимски имају нарочиту грађу, тако да поједине речи, врло дуге, замењују целе реченице. Тако, на пример, на једном гренландском дијалекту реч Savigiksiniariartokasu-aromaryotittogog значи: Он каже да ћеш и ти ускоро да одеш да купиш леп нож.

Не зна се тачно колико данас има Ескима. Неки подаци наводе 100 хиљада, док их други своде само на 45 хиљада.

Иако су Европљани – китоловци, мисионари и трговци – дошли у додир с Ескимима још пре неколико векова, њихов живот је, због географске, језичке и духовне одвојености постао ближи и познатији тек недавно, захваљујући једној изузетној установи. То је Смитсонова задужбина.

С Аљаске у Загреб и Београд

Енглески хемичар и минералог Џејмс Смитсон (1765–1828), по коме је један минерал назван смитсонит, завештао је своје богатство од преко 100 хиљада фунти САД са жељом да се оснује његова задужбина која ће служити за „повећање и ширење знања међу људима". Смитсонова задужбина озакоњена је, међутим, тек 1864. и данас је највећа установа те врсте на свету. За време управе Џозефа Хенрија, првог секретара задужбине, тек основана институција усмерена је на истраживање културе америчких староседелаца. Спенсер Фулертон Берд, Хенријев помоћник и доцније други секретар, залагао се за стварање свеобухватних природњачких збирки. Нарочиту пажњу обратио је на америчке староседелачке културе које су биле захваћене брзим променама. У договору с Америчком службом за осматрање одабрани су многи научници који су као метеоролози и скупљачи упућивани и у најудаљеније крајеве континента. Један од тих млађих људи био је и Едвард Вилијем Нелсон. Захваљујући управо њему, чудесни свет Ескима данас нам

Ескимска деца играла су се луткама направљеним од кљова моржа, крзна или дрвета (Аљаска)

Маска с приказом инуа фоке (Аљаска)

Данашње даме вероватно би радо носиле овај свечани појас украшен зубима ирваса (Накнек, Алеутско горје, југ Аљаске)

је ближи и разумљивији. Нелсонова збирка састоји се од преко 10.000 ескимских предмета. Али, то је само мали део Смитсонове задужбине која се, поред библиотеке од око милион књига, састоји од четрнаест музеја, галерија, опсерваторија, истраживачких центара, специјализованих часописа... Ову јединствену установу Американци популарно зову „депо нације", а седиште јој је у Вашингтону.

Један део Нелсонове збирке био је прошлог лета изложен у загребачком Музејско-галеријском простору, а јесенас и у Етнографском музеју у Београду. Тако је и до нас дошао ИНУА: свет духова Ескима с Беринговог мора који је 1982. године обишао целу Северну Америку. Изложба је организована и у староседелачким селима Аљаске па су је видели и потомци Ескима с Беринговог мора упознавши тако своје богато наслеђе.

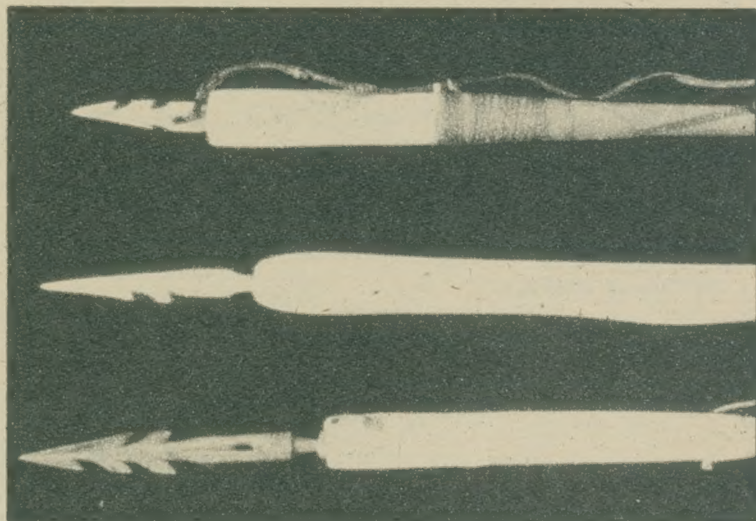
Комунизам, али прехрамбени

Као страствени орнитолог, Нелсон је са двадесет две године постао метеоролог Америчке службе за осматрање на Аљасци. У Сент Мајклу провео је пуне четири године путујући повремено кајаком и псећом запрегом по југозападној Аљасци. Одушевљен Ескимима, скупио је велику етнографску збирку и послао је у Вашингтон. Он и његов несвакидашњи обичај куповања употребљаваног алата и одеће постали су ускоро познати том народу, па му је једна стара Ескимка дала надимак Купац бескорисних ствари. Време је, међутим, показало да су то и те како драгоцене ствари, данас ретке и код самих Ескима. Нелсон је проучавао и начин ескимског живота записујући своја запажања, тако да смо сад, преко стотину година касније, у могућности да ближе упознамо овај народ далеког севера.

Ескими не живе у племенским, већ породичним групама. Деца расту уз мајку и остале жене из фамилије. Кад дечаци напуне пет или шест година, прелазе у такозвани касгик, кућу за мушкарце, где уче вештине које ће им омогућити да опстану. Уз практична знања, дечаци и младићи су у дугим зимским вечерима слушали приче о прошлости свог народа, учећи да поштују традицију и веровање. Младић је био спреман за женидбу тек када је могао да пружи доказ да је способан да издржава породицу. Веридбу би често обављали сами родитељи: пред свадбу би одевали сина у нову одећу, а он би својој изабраници поклањао такође ново одело. Уколико девојка прими и обуче нову одећу, сматрало се да су млади венчани и почињали би заједнички живот.

Мајке и рођаке подучавале су девојке шивењу, кувању, риболову, убирању плодова. Прелаз у свет одраслих жена обележаван је тетовираним знаком на лицу.

Ескимска деца нису смела сама да узимају храну, а послужено јело морала су увек да поједу до краја! (Подсећа ли нас то и на наше детињство?) На тај начин навикавана су на осећај глади и на обавезу дељења хране с другим члановима заједнице.

Сваки предмет који су Ескими употребљавали био је истовремено и врхунско дело примењене уметности. Без оваквих харпуна од дрвета и кљова моржа њихов опстанак био би немогућ (Аљаска)

Наравно, Ескими без лова не би могли да преживе. Иако су располагали наоко примитивним оруђем, ову делатност, услов опстанка, довели су до савршенства. Луком и стрелом, клопкама, харпунима, мрежама, удицама, они су вешто ловили фоке, беле медведе, птице, рибе, ирвасе, чак и китове. Успех у лову зависио је од вештине, али, веровали су, и од амајлије која је ловцу обезбеђивала својства животиње коју је представљала.

Овај сурови живот који је зависио од лова одразио се и у друштвеним односима. Ретке обилне ловине захтевале су и праведну расподелу, па је лично власништво постајало колективно. Социолози су овај начин привређивања и расподеле назвали „прехрамбени комунизам", јер је сваком члану друштва припадао једнак део улова.

Међутим, лов није служио само за то да се утоли глад и да се дође до крзна неопходног за одећу или шаторе. И у лову, као и у свеобухватном животу Ескима, незаобилазан је ИНУА.

Шамари у знак пријатељства

Ескими верују да свака ствар, сваки човек или животиња, садржи ИНУУ, дух, врло важан део материје од које су саздани свет и живот. Свет Ескима с Беринговог мора обухвата низ слојева који су међусобно у веома осетљивој равнотежи. Непажљивим понашањем та равнотежа може лако да се поремети, то добро зна и осећа сваки Еским. Због тога мора да се понаша у складу са многим обичајним, али строгим правилима и прописима. Лоше време, болест или слаб улов схватани су као казне увређених духова. Шамани, односно врачеви или посебно обучени људи, посредовали су између људи и духова, а на годишњим свечаностима поштовање духовима изражавано је игром, музиком, храном и својеврсним ритуалима. Понекад би ловац „угледао" људско лице на крилу птице или у оку животиње: тад је знао да је управо видео духа или ИНУУ. Такви драматични догађаји појачавали су уверење Ескима у јединство света и крхкост граница између видљивог и невидљивог. Други духови - тунгхат – лутали су светом не узимајући телесни облик. Они су за сваког, сем за шамана, невидљиви и углавном зли.

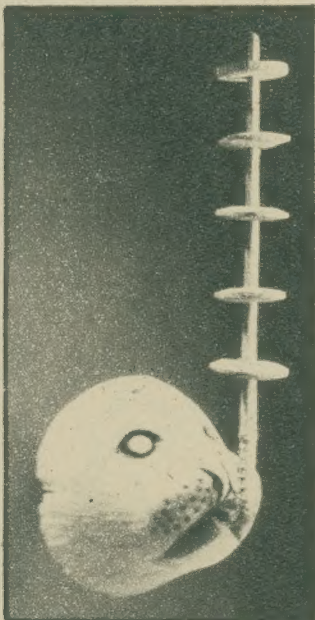
Живот Ескима, њихова култура и њихова веровања могу, на први поглед, многима да изгледају примитивни. Али, изгледа да је у праву амерички антрополог Франц Боас који се и сам бавио проучавањем живота Ескима, рекавши: „Неки теоретичари сматрају да се умна способност примитивног човека разликује од оне цивилизованог човека. Лично никад нисам срео биће примитивне заједнице на које би ова теорија могла да се примени".

Да је Боас у праву доказ су и предмети на овим фотографијама. Кад је „откривена" ескимска уметност, свет је био одушевљен њеном снагом, једноставношћу и искреношћу. Занос тим рукотворинама ишао је дотле да су четрдесетих година овог века чувени надреалисти Андре Бретон, Макс Ернст, Роберто Мата, Енрико Донати и други препознали у тој уметности надреалистички садржај и израз.

У мноштву разноврсних ескимских обичаја истакнуто место заузимају надметања у којима се противници међусобно изругују певајући увредљиве песме. Али, ови необични сукоби увек су завршавали – мирољубиво. Познати су и двобоји шамарима: кад се сретну два познаника или пријатеља, они ће у знак поздрава и радости опалити један другом серију врућих пушки!

Иако још поштују древне обичаје и веровања, Ескими више не живе као у време Едварда Нелсона. Кајаке од коже заменили су моторни чамци, стреле и харпуне савремене пушке, псеће запреге моторне сенке. Уместо шамара и прастарих предања после лова гледају телевизију. И игло је све ређи: сад се живи у правим кућама. Сачували су онај изванредан осећај за уметнички израз, али такође осавремењен, тако да је већ деценијама у свету веома цењена ескимска графика и скулптура. У многим видовима живота Ескими више заиста нису примитивни.

Иван Лончар

Животињама, без којих не би опстали Ескими су приписивали људске особине и изглед. Ова маска од дрвета приказује фоку са цеви за дисање, док се мехурићи ваздуха дижу на површину (Аљаска, Когмут или Мисион)

НЕАНДЕРТАЛЦИ, ТИ ДИВНИ ЧИСТУНЦИ

Част изузецима, већина би неандерталца описала отприлике овако: прилично одвратно и веома прљаво створење на пола пута између људског бића и животиње, косе улепљене од блата, са ројем мува које му зује око пазуха. Најновије откриће америчких антрополога, међутим, доказује да су наши далеки преци, ако ништа друго, били изгледа макар толико осетљиви у погледу личне хигијене да су редовно чачкали зубе. Штавише, како кажу Дејвид Фрејер са универзитета Канзаса и Мери Расел са Кејс вестерн ризерв универзитета из Кливленда, врло је вероватно да је чачкање зуба „један од најстаријих и најтрајнијих видова употребе оруђа у историји људског рода".

Да ствар буде занимљивија по нас Југословене, Фрејер и Раселова заснивају своје закључке на неандерталским

зубима које су ископали на налазишту код Крапине. На праисторијским зубима откривени су сићушни канали правилног облика који се протежу од спољашње ка унутрашњој страни зуба. Због чињенице да им је облик правилан, Фрејер и Раселова одлучно одбацују могућност да су канали настали услед природних процеса као што су каријес или стварање наслаге каменца.

Хипотези америчких научника недостаје само једно – чачкалице. Од неандерталских чачкалица, међутим, за сада ни трага. Дејвид Фрејер се ипак не да збунити. По његовом мишљењу, ствар је у томе што су неандерталци чистунци чачкалице, у ствари иверке од костију, користили искључиво једнократно, а затим их бацали. Штавише, неки антрополози верују да су наши далеки преци употребљавали животињске жиле и тетиве баш као што се данас употребљава пластични конац за чишћење зуба.

Јендом речју, разлика између њих и нас сводила би се отприлике на следеће: они су своје иверке и жиле после употребе бацали, ми своје четкице и конце користимо месецима.

ПОТПУНО НЕОЧЕКИВАНО

Рекло би се да савремена наука зна све о мајчином млеку, толико је оно проучавано. Утолико је већу сензацију у свету изазвало откриће до кога су дошли узбекистански научници: по свему судећи бебе ову незамењиву храну уопште не варе у желуцу!

„Прескачући" желудац мајчино млеко се разлаже на беланчевине у – бебиној јетри! Одатле се ове беланчевине апсорбују право у крв. Јетра код новорођенчади остаје најјачи орган и игра „туђу улогу" све док не ојачају бебини органи за варење.

Ово сазнање је веома важно за проучавање, лечење и спречавање дечијих болести јер су досад лекари разлоге за разне бољке тражили тамо где их не може бити – у желуцу.

РОБОТ КОЈИ СЕ ЗНОЈИ

Он је миран момак, послушан, неуморан. Он је, такође, и робот. Пре три године америчка војска наручила је од истраживачке лабораторије „Бател Пацифик норд вест" из Ричленда човеколиког робота високог 180 cm и тешког 80 kg који би се користио за испитивање отпорности одеће у условима који су за људе опасни по живот. Овиx се дана Мени, како га одмила зову његови лабораторијски очеви, спрема за први испит на коме ће бити изложен арктичким хладноћама и пустињским жегама.

Технички говорећи, Мени наређења прима посредством кабла којим је везан за компјутер у суседној соби. Његов грудни кош се надима и сплашњава као да заиста дише, а да све буде што верније, овај робот може нешто што ни једном пре њега није пошло за руком – зноји се. Мени то ради захваљујући компјутерски дигованом убризгавању дестиловане воде у мрежу капиларних цевчица смештених испод површине „коже". Уз то је и изузетно гибак, за шта може да захвали систему од четрдесет зглобова који његовим покретима дају готово људску усклађеност.

Сви су изгледи да се Менијева каријера неће завршити у војсци. Карактеристике су му такве да би био идеалан за испитивање одеће за космонауте или ватрогасце, као и опреме за многа друга, мање или више опасна, занимања. Како роботи не греше, Мени би, верују његови творци, могао да послужи и као јединица за мерење удобности, односно неудобности конфекције одеће тако што би регистровао „количину отпора које тело пружа одређеним врстама одевних предмета".

Другим речима, прво би Мени навукао неко одело, па тек када он каже да нема примедби, и ми.

САМО НЕ ФАРМЕРКЕ

Како би по мишљењу пацијената требало да буде обучен лекар? Ово питање било је главно у једном истраживању које су спровели амерички психолози у две болнице у граду Бостону. Показало се, наиме, да изглед лекара умногоме утиче на расположење болесника и, чак, може пресудно да утиче на његову жељу да се лечи и оздрави. Лекар мора обавезно бити у белом мантилу који је симбол медицинског ауторитета – такав је закључак психолога. Укупно 53 одсто анкетираних болесника одлучно је против тога да лекари носе фармерке, а 23 процента против

спортских патика јер су „доказ непоштовања пацијента". Многи болесници су гласали за то да лекари носе и кравате, а лекарке хаљине или сукње, никако панталоне!

Илустровао: Зоран Петканић Петко

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

САН ИЗ ФИОКЕ

Дуго се веровало да лебделице немају велику будућност и да свет мотора тешко иде укорак са светом пустоловине. Неки нови клинци доказали су супротно

Ови ховеркрафти су изузетно покретљиви и савлађују све површине. Кад устреба, могу да „скоче” и метар високо

И на води постижу брзину од 80 километара на сат

Године 1958. кад су Американци и Совјети започели трку у свемиру, лансирајући у орбиту прве свемирске летелице, многи су поверовали да ће се развој уобичајених превозних средстава зауставити ту где је. Међутим, један Енглез по имену Кристофер Кокерел изненадио је ондашњи свет својим пројектом првог ховеркрафта чије се кретање заснива на струјању ваздуха – добро познатом и веома једноставном принципу.

Саобраћајно новорођенче, способно да се креће по различитим површинама, одмах је употребљено у такозване комерцијалне сврхе. Муњевитом брзином израсло је у џина који и дан-данас превози путнике преко Ламанша.

Затим је, седамдесетих година, Француз Мишел Пејсел проучио могућности новог и необичног возила којим је био одушевљен и учинио све да га прилагоди једној својој пустоловној замисли.

На Хималајима

Први ховеркрафти могли су да се крећу изнад земље или водене површине, изнад блата или снега, али су се заустављали чим наиђу и на најмању препреку. Другим речима, одговарале су им само равне површине.

Инжењер Жан Бертен додао им је „кецељицу” која је омогућила да лебде на већој висини и тако лакше прелећу препреке, али Пејсел ни тиме није био задовољан. За његов подухват био је неопходан ховеркрафт довољно сигуран да може да савлада и различите нагибе – подесан за маневрисање и да има једноставан механизам управљања. Изнад свега, морао је да буде отпоран на ударе.

Сазнао је да постоје неки модели ховеркрафта и њиховим даљим усавршавањем, пре свега кроз појачање снаге мотора, добио средство које је могло да обезбеди успех његове замисли. Мишел Пејсел је први човек који је, путујући у ховеркрафту хималајском реком Кали Гандаки, стигао до висине од три хиљаде метара. Имао је тешкоћа, али успех овог првог подухвата лебделицом охрабрио га је за нову експедицију на средњеамеричко полуострво Јукатан. Овог пута – у пратњи Дизнијевих сниматеља који су део његовог путешествија забележили и на филмској траци.

Пионир нове спортске дисциплине ипак је остао усамљен. Спортисте су, у међувремену, почели да занимају делтаплани и ултралаки авиони, па је мини-ховеркрафт остао сан у фиоци. Можда и због тога што се показало да свет мотора не успева баш лако да држи корак са светом пустоловине.

Као на мотоциклу

Последњих година у Европи, нарочито у Енглеској, Француској, Белгији и Италији, мини-ховеркрафти привукли су пажњу и у једном и у другом смислу. Отворени су многи клубови и организоване приредбе и спортска такмичења. А ових дана и шампионат Европе (у Италији). На њему је учествовало око 20 возача мини-ховеркрафта. Њихов једини задатак био је да прикажу вештину вожње у различитим условима и на различитим површинама. Учествовале су чак и две жене.

Далеко једноставнији од своје старије браће, мини-ховеркрафти су, осим тога, начињени од сасвим нових, еластичних и веома отпорних пластичних материјала. Корито им је у облику трапеза са равним дном. Спољашњом ивицом постављена је набрана облога од гумираног платна чија је улога да задржава сабијени ваздух јастука на ком лежи док се креће. Мотор има снагу између 30 и 50 „коња", а одржавање равнотеже и кретање обезбеђује елиса, на изглед веома слична елиси коју користе за барке са равним дном у мочварама Еверглејдса у Флориди или на северу Аустралије. А управо на тим и таквим теренима ховеркрафт показује све своје врлине и корисност.

Управљачко седиште мини-ховеркрафта намењеног спорту слично је седишту на обичном мотоциклу. Овај тип лебделице креће се на висини између 15 и 20 центиметара изнад тла и у идеалним условима – на било којој равној површини – може да постигне брзину од 80 километара на сат. Нарочита конструкција обезбеђује им и стабилност на завојитим стазама, а висина ваздушног јастука – лако савладавање неравнина и готово неосетан прелазак са копна на водену површину. Најновији модели савлађују чак и нагибе до 45 степени.

Сад кад су, применом у спорту, мини-ховеркрафти надокнадили изгубљено време, не остаје друго него да се овом, неправедно занемареном пројекту, пожели срећа и продор на све меридијане.

Д. Варагић

МА ШТА КАЖЕШ

НОВА БОЈА: ЗЕЛЕНО-ЦРВЕНА

Још мало и људи ће, поред познатих, видети и једну до сада непознату боју. До сензационалног открића дошао је генетичар Даглас Волрат са универзитета Стенфорд. Способност да видимо досад невиђену боју унеће и нове комбинације у хроматску скалу. Како тврди Волрат, код људи се током времена све више развија способност да виде ову нову боју која је у ствари комбинација између зелене и црвене с незнатним примесама плаве. Појава о којој је реч последица је генетских промена у нашем видном апарату. Лепо. Другим речима, ни дуга и дугине боје нам више неће изгледати као до сада. ■

ПОЛИЦИЈСКЕ МУВЕ

Није искључено да у блиској будућности кријумчаре дроге више неће откривати полицијски пси него летећи

одреди дресираних мува. Ово тврди амерички научник Џори Дод са универзитета Ворвича који је више него уверен да ће генетски инжењеринг успети да створи полицијску муву с непогрешивим њухом за опасне наркотике. Дод своју тезу заснива на чињеници да муве имају неупоредиво осетљивији њух од паса. Зачкољица: ко ће муве научити да пријаве кријумчаре? ■

СКУП ЗВИЖДУК

Мари Огистен, двадесетдвогодишњи несташни маркиз де Пелије, ухапшен је 1786. године зато што је усхићено звизнуо угледавши на балу француску краљицу Марију Антоанету у дивној хаљини с дубоким деколтеом. Млади племић је стрпан у затвор и заборављен у бур-

ним временима након француске револуције и за време владавине Наполеона Бонапарте. Ослобођен је тек 1832, у седамдесет другој години. Што се тиче Марије Антоанете, она је завршила на гиљотини четрдесет година раније. ■

W. C.

Убрзо пошто је 1939. године постао први лорд Британског адмиралитета, сер Винстон Черчил посетио је Портланд да би присуствовао испробавању новог уређаја за откривање подморница ултразвуком.

„Морнари, дивни и храбри момци, укрцали су се на разарач и запловили смо према водама чије је дно било посејано олупинама бродова. Инструмент их је проналазио без грешке и, да бисмо то и проверили, одлучено је да се на једну испали подводна граната. Неколико тренутака касније море се запенушало од експлозије и на површину су почели да искачу разни предмети. Међу њима, веровали или не, нашла су се и једна врата с мојим иницијалима: W. C. Каква дирљива пажња!" ■

Илустровао Зоран Петканић Петко

НАЈВЕЋИ АМЕРИЧКИ ИЗДАЈНИК

Разговор је био поверљив и водио се у брвнари дубоко скривеној у шуми у близини Вест. Поинта. За столом склепаним од древних облица седео је с једне стране Бенедикт Арнолд а с друге Џон Андре. Џорџ Вашингтон тешко би поверовао у такав сусрет чак и да му га је неко описао. Јер, Арнолд је био његов генерал и лични пријатељ, а Андре мајор британске војске с којом је амерички народ управо водио исцрпљујуће битке за стицање независности. На овом тајном састанку Андре је заступао Врховног команданта британских снага на северноамеричком тлу Хенрија Клинтона.

Опроштени греси – грешка

Арнолд је, без околишања, прешао на ствар.

– Надам се да сер Клинтон прихвата моју понуду!

– Са само једном допуном! – лукаво се насмешио мајор. – Мој генерал, наиме, тражи да у тренутку предаје у утврђењу буде најмање пет хиљада војника! Разумећете, сума новца коју ћете добити такође је велика!

Генерал америчких устаничких снага се запрепастио. Покушао је да објасни да је па му је и то дојадило. Вратио се кући. Базао је по крају. И... ето га опет у рату! Овога пута у трупама Џорџа Вашингтона. Ослободилачко војевање пуно заноса брзо је избацивало на површину храбре немајући времена да разлучи авантуризам од патриотизма. Тако је Арнолд доспео до генералског чина. И не само то: постао је лични пријатељ и саветник Џорџа Вашингтона! Са 37 година наименован је за команданта Филаделфије а убрзо за команданта Вест Поинта!

Вест Поинт, данас позната војна академија, био је у то време изузетно значајно утврђење и база устаника. Британци су били уверени да би његовим заузимањем коначно сломили цео амерички ослободилачки покрет. Нису били далеко од истине. Утаначили су договор са заповедником базе генералом Арнолдом: он њима Вест Поинт и 5.000 војника, они њему – 20.000 фунти!

Арнолд је пао Британцима у крило као зрела крушка. Једноставно, одувек сумњивог морала, чим се докопао врха, одао се пијанчењу и коцкању, оптужен је, али се, на захтев Вашингтона, прешло преко тога. Штавише, остављен му је чин и командо-

5.000 ЉУДИ ЗА 20.000 ФУНТИ

просто немогуће окупити толико људи на једном месту у условима када је свака рука, способна да носи пушку, добродошла. Није вредело, мајор је остао упоран. Након краћег размишљања генерал Арнолд је пристао.

Био је рат, веома суров. Колоније у Новом свету, будуће Сједињене Америчке Државе, латиле су се оружја да би оствариле независност. Слабо наоружани устаници борили су се са недаћама, али је њихов број нарастао и они су се све успешније носили са Британцима.

А онда догађај са генералом Арнолдом. Тешко је погодио племенитог и поштеног команданта устаничких снага и касније првог америчког председника Џорџа Вашингтона. Уосталом, да није био такав, ни Арнолд не би догурао до генерала, или бар не би то остао.

Бенедикт Арнолд још као дете није био „украс" својих родитеља. У петнаестој је побегао од куће, глуварао колонијама и кад му се, као момку, пружила прва прилика, потражио је срећу у рату са Французима. Сит се напуцао, вање Вест Поинтом. Уместо да се добročинитељу одужи, узвратио му је осветом. Преко свог човека понудио је услуге британском Врховном команданту Хенрију Клинтону.

Официр није схватио

Арнолдова обавештења стизала су директно сер Хенрију Клинтону и то путем шифрираних пословних писама које је амерички генерал, разуме се, потписивао псеудонимом. Британски Врховни командант добро је плаћао за сваки војни податак. Новац је слао по прерушеном специјалном куриру.

Све време генерал Арнолд је, упоредо, припремао Вест Поинт за предају и продају. Невоља је била у војницима. Требало је наћи ваљан разлог да се у тврђави окупи пет хиљада људи! Једини начин било је постепено повећање броја војника. Зато је све чешће писао Џорџу Вашингтону и сваки пут га молио да шаље нова појачања „јер има поуздана обавештења да Британци припремају велики напад на базу"!

Сер Хенрија Клинтона обавештавао је у писму: „На тржишту тренутно нема довољне количине робе!.." У преводу: у утврђењу нема још довољно војника!

Од проблематичног момка догурао је до генерала, а онда је смислио паклени план. И, као што често бива у свету шпијунаже, умешала се случајност

Амерички генерал Арнолд и британски мајор Андре обавили су последњи договор у близини Стони Поинта код Њујорка. Утаначен је датум предаје Вест Поинта.

Али, није се дало. При повратку, британски мајор Андре је, сасвим случајно, набасао на устанике. Представио се као трговац, али су приликом претреса код њега нађене мапе, скице и неке необичне забелешке. Официр који га је испитивао није схватао о чему се ради па је по куриру обавестио никог другог до генерала Арнолда да је ухватио „неког сумњивог човека". Педантно је описао шта је све код њега нашао и питао генерала шта даље да ради.

То је био крај издајства Бенедикта Арнолда. Знајући да ће британски мајор пропевати на брзину је спаковао најнеопходније ствари и неопажено се извукао из тврђаве.

Британски Врховни командант сер Хенри Клинтон био је великодушан према Арнолду: примио га је у своју војску, дао му чин бригадног генерала и „утешних" 10.000 фунти као „накнаду за имовину изгубљену у америчкој зони"!

Бенедикт Арнолд се све до краја америчког рата за ослобођење борио на страни Британаца, а затим повукао у Велику Британију. Гајио је наду да ће се вратити у Америку, али од тога ништа. Умро је у Лондону 14. јануара 1801. заборављен од свих. Имао је шездесет година.

М. Тодоровић

ЖИВО -
ТИЊСКИ
СВЕТ
ДУГАЛА
ДИКСОНА

КАМЗИЛА, КОПНЕНО

Папагајмун (Fortirostrum fructiphagum)
Овај рептил живи на дрвећу, а дугачак и јак реп служи му као подупирач док се храни. Као и његов предак Hypsilophodont има пет прстију, само што му палац, као код мајмуна, стоји одвојено. Женку привлачи својим кљуном јарких боја и крестом.

Жирафаур (Herbafagus longicollum)
Како се у тропским пределима ширила површина под травом, тако су и неки птеросаури почели искључиво да се хране травом и изгубили су способност летења. Од крила су им се развиле предње ноге, али су од сваке канџе остала по два прста која животињи служе за чешкање.

Оклопеж (Herbasaurus armatus)
Оклоп и рожнате бодље на ободу служе овом биљоједу да се одбрани од непријатеља.

Камзила (Pervagarus altus)
Потомак је птеросаура и помало подсећа на камилу, али има само две ноге. Креће се споро и није баш интелигентна.

ЧУДОВИШТЕ

Замислите да су диносаури и птеросаури избегли своју судбину – да их са лица Земље нису збрисали ни комете ни астероиди, нити било која друга знана и незнана сила па да и данас гмижу пустињом, ломе дрвеће у тропским шумама и гацају по мочварама. Идеја уопште није нова. Многи писци и цртачи научне фантастике управо су, обрађујући ову тему, и постали популарни, као Жил Верн који је писао фантастичне романе, али с научним предвиђањима од којих су се многа и остварила.

Шкотски палеонтолог и писац Дугал Диксон, аутор „Нових диносаура", књиге која се појавила крајем прошле године, такође се одушевљавао сличним идејама од најраније младости. У поменутој књизи даје опис и цртеже ових праисторијских бића како би она, према Дарвиновој теорији, изгледала данас. Дугал им је чак дао и одговарајуће латинске називе. Као и његова претходна књига „После човека", у којој је маштовито приказао сисаре кроз 50 милиона година, и ова последња представља скуп невероватних илустрација и описа.

На идеју неких цртача и писаца фантастике који у својим делима представљају диносауре као интелигентна бића, налик на људе, Дугал одмахује главом и каже да је тако нешто немогуће. „Ако једна врста животиња дуго живи, не значи да ће временом постати разумна, способна да прави алатке или уметничка дела", тврди Дугал. „Много је вероватније да би таква животиња постала само лукавија и вештија у лову и имала јачи осећај за заједништво", закључује он.

Погледајте како би, према Дугалу, изгледао свет диносаура на прагу 21. века...

Страшинар (Harpyia latala)
И ово је један од потомака птеросаура. Лети изнад највиших планина, али има фантастичан вид и лако лови ситније сисаре. Између другог и трећег прста на канџи налази се опна која му омогућава још бољи лет. На земљи скупи крила па сасвим лако може и да хода.

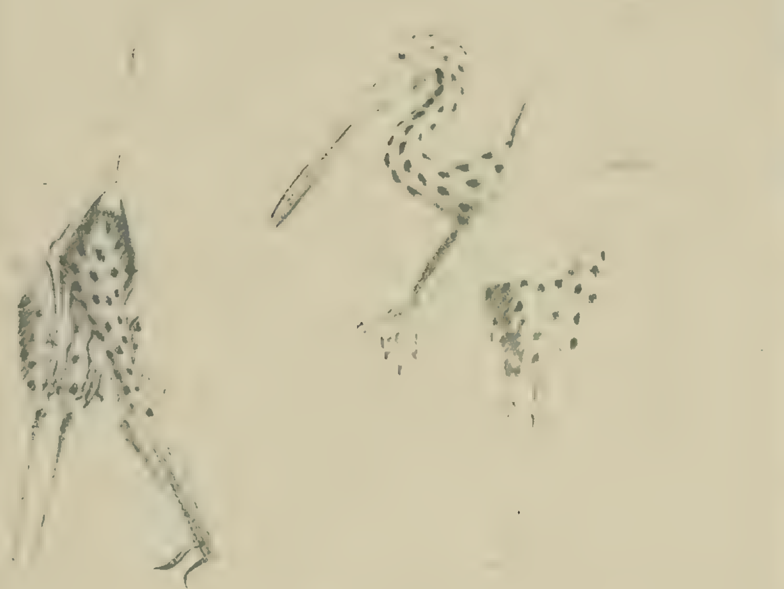
Руменинго (Cribrusarus rubicundus)
Ружичасте је боје кад се храни у мору, а светлосиве у слаткој води. Храни се алгама тако што главу зарони у плићак и повлачи је по дну. Јака и велика вилица служи му као сито.

Пингвит (Pinala fusiforme)
Иако се најбоље осећа у води, воли да се сунча на обали, али никада не залази у области где није сигуран да ће рибе бити у изобиљу.

Тигруштер (Fususaurus foderus)
Користећи своје јаке задње ноге, овај становник пустиње аеродинамичног облика зарије се у песак и чека жртву. Из песка му вире само очи и њушка, а кад се појави неки инсект, миш или шкорпија, муњевито искочи на површину и баци се на њих.

Родоптерикс (Pterocolum rubicundum)
Живи у мочварама и делтама река Северне Америке. Храни се рачићима и црвићима које хвата дугачким кљуном пуним зуба.

Спринтосаур (Vexillosaurus levipes)
Хорде ових брзоногих бића јуре огромним пространствима северноамеричког континента. Често им само репови, налик на циновско перо, вире изнад високе траве.

Репатликан (Saccosaurus spp.)
У рекама Аустралије живи неколико врста ових животиња које имају необичан реп. У блату на обали праве гнезда у којима живе млади док не одрасту. Њихови родитељи искључиво лове рибу коју чувају у кесастој израслини испод доње вилице.

КАКО ЈЕ ЈЕДАН ОБИЧАН ТОП ДОБИО НЕОБИЧНУ КЊИГУ

МИШКО, ПРОЛЕТЕР ОД ЧЕЛИКА

Хиљаде страница свеколиких сећања на протекли рат исписано је и код нас и у свету. У Риму је службеник у пензији Авио Клементи објавио књигу, разговор са својим партизанским топом Мишком који се данас кочопери у Војном музеју у Београду

У тихом и свечаном миру одаја Војног музеја на Калемегдану ћути метал који је са наших ратишта побегао у историју и памћење. Две-три реченице поред или испод експоната упућују радозналца у основне податке, а водич кроз време за неког дода још понешто, већ према важности оружја. На цени су, наравно, сведоци познатих догађаја и храбрости одређених личности.

Један на изглед сасвим обичан топ смештен је у одељку Народноослободилачки рат 1941–45. На њему, у метал урезан, запис: „Италијански брдски топ Мишко 65/17". У инвентару који нам нуди кустос, под бројем II 133/30, још је забележено: „Топ брдски италијански, калибар 54, М 17, фабрички број 7000. Пренет из старог инвентара књига III стр. 41 бр. 83. Примљен од Команде артиљеријске официрске школе". Ништа више. Ту су сви једнаки. Једнакијих нема.

Ипак, топ „италијански брдски" стицајем невероватних околности изборио се за своје парче историје, оне писане.

Опипао сам ожиљак

„Полагано се приближавамо Војном музеју на Калемегдану, недалеко од статуе Победника. Двадесет други је децембар 1981, четрдесет година од стварања Прве пролетерске бригаде, семена из којег је проклијао широки и чудесни партизански покрет. Испред зграде Музеја поређани су у војничком строју тенкови, топови, митраљези. Ћуте а умели би тако величанствено да причају...

Унутар Музеја, једна на другу, настављају се сале са експонатима из другог светског рата. Лола (Јован Вујошевић, политички комесар италијанског добровољачког

партизанског батаљона „Гарибалди" – прим. П.М.) сусреће пријатеља и каже ми да ће ме сачекати напољу. Застајкујем поред првог партизанског наоружања: вила, назубљених мотки, склепаних пушака и пиштоља, топа чији су точкови скинути ко зна с којег плуга. Гледам оружје заробљено од Немаца и нас Италијана. Погледом милујем свог старог знанца, митраљез калибра 81 mm...

Глас је још ближи и снажнији, мало промукао, познат. Уштинем се да још нисам у оном давном и лепом времену наших заноса!? Да се то Лола није сакрио иза неког зида и хоће да се нашали. Пођем тамо, никог, онда лево-десно. Залуду. Само метал и фотографије... Сви ћуте...

Згромљен сам, клецају ми колена. Па оно је моје топче, осећам како ми се неки жар слива низ грло, захвата плућа. И опет онај исти стари добро познати глас:

– Препознао сам твоје кораке. Чекам те све време и већ сам готово изгубио сваку наду, лупежу један мангупски! Придржавам се за зид да се не срушим. Нема сумње, то је Мишко, пролетер од челика. Ђаво ми не да мира, морам да се уверим. Прилазим му и милујем цев. Рука ми клизи према доле. Опипам неколико пута, осетим ожиљак. Он је. Ту је рањен оног давнашњег септембарског дана на обронцима Мосора, кад је сипила топла ранојесења киша...

Авио Клементи, Италијан који је војевао с нама по нашим шумама и горама, поред топа Мишка о коме је написао целу књигу

Ту одмах је рељеф Дрварске операције. Путујем кроз време, потпуно несвестан збивања око себе. Трагам за положајем своје јединице, видим мајско небо '44. прекривено свиленим куполама немачких падобрана. Чујем оно: Напред, пролетери! И мило ми око срца, данас кад знам да смо и ту битку добили...

Одједном, изненада, чујем глас на италијанском. Каже ми, довикује:

– Еј, рагацо!

Збуњено се осврћем, поред мене никог познатог.

– Еј, рагацо!

– Ја сам – поново чујем драги познати глас. – Немој да се правиш блесав. Памтим кад сам те видео први пут кад си са својим друговима, петорицом италијанских официра, стигао иза оне кривине у стењу. Стигли сте камионом, као права господа..."

Заповест није извршена

Ово је почетак приче-књиге коју је 1983. у Риму, у издању „Quaderni della FIAP", објавио Авио Клементи, бивши поручник италијанске 25 регименте, у саставу дивизије „Бергамо". Књига под насловом „Топ Мишко, пролетер од челика" наредне године добила је угледну награду Националног књижевног конкурса „Жртве и мученици С. А. Стацема", у Вијарећу. У образложењу је написано да је „Ова књига о историји више од историје и голих сећања".

На жалост, књига је код нас допрла само до малог круга људи, Клементијевих бораца. На италијанском, разуме се. Писца и борца италијанског добровољачког батаљона „Матеоти" Авија Клементија упознали смо јесенас у Сплиту. Са још двадесет три саборца Италијана био је на годишњици ослобођења Сплита, те оснивања батаљона „Гарибалди" и „Матеоти".

У разговору угодном, загледан у прошлост, Клементи је, укратко, испричао своје војевање везано за наше тло.

С непуних двадесет година стигао је у Далмацију као припадник италијанске војске, артиљерац. Највише је боравио у Сињу и одатле често кретао у акције чишћења против партизанских „бандита". Памти да су партизани били неухватљиви борци, сад их видиш – сад их не видиш. Неколико пута су борци његове јединице једва извукли и живу главу, сасвим несвесни како су тако брзо и изненадно упали у клопку „непријатеља италијанске државе и народа".

Истог поподнева, 8. септембра 1943. кад је Италија потписала капитулацију, његову регименту заробили су Немци. Нису их, вели Клементи, волели ни као савезнике, сада још мање. Два дана касније, уз помоћ једног младог човека коме, на жалост, не памти име, побегли су партизанима, у Мосорски партизански одред:

– Дотад смо дрхтали од страха не знајући шта нас све чека у „шуми". Командант нам је брзо растерао страх и већ другог дана понудио два мала топа, из првог светског рата, да се на њима покажемо у борби против Немаца. Тада сам и упознао моје топче Мишка, Микелина. Пресрели смо немачку моторизовану колону близу Звечања и уништили тенк и блиндирана кола. Ту је Мишко добио ону рану по којој сам га, четрдесетак година доцније, и познао у Војном музеју на Калемегдану.

Авио Клементи је са својим Мишком за непуна два месеца, до 7. новембра 1943, превалио близу 400 километара, уз свакодневне борбе. Тада је приступио батаљону „Матеоти", а топче је остало у саставу Прве пролетерске бригаде. Први пут су се после виделе приликом већ помињане посете Војном музеју у Београду.

– Мишко је, причали су ми то касније југословенски партизани, у време једне непријатељске офанзиве осуђен да са другим тешким оруђем буде закопан, по наређењу Алексеја Гавриличенка, команданта артиљеријског корпуса Прве пролетерске. Борци су га кришом размонтирали и све време носили са собом. На смотри у Батајници, после ослобођења Београда, Гавриличенко се запањио кад га је угледао. Чувши причу бораца издао је наређење да топ под хитно пребаце у музеј. Заслужио је – прича Авио Клементи, који је свој Рим видео тек у јулу 1945.

– Цела књига је заправо дијалог између човека и топа. Један другом причају догађаје у којима нису заједно учествовали и, разуме се, подсећају на заједничке дане.

Ђузепе Марас, легендарни командант батаљона „Гарибалди", а касније бригаде „Италија", вели за „Забавник" у Сплиту:

– Кад ми је Авио показао рукопис, прочитао сам га надушак и одмах смо потражили издавача. Без претеривања, то је сјајна прича која заслужује да је и југословенски читаоци упознају. Она је сведок једног времена кад међу људима нису постојале границе, кад је човек желео да човеку буде човек...

У Војном музеју на Калемегдану „италијански брдски топ Мишко", инвентарски број II 133/30, промуклим гласом покадшто прослови:

– Еј, рагацо!

Или се то само чини намернику који је читао књигу италијанског службеника у пензији Авија Клементија.

Петар Милатовић

НАЈЗАД – „ИНСТАНТ” ЗУБИ!

СВЕМИРСКА ТЕХНОЛОГИЈА У УСТИМА

Доктор Франсоа Дире сигурно ће ући међу највеће изумитеље у историји човечанства. Захваљујући њему милиони људи долазиће до нових зуба без бола и муке, па још и на брзину

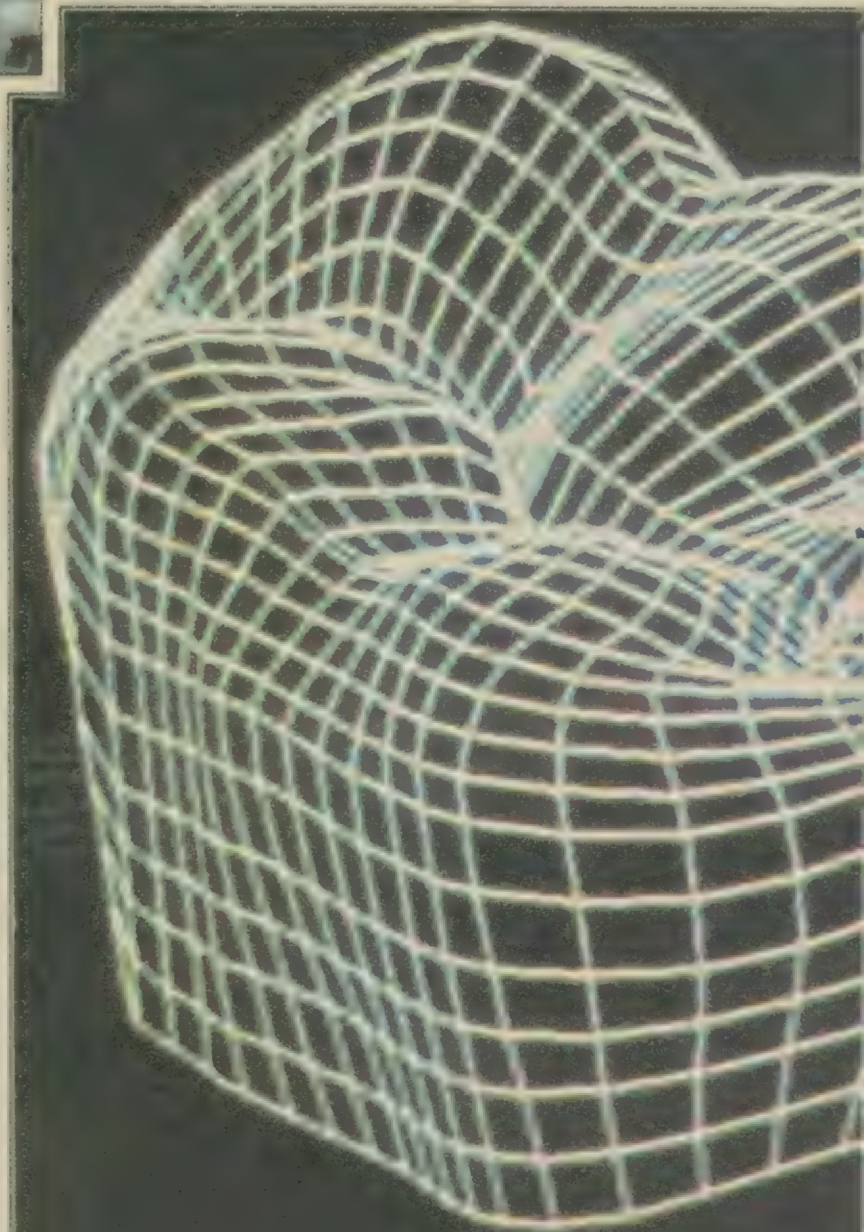
Зар не личи на командни пулт неке свемирске станице? То је зубна ординација смештена унутар зидина старог замка

Када се спомену нове технологије, обично је реч о ракетама и сателитима, влакнима невероватних својстава, чудесним видео направама или возовима који само што не полете. Нико не би помислио на такву „ситницу” као што је зуб. Али, најновија научна сензација овога пута везана је баш за протетику и долази из Француске. Доктор Франсоа Дире отворио је, први на свету, електронско-ласерску ординацију у којој израда и постављање новог зуба на место извађеног не траје дуже од пола сата, а све раде машине!

Та ординација у којој само зубарска столица личи на нешто већ виђено, на нешто из 20. века, налази се у старом замку Малисол у Вјени јужно од Лиона. Она је резултат генијалности доктора Диреа, али и рада дугог готово две деценије. Отприлике у време кад су се људи винули на Месец, овај хуманиста у белом мантилу почео је да размишља о томе како да човеку замени изгубљени зуб, брзо, лако и на начин да се он ни по чему не разликује од правог. У ствари, Франсоа Дире само је решио невољу која људе заокупља одвајкада, али његов изум већ зову револуцијом у стоматологији.

Од жице и костију до ласера

Најстарија зубна протеза за коју се зна има око 4.000 година и припадала је неком Феничанину коме је за вилицу био причвршћен прави, али туђи зуб на место одакле му је испао, или је извађен, његов сопствени. Време се у протетици мери вековима – па и миленијумима, тако да је од ових пионирских подухвата прошло добрих 1500 година до усавршенијих протеза где су зуби били израђени од костију изрезбарених тако да подражавају облик кутњака, умњака, секутића...Тек пре 100

Овако изгледа електронска реконструкција зуба, прецизна до у танчине. То људска рука не би могла да начини.

Осмех задовољног изумитеља: доктор Франсоа Дире

година, тачно век пре изума доктора Diреа, одиграла се велика стоматолошка револуција када су уведени инструменти и технике који се користе и данас, наравно уз разна побољшања увођена током времена.

И као да има симболике у чињеници да се „свемирска" зубна ординација налази у романтичном, старом замку на обали Роне. Спој старог и новог! Замисао доктора Диреа састојала се у томе да помоћу компјутера на оптички начин, значи цртежом, дође до савршено прецизног модела зуба који треба да се уради. Дакле, без зубарског кита, узимања отисака, мешења и свих оних дуготрајних и сложених радњи око израде протезе.

Да би решио први задатак на путу до нове технологије, а то је израда тродимензионалне слике зуба помоћу компјутера, доктор Дире је пуних десет година радио заједно са професором Тувеноом, лекаром и електроничарем, специјалистом за медицинску оптику.

Требало је даље смислити и начин како да се из свих углова сними место у вилици где недостаје зуб, или више зуба. Овај део посла обавља ласерска камера. А онда, материјал за зубе који не сме да буде налик на досадашње, па савршено прецизна израда. Свака фаза значила је годину рада и истраживања. Али, кад је најзад замак Малисол отворио капије, чудесна ординација стварно је задивила и стручњаке и пацијенте.

За сада само за (пре)богате

Ординација је сва у белом и модром. Зубарска столица на средини, а около апарати за које на први поглед не може да се утврди чему служе: два екрана повезана с компјутерима, па нека крупна машина која личи на писаћу, а на једном столу предмет црне боје у облику боце прилично издуженог грлића. Све заједно зове се CFAO – што су почетна слова речи које, преведене, значе отприлике: „концепција и израда помоћу компјутера".

Када пацијент седне на столицу, доктор Дире прво користи ону црну „боцу": то је та ласерска камера са два ендоскопа (извора светлости) којом начини прецизне снимке рупе у вилици и то са свих страна. Даље се процес, упрошћено говорећи, одвија овако: снимци се уз помоћ нарочите електронске оптике сложе у један, тродимензионалан. То се одвија на поменутим мониторима. После тога доктор прилази „писаћој машини" која, разуме се, ни издалека не служи тој сврси. То је у ствари „мозак" прецизног механичког уређаја за израду саме крунице и зуба.

Пошто се програмира, уређај приступа изради, то јест самом резбарењу зуба. Сама машина бира и узима неопходне алатке и од материјала који је такође патентиран за ову сврху, а зове се „аристе", израђује верну копију зуба. Све је готово за само двадесет минута. А укупно, од тренутка кад је пацијент сео на зубарску столицу, до краја, кад устаје са новим зубом, не прође дуже од пола сата!

Заиста, револуција у стоматологији. На жалост, за сада ће овакав луксуз моћи себи да приуште само богати појединци пошто један зуб израђен по свемирској технологији кошта милион француских франака. Треба се, ипак, надати да ће у догледно време овакав начин да се рашири, пошто неке сличне технологије најављују и Американци и Западни Немци. Ваљда ће ширење значити и појефтињење

М. Крстуловић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

РЕЦИТЕ МИ КО САМ

Најдаље докле су сезала сећања Милице Грбић била је обала Ибра и грмљавина немачких авиона

Хладан али сунчан дан децембра 1944. године. У Краљеву партизани. Живот се одвија онако како мора. То као да разуме и група деце из Дечјег дома – играју се на обали Ибра шареним облуцима као најлепшим играчкама. Неке другчије, лепше, нико од њих није видео.

Одједном, дуго, опомињуће завијање сирене. На небу авиони. Немачки. Васпитачица јури избезумљено дозивајући раштркану децу. Где да их склони? На голој обали изложени су као на длану. Срећом, у близини је паркиран аутобус. Возач, наслоњен на волан, спава. Не чује грмљавину авиона. Васпитачица га дрмуса. Деца уплашена стоје поред возила. Ниједно од њих није довољно одрасло да би схватило шта се дешава, али виде да то мора да је нешто страшно.

Возач се буди збуњен виком која се претвара у врисак. Земља подрхтава од експлозија бомби.

– Брже! – виче преплашеној деци и курблом покреће мотор аутобуса. – Где ћемо? – пита васпитачицу.

– На север, према Београду! – одговара она.

То је било све чега се трогодишња Милица сећа. Онда је пала у сан. Возила се дуго, бескрајно, неким изрованим друмовима. Памти и непознати град у равници закриљен брдом.

Увели су је у зграду у којој је било много деце. Касније када је мало порасла, рекли су јој да је то прихватилиште за ратну сирочад и децу изгубљену за време рата.

Бунар испред куће

Како је го она постала сироче, Милици није било баш јасно. Па она је имала тату и маму, само није знала где су. Нису знали ни људи у Дечјем дому.

Милица је расла, кренула у школу, најпре, наравно, осмогодишњу, онда у текстилну. У

Лесковцу. Родитељи јој нису излазили из срца: сваки пут када би имала писмени из српскохрватског, а наставница рекла да је тема слободна, Милица је писала „Реците ми ко сам" или „Ко су моји родитељи?" Одговора, разуме се, није било.

Не знајући о себи ништа више до имена, завршила је школу и добила посао у Текстилном комбинату „Рашка" у Новом Пазару. Лепо су је примили, дали јој посао у лабораторији а онда у техничкој припреми. Вредна, пожртвована, постала је омладински активиста а онда су је, врло брзо, предложили и за члана Савеза комуниста. Постала је секретар ООСК једне јединице па су почели да је шаљу на разне семинаре. На једном од њих, у Матарушкој Бањи, једног поподнева, шетала је са другарицама. Застале су пред кућом утонулом у зеленило. Испред куће налазио се бунар, одмах до њега дрвена клупа. На њој је седео проседи човек педесетих година.

– Можемо ли да добијемо мало воде? – упитала је Милица.

– Како да не, само узмите са терасе бокал да се не полијете.

Граја Милице и њених другарица привукла је пажњу високог црног младића. Изашао је из куће да види ко је то.

– Ово је мој син, девојке – рекао је проседи човек.

– Штета што није мало старији – нашалила се једна од њих – могле бисмо да га оженимо...

– Штета – сложио се младићев отац и испратио девојке до капије.

Како је само љубазан, помислила је Милица. Волела бих да имам таквог оца.

Семинар се завршио и Милица се вратила у Нови Пазар. Дуго се сећала куће утонуле у зеленило, а онда је време учинило своје. Очекивала су је многа познанства, између осталих и са Драганом, симпатичном девојком из Краљева. Постале су нераздвојне другарице. Драгана је Милици причала о својим родитељима, Краљеву, пријатељима, а Милица њој о дечјим домовима. Других сећања није имала.

Марина слика и прилика

Нови Пазар је град са лепом околином и многим историјским споменицима па су Драгана и Милица често, недељом, ишле да их обиђу. На тим излетима неколико пута су се и сликале. Драгана је слике показивала родитељима. Њена мајка запазила је лепу, црнокосу девојку.

– А ко је ово? – упитала је.

– Па то је Милица о којој сам ти толико причала – одговорила је Драгана.

– Невероватно колико личи на Мару из Матарушке Бање – рекла је њена мајка.

И, чим је Драгана сутрадан отишла у Нови Пазар, мајка је, са сликом у ташни, кренула у Матарушку Бању. Можда је Милица Марина сестра нестала у вихору пред сам крај рата!

После те посете Мари и њеним родитељима све се одвијало филмском брзином. Мајка је јавила Драгани да верује да је нашла Миличине родитеље, ова је обавестила другарицу... Сусрет је заказан за Први мај.

Када је брзи воз из Скопља ушао на железничку станицу у Краљеву, велики зидни часовник показивао је тачно подне. Четворо људи на перону нестрпљиво је очекивало сусрет са девојком из Новог Пазара. Били су то Мара, њен брат Милан, зет Рале и комшија Марко.

Рале је први угледао Милицу.

– Ено је, у белој хаљини! – повикао је узбуђено.

– Откуд знаш да је то она? – упитао је Милан.

– Човече, па зар не видиш да је иста Мара! – одговорио је Рале.

И заиста, девојка која је са букетом јоргована у рукама корачала према њима била је Марина „слика и прилика".

– Милице, сестро! – врисну ла је Мара и полетела јој у загрљај.

Ни Драгана која је ишла иза Милице није могла да задржи сузе. Коначно, после 25 година, њена другарица је међу својима.

Међутим, то није било једино изненађење које је Милица доживела тога дана. Када их је комшија довезао у Матарушку Бању, зауставио се пред кућом утонулом у зеленило. Испред куће бунар, поред њега дрвена клупа.

– Па то сам ја онда, пре неколико година на семинару, пила воду са свог бунара не знајући да ми је онај љубазни човек отац – са сузама у очима објашњавала је Милица. – Да сам само знала...

Али, није. Морало је да прође још неколико година па да, захваљујући једној слици, сретне своје родитеље.

Како се Милица Грбић, поред живих родитеља, нашла у Дечјем дому у Краљеву? Глад и немаштина натерали су њеног оца и мајку да, као и многи из Краљева и околине, дају дете у целодневни боравак отворен при Дечјем дому. Тако је Милица стицајем околности, да не би гладовала, имала срећу да се нађе у Дому. Али, и несрећу да буде ту баш на дан бомбардовања Краљева.

С. Челић

Илустровао Драгутин Ињић

ТАЛИЧНИ ТОМ — РАТ И МИР

III ДЕО

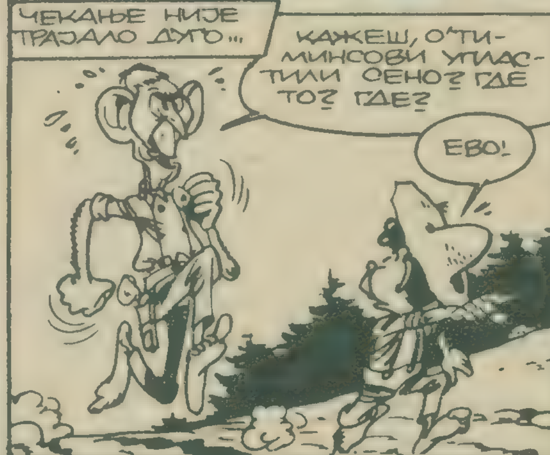
ЦРТА: МОРИС (MORRIS) ПИШЕ: Р. ГОШИНИ (R. GOSCINNI)

Талични Том, као градоначелник Пејнфул Гулча, има задатак да помири две завађене породице: О' Харе и О' Тиминсове...

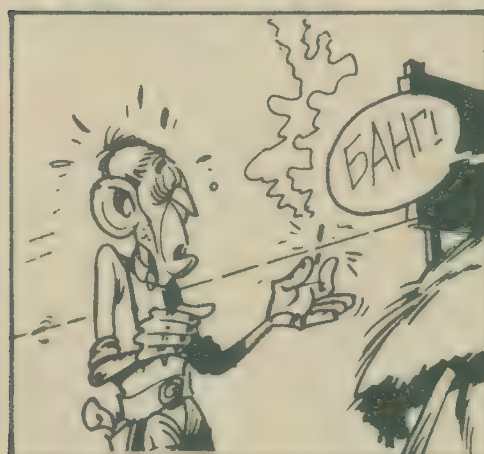

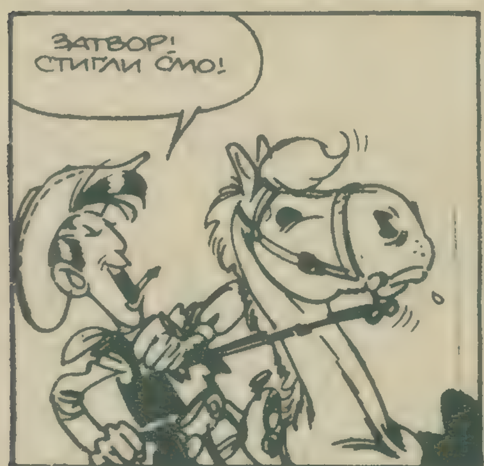

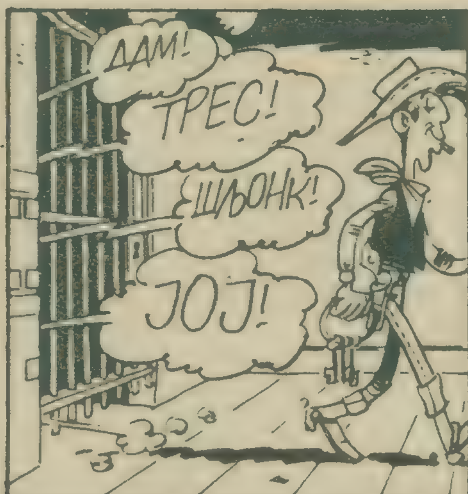

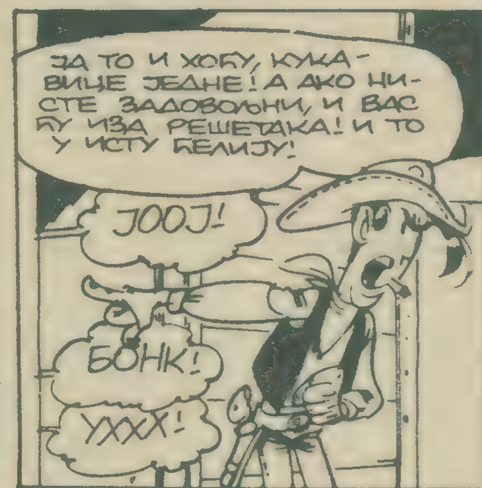

ДАМ!
ТРЕС!
ШЉОНК!
ЈОЈ!

УФФФ!
БЛОП!
КРРАК!

ГЛЕ, ГЛЕ! ШТО У ОВОМ ГРАДУ ЉУДИ ВОЛЕ ДА СЕ ОКУПЉАЈУ!
ЦАНК!
ТРЕС!
АЈОЈ!

БЛАП!
ЈАОЈ!
ПЉАФ!
ГРАДОНАЧЕЛНИЧЕ! ПУСТИТЕ ТУ ДВОЈИЦУ! ИНАЧЕ ЋЕ ОБА КЛАНА ДОЋИ ДА ИХ ОСВЕТЕ!

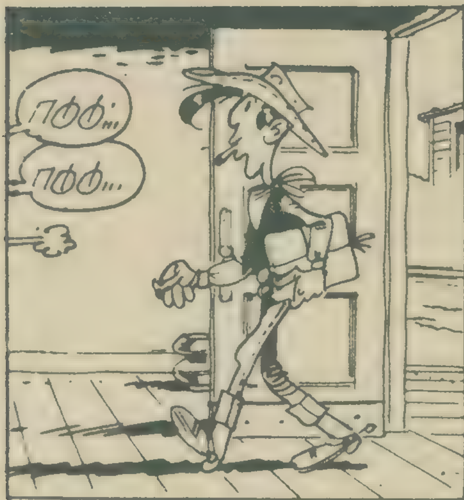

ЈА ТО И ХОЋУ, КУКАВИЦЕ ЈЕДНЕ! А АКО НИСТЕ ЗАДОВОЉНИ, И ВАС ЋУ ИЗА РЕШЕТАКА! И ТО У ИСТУ ЋЕЛИЈУ!
ЈООЈ!
БОНК!
УХХХ!

О'ХАРЕ СУ СЕ УЗНЕМИРИЛИ...
ЏОШУА СЕ ЈОШ НЕ ВРАЋА! ДОСАД НИКАД НИЈЕ ЗАКАСНИО НА РУЧАК КАД ПРАВИМ СВИЊСКЕ КОТЛЕТЕ!

ДЕДА! САД САМ САЗНАО ДА ЈЕ ЏОШУУ УХАПСИО ТАЛИМНИ ТОМ!

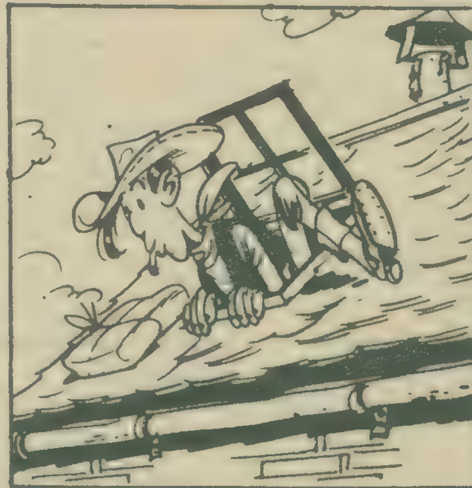

ОСВЕТА! МОРАМО СЕ ОСВЕТИТИ!

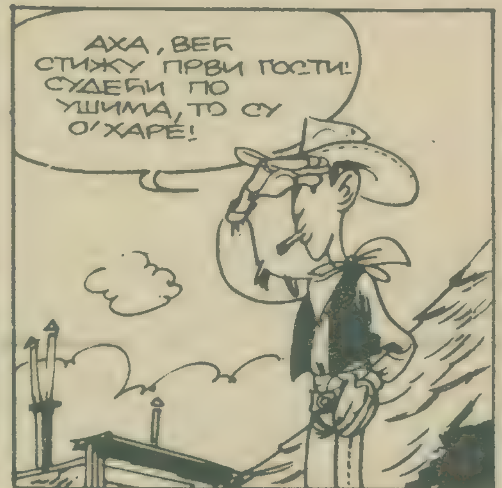

О'ТИМИНСОВИ СУ ВЕЋ ЧУЛИ ЖАЛОСНУ ВЕСТ...
ОСЛОБОДИЋЕМО БИГЛОУА И НАУЧИЋЕМО ПАМЕТИ ТОГ ДРСКОГ ГРАДОНАЧЕЛНИКА!
ТАКО ЈЕ!

ПФФ...
ПФФ...

ПФФ...
ПФФ...
ШТА ЈЕ? НЕМОЈТЕ ПРЕСТАЈАТИ, САД ЋЕ НАМ ДОЋИ ПОСЕТА!

АХА, ВЕЋ СТИЖУ ПРВИ ГОСТИ! СУДЕЋИ ПО УШИМА, ТО СУ О'ХАРЕ!

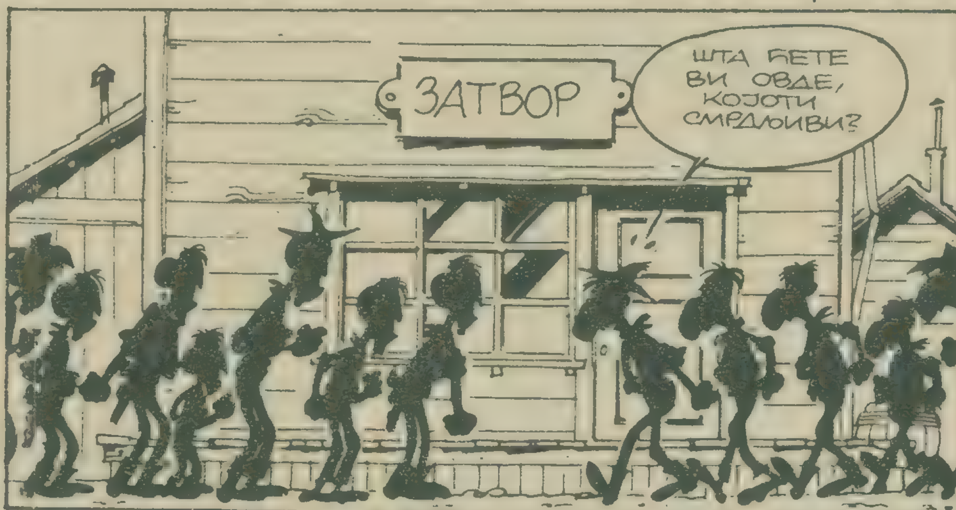

ЗАИСТА...
ТАЛИЧНИ! ВРАТИ НАМ ЏОШУУ, ИНАЧЕ ЋЕМО УНИШТИТИ И ЗАТВОР И ТЕБЕ!

ЗАТВОР

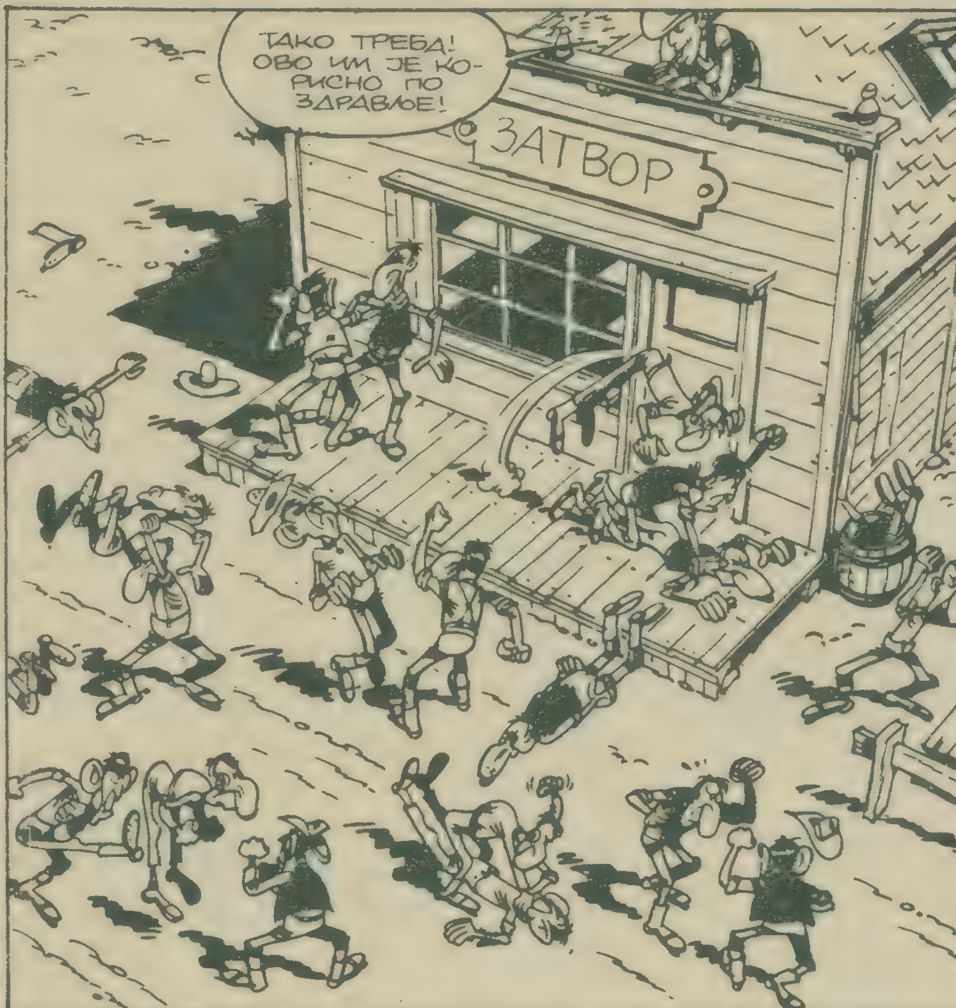

У РЕДУ, САМО ИМАЈТЕ У ВИДУ ДА ОДАНДЕ СТИЖЕ ЧОПОР О'ТИМИНСОВИХ!
ЗА

ПРВО ЋЕМО ЊИХ ДА СРЕДИМО, А ОНДА ТЕБЕ!

НЕДАЛЕКО ОДАТЛЕ...
ПОБОГУ, ШТА ТО РАДИШ?
УНИШТАВАМ ОСТАТКЕ МОГ САЛУНА, ДА УШТЕДИМ ПОСАО О'ХАРАМА И О'ТИМИНСОВИМА!
ХОТЕ САЛОН

ЗАТВОР
ШТА ЋЕТЕ ВИ ОВДЕ, КОЈОТИ СМРДЉИВИ?

ДОШЛИ СУ ДА ЛИНЧУЈУ БИГЛОУА О'ТИМИНСА!
А, ТАКО?!

ТАКО ТРЕБА! ОВО ИМ ЈЕ КОРИСНО ПО ЗДРАВЉЕ!
ЗАТВОР

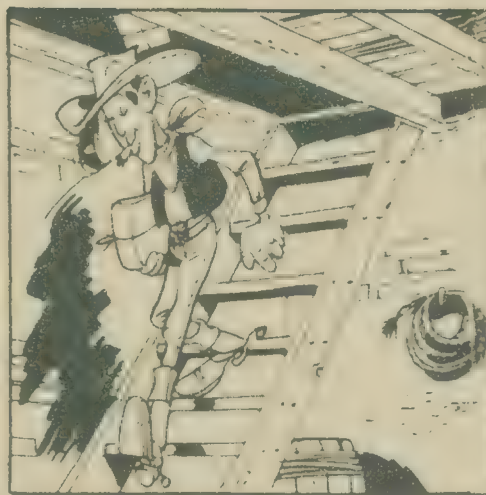

Е, САД ЈЕ ДОСТА БИЛО ЗАБАВЕ! СЛУШАЈТЕ МЕ...
ЗАТ

ОВА КУТИЈА ЈЕ ПУНА ДИНАМИТА! ОБЕЋАО САМ ГРАЂАНИМА ДА ЋУ ИХ ОСЛОБОДИТИ ВАС И ВАШИХ СВАЂА!

АКО ОВАКО НАСТАВИТЕ, СВЕ ЋУ ВАС БАЦИТИ У ВАЗДУХ!
НЕ ПРАВИ ГЛУПОСТИ, ТАЛИЧНИ!
ЗАТВОР

У РЕДУ! ОНДА ИЗВОЛ'ТЕ У ЗАТВОР, ДА СЕ РАЗЛАДИТЕ! ВРАТА СУ ОТВОРЕНА!
ЗАТ

ХАЈДЕ, ХАЈДЕ! БРЖЕ УЛАЗИТЕ, ИНАЧЕ БАЦАМ ДИНАМИТ!
ЗАТВОР

?
?

ОЧИГЛЕДНО, ПРОСТОРИЈЕ НИСУ ПРЕДВИЂЕНЕ ЗА ВЕЛИКЕ ПОРОДИЦЕ!
НЕ ГУРАЈ СЕ!

ДОБРО СЕ СТИСНИТЕ, ПА ЋЕТЕ МОЋИ ДА СЕ МАКЉАТЕ И БЕЗ МНОГО ЗАМАХИВАЊА РУКАМА...

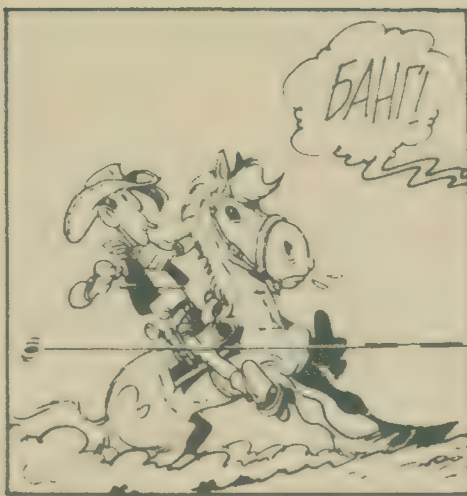

ЈАОЈ!
СКЛОНИ СЕ, ДА ГА ЛУПИМ!
МОЈЕ НОГЕ!
АУУУ!
ТРЕС!
ПОРЕД ОВОЛИКО ПОСЛОВА, ДОСАД НИСАМ СТИГАО ДА ЈЕДЕМ...

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА СУ СЕ ГРАЂАНИ ОКУПИЛИ ПРЕД УЛАЗОМ...
5

А АКО ИЗАЂУ ИЗ ЗАТВОРА, ИСКАЛИЋЕ БЕС НА ВАМА! ПРЕМА ТОМЕ, ДОБРО ИХ ЧУВАЈТЕ! ЈА ИМАМ ПОСЛА...
ЗАШТО СМО ИЗАБРАЛИ ОВОГ СИЛЕЏИЈУ?!

ЈОШ ЋЕТЕ МИ ВИ БИТИ ЗАХВАЛНИ!

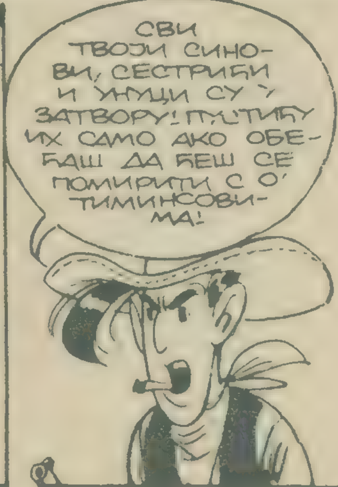

ФАРМА О' ХАРА
ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП КОЈО-
КРАДИЦАМА, О' ТИМИНСОВИ
И ОСТАЛИМ КОЈОТИМА

БАНГ!

МУУУ!
Е, ПА СТВАРНО ЈЕ СРАМОТА ОВАКО ЛОШЕ ГАЂАТИ!
ЈА СЕ НЕ ЖАЛИМ!

БАЦИ ТАЈ КАРАБИН, ДЕДА О' ХАРА!

СВИ ТВОЈИ СИНОВИ, СЕСТРИЋИ И УНУЦИ СУ У ЗАТВОРУ! ПУСТИЋУ ИХ САМО АКО ОБЕЋАШ ДА ЋЕШ СЕ ПОМИРИТИ С О' ТИМИНСОВИМА!

НИКАД! ПОМИРЕЊА НЕМА, ПА МАКАР ИХ ТИ ДОВЕКА ДРЖАО ИЗА РЕШЕТАКА!

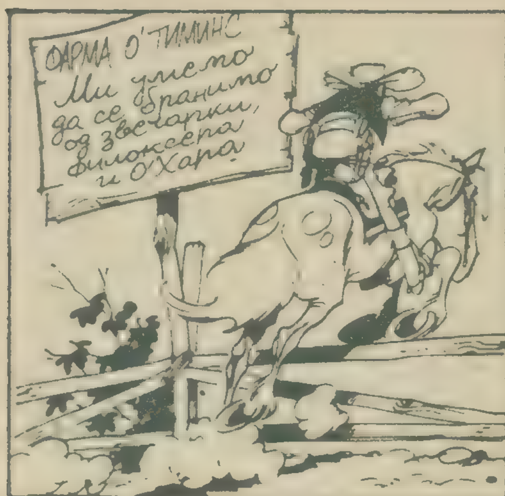

Е, НЕЋЕМО ТАКО!

ДОСТА МИ ЈЕ ВЕЋ ДА ГЛЕДАМ КАКО НА ОВОЈ ФАРМИ СВЕ РАДЕ ЖЕНЕ, ДОК СЕ МУШКАРЦИ САМО МЛАТЕ, НЕ ЗНАЈУЋИ НИ САМИ ЗАШТО!

АЛИ, МАМИЦЕ...
КУШУЈ!

ПУСТИТЕ ТЕ ДАНГУБЕ, ГРАДОНАЧЕЛНИЧЕ! А ЈА ВАМ ЈАМЧИМ ДА ЋЕ БИТИ МИРНИ!
ВАЖИ, ГОСПОЂО! САМО САМ ТО ХТЕО ДА ЧУЈЕМ!

УСПЕЛО ЈЕ!
ЈЕС' ДА ИМАМ ЧЕТИРИ ПОТКОВИЦЕ, АЛИ СЕ ПИТАМ ХОЋЕ ЛИ ОВА СРЕЋА ПОТРАЈАТИ!
MORRIS a GOSCINNY

ФАРМА О'ТИМИНС
Ми умемо да се бранимо од звечарки, филоксера и О'Хара

ДАЈЕМ ТИ ДВЕ СЕКУНДЕ ДА НЕСТАНЕШ!
ХТЕО САМ САМО ДА ТЕ УПОЗОРИМ ДА ЋУ ПУСТИТИ О'ХАРЕ ИЗ ЗАТВОРА...

ШТА? ДА МЕ ПРЕПУСТИШ ТИМ КОЈОТИМА, ОВАКО САМОГ, БЕЗ МОЈИХ МОМАКА?!

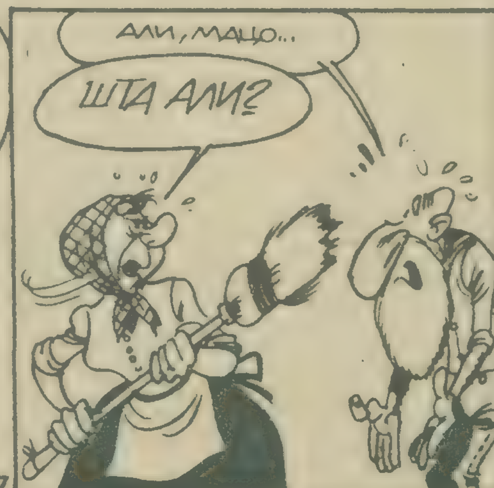

ОБЕЋАЈ ДА ЋЕШ СЕ ПОМИРИТИ С О'ХАРАМА, ПА ЋУ ОСЛОБОДИТИ ТВОЈЕ МОМКЕ!

НИКАД! ЧУЈЕШ ЛИ МЕ? НИКАД!
У РЕДУ! ОНДА ИДЕМ...

БАКА О'ХАРА БИЛА ЈЕ РАЗУМНИЈА ОД ТЕБЕ!

ОНА ЈЕ У ПРАВУ! И МЕНИ ЈЕ ДОСТА ОВИХ БИТАНГИ И ЊИХОВЕ ГЛУПЕ СВАЂЕ!

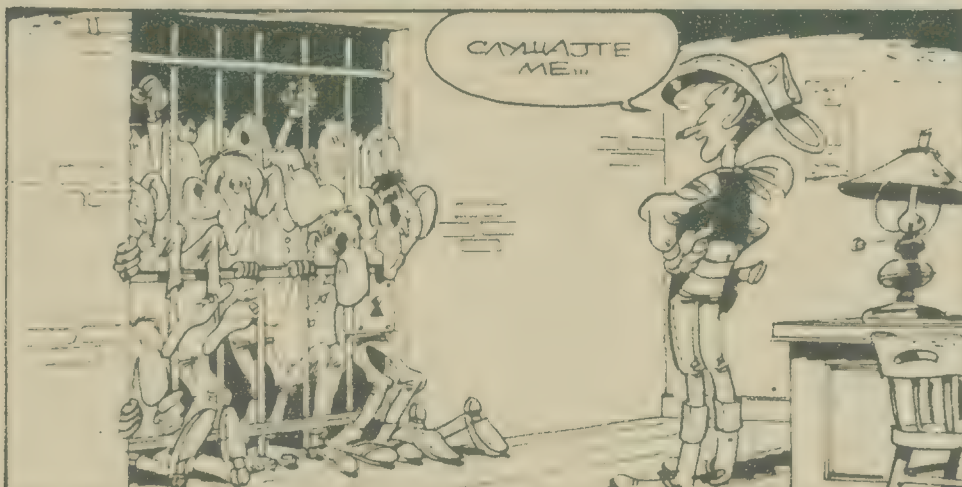

ПУСТИТЕ МОЈЕ БИТАНГЕ, НАЧЕЛНИЧЕ, А ЈА ВАМ ГАРАНТУЈЕМ ДА НЕЋЕ НИ ПИПНУТИ О'ХАРИНЕ БИТАНГЕ!
7

АЛИ, МАЦО...
ШТА АЛИ?

МАЦО, СМИРИ СЕ, МОЛИМ ТЕ...
БИТАНГО!

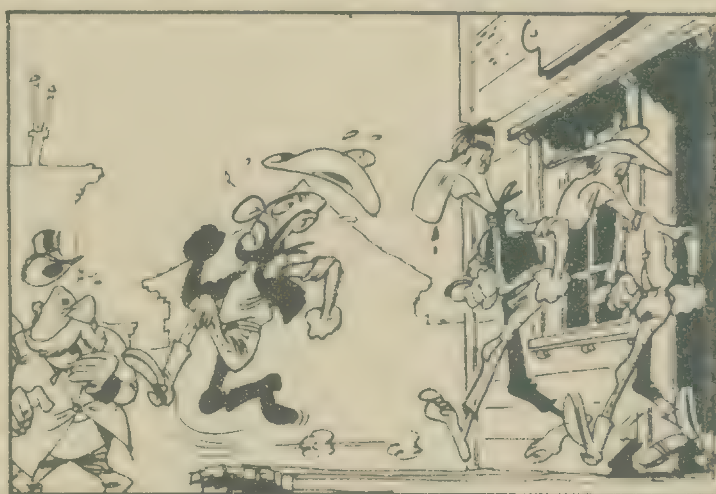

ГРАДОНАЧЕЛ-НИК ИЗГЛЕДА ЗАДОВОЉАН...
ШТА ЛИ ЋЕ НАС ЈОШ СНАЋИ?

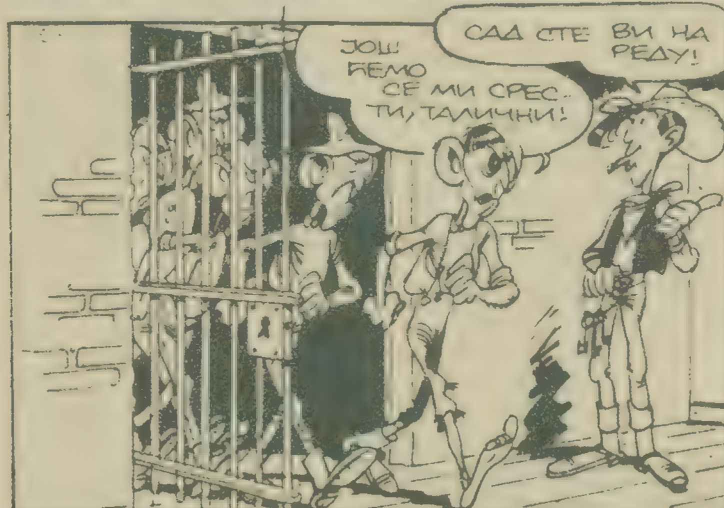

ЗАТВОР

СЛУШАЈТЕ МЕ...

ПУСТИЋУ ПРВО О'ТИМИНСЕ, ПА О'ХАРЕ! ВРАТИТЕ СЕ КУЋИ! ВАШЕ ДЕДЕ ЋЕ ВАМ ОБЈАСНИТИ КАКО СТОЈЕ СТВАРИ!

ИДЕМ ЈА ДА ПОРАЗГОВАРАМ С ТИМ ГРАДОНАЧЕЛНИКОМ! ГРАЂАНИ ПЕЈНФУЛ ГАЛЧА ИМАЈУ ПРАВО ДА ЗНАЈУ ШТА СЕ ОВДЕ ДОГАЂА!
ТАКО ЈЕ, ЏИМЕ!

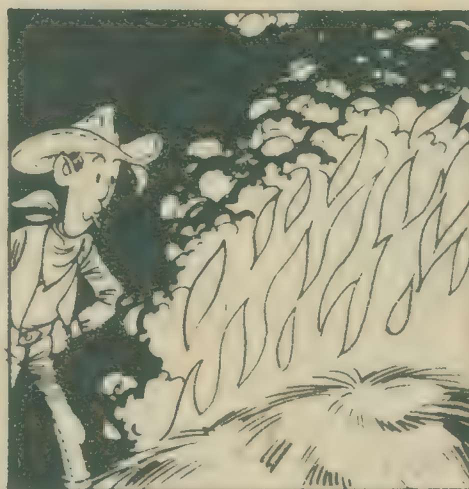

САД СТЕ ВИ НА РЕДУ!
ЈОШ ЋЕМО СЕ МИ СРЕС-ТИ, ТАЛИЧНИ!

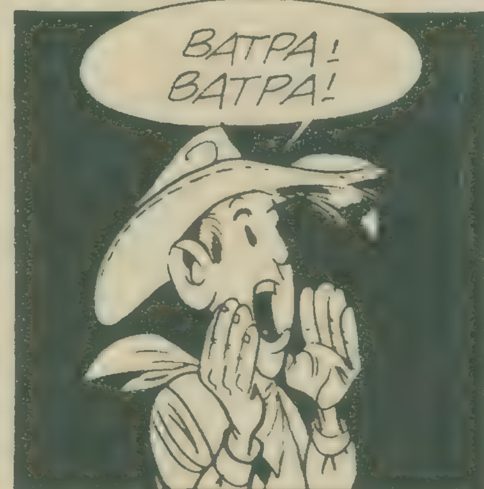

ЗА ВЕЧЕРАС, МУЊО, ИМАМО ЈЕДАН ПЛАН! ТО ЋЕ КОНАЧНО УЧВРСТИТИ МИР ИЗМЕЂУ КЛАНОВА!
А ЈА ЗАВИДИМ МОМ РОЂАКУ, КОЈИ МИРНО РАДИ КАО ПОШТАНСКИ КОЊ!

НОЋ СЕ СПУСТИЛА НА ФАРМЕ ДВЕЈУ ЗАРАЋЕНИХ СТРАНА...

ЈЕДНА ПОЗНАТА ПРИЛИКА ШУЊАЛА СЕ ПО ЗЕМЉИШТУ О'ХАРА...

ВАТРА! ВАТРА!

УЖАС! А МИ НЕМАМО ВОДЕ НА ИМАЊУ! ПРОПАЛИ СМО!

ПРОПАЛИ СУ!
ПА ДА! ХЕ, ХЕ! КАД БИ ИМАЛИ НАШУ РЕКУ...

ИДИТЕ, ПОМОЗИТЕ ТИМ ЈАДНИЦИМА, БИТАНГЕ! ЗАР ВАС НИЈЕ СТИД?
?
?

ЧЕКАЈ МАЛО! МИ СМО ОБЕЋАЛИ ДА НЕЋЕМО НАПАДАТИ ТЕ ДУГОУХЕ КОЈОТЕ, АЛИ ДА ИМ ЈОШ И ПОМАЖЕМО -ТО ЈЕ СУВИШЕ!

МА НЕМОЈ?!
МАЦО! НЕЋЕШ ВАЉДА ПРЕД ДЕЦОМ!

УБРЗО ЗАТИМ...
ШТА ЧЕКАТЕ? ИДИТЕ ПО ВОДУ!

СТОЈ!

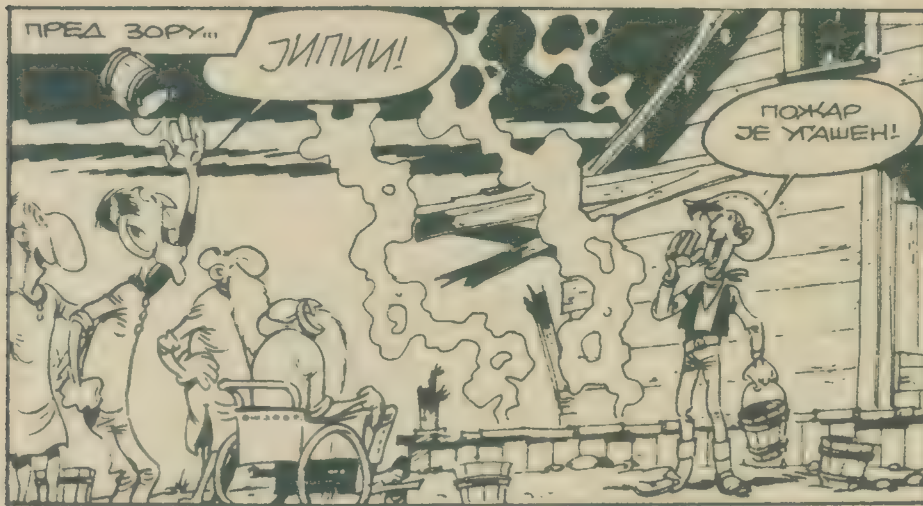
НЕ УЛАЗИ НА МОЈЕ ИМАЊЕ, КОЈОТЕ!

АЛИ, МИ ХОЋЕМО ДА УГАСИМО ПОЖАР!
ОСТАВИ МОЈ ПОЖАР НА МИРУ! НЕ ДОПУШТАМ ДА ГА ГАСИШ ТВОЈОМ ПРЉАВОМ ВОДОМ!

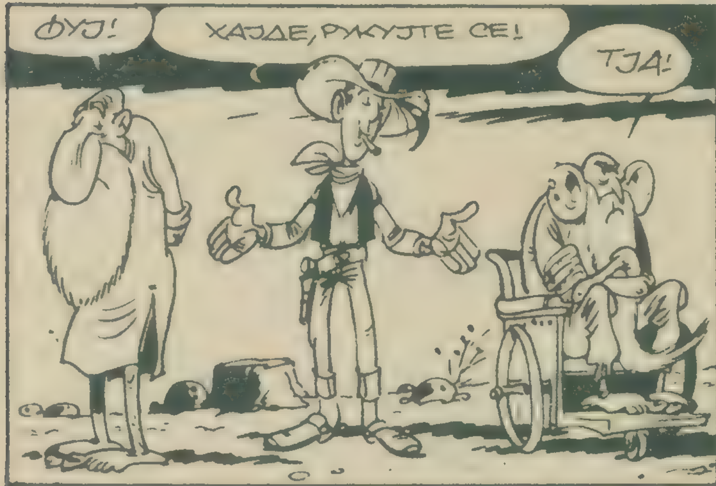
АЛИ, МАМИЦЕ...
ДОСТА БАЉЕЗГАЊА!

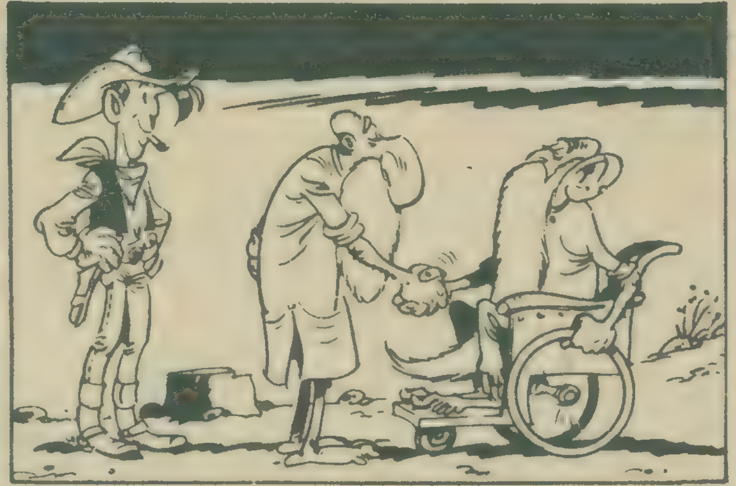
ТАКО ЈЕ! ХАЈДЕ, СВИ НА ПОСАО!

Ю

ПРЕД ЗОРУ...
ЈИПИИ!
ПОЖАР ЈЕ УГАШЕН!

У РЕДУ, О'ТИМИНСИ, А САД СЕ ГУБИТЕ!
НЕ! ОНИ СУ СПАСЛИ НАШУ ФАРМУ, ТРЕБА ДА ИМ ЗАХВАЛИМО!

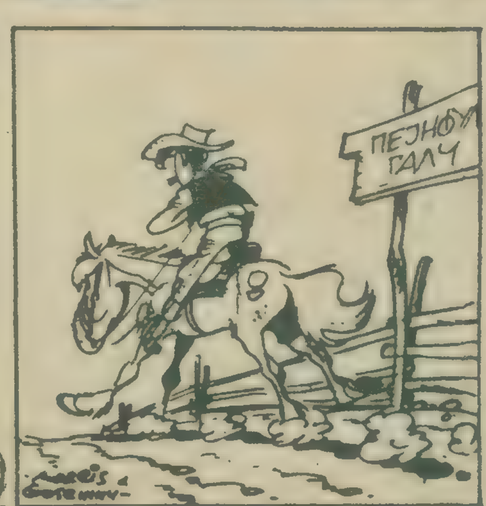

ФУЈ!
ХАЈДЕ, РУКУЈТЕ СЕ!
ТЈА!

НАСТАЛО ЈЕ ОПШТЕ ИЗМИРЕЊЕ...
ЈА-ХУУ!

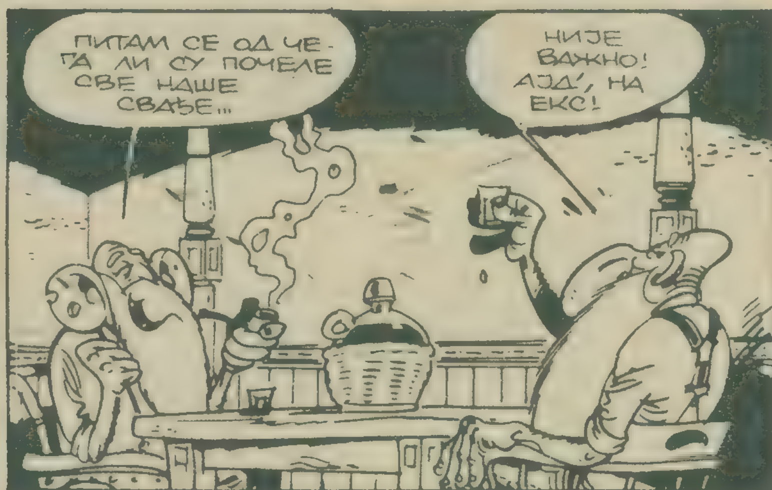

МОЖЕТЕ ДА ПИЈЕТЕ НАШУ ВОДУ!
МОРЕ, МАНИ ВОДУ! ДОЂИ СА МНОМ У ПОДРУМ, ДА ВИДИШ КАКВУ РАКИЈИЦУ ИМАМ!
14

ХАЈДЕМО, МУЊО! ОВДЕ ВИШЕ НЕМАМО ПОСЛА...
САД МИ ТО КАЖЕ, КАД СУ ПРЕСТАЛИ ДА ПУЦАЈУ НА НАС...

ПЕЈНФУЛ ГАЛЧ

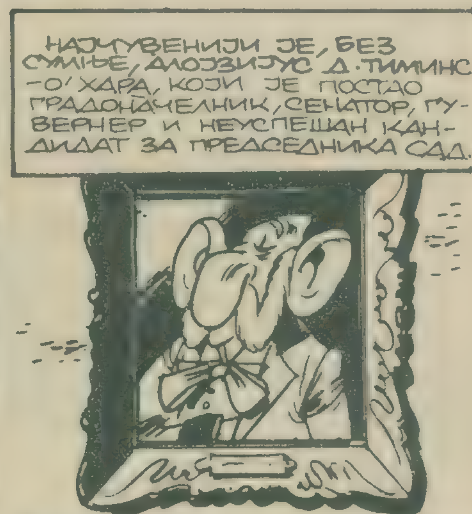

СВЕ СЕ ПРОМЕНИЛО ОТКАКО СУ СЕ ДВА КЛАНА ИЗМИРИЛА...
ШКОЛА
ЗАТВОР

САЛ
ГРАЂАНИ СУ БИЛИ СРЕЋНИ И БОГАТИ...

ПИТАМ СЕ ОД ЧЕГА ЛИ СУ ПОЧЕЛЕ СВЕ НАШЕ СВАЂЕ...
НИЈЕ ВАЖНО! АЈД', НА ЕКС!

ОД ТАДА У ПЕЈНФУЛ ГАЛЧУ ПОСТОЈИ ИЗРЕКА: НЕРАЗДВОЈНИ КАО О'ТИМИНС И О'ХАРА!

БИЛО ЈЕ ДОСТА МЕШОВИТИХ БРАКОВА, ИЗ КОЈИХ СУ СЕ РОДИЛИ ЧЕСТИТИ И ХРАБРИ ЗАПАДЊАЦИ...

НАЈЧУВЕНИЈИ ЈЕ, БЕЗ СУМЊЕ, АЛОЈЗИЈУС Д. ТИМИНС-О'ХАРА, КОЈИ ЈЕ ПОСТАО ГРАДОНАЧЕЛНИК, СЕНАТОР, ГУВЕРНЕР И НЕУСПЕШАН КАНДИДАТ ЗА ПРЕДСЕДНИКА САД.

АЛИ ТО ЈЕ ВЕЋ ДРУГА ПРИЧА. ШТО СЕ НАШЕГ ЈУНАКА ТИЧЕ...
КУДА ЋЕТЕ, ГРАДОНАЧЕЛНИЧЕ?
12

ИДЕМ ДАЉЕ, СВОЈИМ ПУТЕМ! У ПЕЈНФУЛ ГАЛЧУ САМ ЗАВРШИО ПОСАО...

ЈА УСАМЉЕН САМ КАУБОЈ, ДАЛЕКО ОД ДОМА СВОООГ...
КРАЈ

НАДИМАК и како га стећи

БАЈБОНА ЗБОГ ПРВЕНСТВА

Мој брат Иван некако је „прогутао" пораз на нашем, кућном, првенству у фудбалу, али никако и то што је добио најмање бомбона

Надимак је као део тела и зато га, најчешће, човек носи до краја живота. Мада то знам, волим да задиркујем људе и делим им надимке. За то користим сваку прилику, чак и играње фудбала са млађом браћом Сашом и Иваном. Како сам старији од обојице, обавезно их побеђујем. Саши то никада није много сметало, али зато би се Иван обавезно расплакао.

Често смо организовали „светско првенство" и за ту прилику обавезно куповали неки слаткиш који би победник добијао као награду. Тако смо једном купили кесу бомбона. Првенство је почело, а завршило је, зна се, мојом победом. Али ја сам био великодушан и награду поделио са браћом. Пошто се Саша на „првенству" показао као бољи, добио је неколико бомбона више због чега се, јасно, Иван расплакао.

– Дајте ми моје бајбоне! – јецао је.

Нисам баш сигуран да ли је рекао бајбоне или бомбоне. Тек ја сам га прозвао – Бајбона.

ДЕЈАН ЂОРЂЕВИЋ
Нишка бб Б1/8
Параћин
(Хонорар 8.000 дин).

СПАС У ПОСЛЕДЊИ ЧАС!

Да школско звоно може да вас спасе јединице, зна се, али и да вам донесе петицу, лично сам се уверила

Спадам у оне који воле да деле надимке али нисам ја за то крива него мој деда. Једноставно у питању су гени. Какви, биће вам јасно кад вам кажем да је мој деда давао надимке не само пријатељима, рођацима и комшијама већ и сопственој деци. Тако је једног сина звао Добровољац, јер се овај увек истицао као такав, другог Лапер јер је тако изговарао реч лауфер (фигура у шаху) а кћерку је због обичаја да скупља све и свашта звао Сврака. Ту његову особину, да дели надимке, од њега је наследио мој тата, а од њега ја. Мојим другарицама и друговима поделила сам много надимака, али ћу вам испричати причу само о једном.

Ове године у наш разред је дошла Маја. Прилично дебела девојчица, али ми нисмо хтели да јој дамо надимак везан за њен изглед да је не бисмо повредили. Маја је дуго била без надимка све док на једном часу нисмо почели да обрађујемо књигу „Капетан Џон Пиплфокс". У тој књизи је, за оне који не знају, реч о дебелом капетану који необично подсећа на звоно, па га тако и зову. Док смо ми одговарали на питања наставнице, Маја је гледала некуд далеко, уопште не пратећи о чему се говори.

– Како су звали Џона Пиплфокса? – упитала је наставница управо у часу кад је зазвонило.

– Звоно! – узвикнула је Маја сва срећна због краја часа и неочекиваног спаса.

– Тачно! – одговорила је наставница и дала јој петицу.

На то је цео разред остао у чуду а највише, разуме се, Маја. Она није имала појма како су звали капетана Пиплфокса, само је узвикнула „Звоно" да би наставници скренула пажњу да је крај часа.

ЂУРЂА ВРАЊЕШ,
Стевана Дивнина Бале 2
Темерин
(хонорар: 12.000 динара)

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

Гроф Сен Жермен искрснуо је ниоткуда на европској друштвеној сцени у Бечу 1740. године и постао једна од најзагонетнијих прилика у историји. Не само због тога што је тврдио да има више од сто педесет година! Прича о човеку који је себе називао грофом од Сен Жермена остала је до дан-данас неразјашњена.

Скренуо је на себе пажњу како својим одевањем (у моди су тада биле живе боје, а гроф од Сен Жермена готово увек се одевао у свилену црно-белу одећу украшену мноштвом дијаманата хвалећи се чак да их носи по џеповима уместо новца), тако и оштроумношћу и шармом, а понајвише причама о својој бесмртности. Многи су га сматрали шарлатаном, вештим говорником, ексцентриком. Али, за многе, на пример Волтера, он је био човек који све зна и који никада не умире.

Оскудни историјски записи из 1740. године описују га као средовечног човека, између четрдесет пет и педесет година. У Бечу су га под окриље узели тамошњи диктатори моде и стубови друштвеног живота грофови Забор и Лобковић – први од многих које је опчинио. Они су га представили и болесном генералу Маршалау де Бел Илу. Није познато од чега је генерал боловао, али, после посете тајанственог грофа био је, изгледа, потпуно излечен. У знак захвалности Бел Ил је повео свог исцелитеља у Париз, у то време средиште културног живота Европе, и сместио га у једну лабораторију. Јер, Сен Жермен је изјавио како жели да се посвети алхемији и откривању тајне претварања обичних метала у злато. Осим тога, био је опседнут и проналажењем еликсира живота – „тајнама вечног благостања и вечне лепоте", као што је сам једном приликом написао.

И тако је у Паризу почела да се ствара легенда о грофу Сен Жермену. Једна од првих пред којом је изјавио да је много старији но што изгледа била је нека грофица која га је једном приликом упитала није ли можда његов отац 1670. био у Венецији. Боравећи тамо исте године, чула је како лакеј најављује неког Сен Жермена.

– Не, госпођо, то сам био ја – одвратио је он, додавши да је, у ствари, веома стар.

То је била само прва од његових запањујућих изјава. Постао је тема разговора у Паризу, а у гласинама које су кружиле називан је како генијем тако и ђаволом.

Опчињена мадам Помпадур...

На луксузном двору Луја XV Бурбонског долазак овог алхемичара, мудраца и забављача побудио је велико интересовање. Године 1743. позван је у Версај. Својим причама о проучавању пирамида у Египту, тајнама хималајских мистика и италијанских окулиста опчинио је и краља и његову љубавницу, госпођу Де Помпадур. Краљ му је чак поверио обављање тајних задатака у име круне.

То би могло да објасни како се гроф од Сен Жермена нашао у затвору у Енглеској.

Портрет грофа од Сен Жермена изгравиран у бакру 1783. године

ГЕНИЈАЛНИ ШАРЛАТАН

Алхемичар, исцелитељ, мудрац, шаљивчина и денди гроф Сен Жермен освојио је европске дворове осамнаестог века. Тврдио је да је пронашао тајну вечног живота

Земљу је, после јакобинске побуне којом је млади принц Чарлс Стјуарт желео на престо да постави свог оца, захватио страх од шпијуна.

Јакобинци су претрпели пораз у бици код Калодина 1746, а енглеске трупе су, у страху да би сваки странац могао да буде присталица јакобинаца, хапсили све одреда. Тако се у затвору нашао и гроф од Сен Жермена. Власти су се задовољиле његовим објашњењем да су му писма простјуартског садржаја била подметнута и пустиле га. На себе је том приликом скренуо пажњу неколицине уважених људи. Међу њима је био и Хорејс Валопол који је у писму пријатељу о Сен Жермену написао, између осталог, и ово: „Дивно свира виолину, луд је и не баш нарочито осећајан".

Те године вратио се у Беч где су га обожавали као и у Паризу. Отворио је нову лабораторију и уживао подршку бечког двора.

Између 1747. и 1756. два пута је путовао у Индију одакле је писао краљу Лују да је усавршио своју алхемичарску вештину и у стању је да „топи драго камење". Тврдио је да је ту тајну научио од индијских мистика. Када се 1756. вратио у Француску, Луј му је поклонио нову лабораторију да настави своје алхемичарске експерименте који су толико обећавали.

Али, пријатељство између тајанственог грофа и краља прекинуто је 1760. године после Сен Жерменове мисије у Холандији. Луј га је послао по

помоћ потребну Француској за вођење седмогодишњег рата против Енглеске. У Хагу је навукао на себе бес Лујевог министра за иностране послове војводе Де Шоизела који га је оптужио да је самовољно преузео улогу миротворца. Гроф је био приморан да бежи пред бесом свога господара. Накратко се вратио у Лондон да би се 1764. поново обрео у Холандији где је основао нове алхемичарске лабораторије.

Холандију је напустио после две године са сто хиљада гулдена. Зарадио их је справљајући разне боје. Ускоро се појавио у Белгији као маркиз Де Монфера. После годину дана почиње његова невероватна одисеја по Европи која га је одвела све до двора руске царице Катарине Велике.

... и опчарана Катарина Велика

Године 1768. Русија је ушла у рат са Турском, а необични дошљак нашао се на месту саветника руског грофа, заповедника руске војне силе, јер је очарао Катарину својим знањем. У знак захвалности додељена му је титула генерала. Изабрао је и ново име – Велдон.

Године 1774. стигао је у немачки град Нирнберг где је основао још једну лабораторију упорно покушавајући да се поново додвори француском двору. Изгледа да је поседовао изузетну моћ предвиђања, пошто је Лују XVI и његовој жени Марији Антоанети предсказао заверу која ће збрисати стари поредак. То је лако могло да се односи на француску револуцију која је избила 1789. године и стајала краља и краљицу живота 1793.

У то време гроф се посветио окултним и мистичним стварима и почео да се занима за масоне. Један од ретких који је отпремио грофа од Сен Жермена назвавши га варалицом био је принц Фредерик Аугуст од Брунсвика коме се представио као масон. Погрешио је! Није знао да је принц Велики мајстор пруске масонске ложе.

Последње године живота провео је у Берлину, Франкфурту и Дрездену, да би се на крају скрасио код принца од Хес-Касела, у Шлезвигу, у Немачкој. Ту је и умро 1784. године и сахрањен на месном гробљу. Међутим, многи сматрају да надарени пустолов, дипломата, исцелитељ и алхемичар не почива ту.

Постоје записи да је тајанствени гроф виђан и наредне четири деценије. Године 1785 један скуп окулиста пријавио је да се појавио међу њима на састанку у Вилемсбаду. Колале су приче да се 1788. вратио у Француску да упозори племство на побуну сељака предвиђену за наредну годину, а већ следеће године виђен је на двору шведског краља Густава III. Својој пријатељици, госпођи од Адемара, обећао је да ће се срести још пет пута. Последњи пут видела га је, бар тако је пријавила, 1820. године.

Како објаснити једну тако необичну појаву. Да ли је био пуки шарлатан или прави геније? Говорио је шест језика, хвалио се да је изучавао обраду драгог камења на двору персијског шаха, те да је у тајне окултног проницао у далеким, тајанственим местима. Када је знање било у питању, успевао је да задовољи и најнеповерљивије.

Године 1976. Парижанин Ришар Шанфре тврдио је да је он гроф од Сен Жермена

Цар Луј Наполеон III био је опседнут легендом о Сен Жермену. Но, сви подаци до којих је дошла нарочито образована комисија за изучавање његовог живота нестали су у великом пожару 1871.

Нема сумње да он и данас привлачи пажњу одређеног броја људи који верују да је још жив и да ће их посетити пре краја века. Али што се тиче података одакле је, како се издржавао и одакле му чудне моћи – све је то још обавијено велом тајне.

Године 1976. Парижанин Ришар Шанфре тврдио је да је он гроф од Сен Жермена. Појавио се на телевизији где је вештим експериментом претворио олово у злато. Нико не зна да ли је он одиста славни гроф.

М. Ж.

Илустровао Брана Јовановић

Тражили сте – читајте!

УШИ ТРАЖЕ ОДМОР

Пророчанство славног Роберта Коха се испунило: бука је постала један од најопаснијих човекових непријатеља

Цезар је због одмора и мирног сна својих поданика забранио да се римским улицама ноћу пролази колима. Шопенхауер је тврдио да само неотесанци лако подносе буку, а чувени лекар и проналазач Роберт Кох, који је човечанство задужио открићем узрочника колере и туберкулозе, још крајем прошлог века озбиљно је упозоравао да ће доћи дан када ће људи против буке морати да се боре као некада против куге и колере.

Судећи према подацима Уједињених нација, тај дан је на помолу, јер јачина буке и вибрације расту геометријском прогресијом. У већим градовима бука се увећава просечно један децибел годишње. Истраживачи техничког одељења Универзитета у Хонгконгу тврде да је њихов град најбучнији на свету (са 75 dB), што одговара јачини буке коју ствара млазњак кад лети на стотинак метара од земље. У Њујорку просечна бука износи 66, у Диселдорфу 63, у Токију 57, у Београду 60–65 децибела.

Индустријска револуција је, с једне стране, донела благодети – авиони, аутомобили, телевизори, фрижидери... а с друге, буком коју стварају сви ти „апарати", нарушен је мир не само у великим градовима, већ се ни на селу не може увек наћи оаза тишине.

Бука као гиљотина

– Није претерано рећи да је бука тихи убица – каже професор др Миодраг Симоновић са Медицинског факултета у Београду. – Нарочито је опасно њено стално дејство. Ако је радник у ливници или бродоградилишту изложен за осам сати рада буци јачине 90 dB, смањује се осетљивост органа слуха, јављају мање нервне сметње, убрзан пулс, повећан крвни притисак... То су пролазне и безопасне промене уколико касније може да се одмара у тишини, али не апсолутној, јер и она може да смета. Тада и шумови тела (рад срца, дисање) постају непријатни и изазивају узнемиреност... Међутим, тишину од 30 децибела, која би одговарала одмору, данас је тешко обезбедити.

Лоша изолација у вишеспратницама, велики број апарата за помоћ у домаћинству, за разоноду... стварају буку која све више скраћује време за одмор и опоравак слуха. Бука при одласку и доласку с посла, на радном месту, у кући, ноћу... За разлику од чула вида које у сну не функционише, слух је стражар који обавештава човека о свему што се око њега дешава.

У Енглеској су дошли до података да међу градским становништвом свака трећа жена и сваки четврти мушкарац имају неурозу као последицу буке, а у Француској су открили да на селу има двадесет до тридесет наглувих, у граду сто двадесет на десет хиљада становника. Не само да се ради о потенцијалној глувоћи него истраживања показују да је и рађање доведено у питање: од жена које су на радном месту биле изложене јакој буци, 22 одсто су остале без деце.

Бука штетно делује и на децу. Често оболевају, организам постаје неотпоран и подложан заразама, а у школи показују слабије резултате.

И код одраслих утицај буке на резултате рада је веома значајан. Експерименти са дактилографима су показали да је број грешака растао сразмерно с јачином буке.

Рено, једна од најпознатијих аутомобилских кућа у Европи, извела је експеримент који се потпуно исплатио. Направљена је хала у којој је технолошки процес остао непромењен. Само је урађена звучна изолација и резултати су били изванредни: производња је била повећана за 19 одсто, квалитет за 23.

Ако и занемаримо пословне резултате, оно што забрињава је, показују експерименти, да заморчићи угину од повреда на мозгу ако су само осам минута изложени буци јачине 140 децибела. И не само заморчићи – историја памти да су у старој Кини буку користили и за извршење смртне казне!

Музика до даске

Значај слуха је за човека од непроцењиве важности јер непосредно утиче на говор. Кад човек не може себе да чује, долази до одступања у правилном говору јер је лишен могућности да се исправи а све се то одражава на ток мишљења.

– Невоља је у томе што прво долази само до замора слуха јер бука, ако није изузетно јака, нема тренутног видљивог дејства – примећује др Симоновић. – Њене последице уочавају се тек после више месеци и година. Зато се о томе, у свакодневном животу, све док не дође до оштећења, и не размишља. А онда може бити и касно.

И ШАПАТ СМЕТА

Да ли је неки звук бука или не – потпуно је субјективно. Ауто-механичар на основу звука контролише мотор, а у неким условима се и шапат доживљава као бука (ако смета). У позоришту, за време представе, на пример. Али, штетно дејство буке не зависи од схватања. Последице наступају када се прекорачи одређена граница.

Два су извора буке: природни (шум воде, грмљавина, завијање ветра) и све оно што је човек створио (авион, аутомобил, трактор, радио, телевизор, усисивач).

ДОЗВОЉЕНА БУКА...

Дневне и спаваће собе	**35 dB**
Болничке собе	**35 dB**
Учионице	**40 dB**
Концертне дворане, позоришта	**30 dB**
Канцеларије	**45 dB**

Илустровао Зоран Петканић Петко

Често су промене непоправљиве и коначне.

Амерички лекар Џорџ Синглсон сачекао је једном приликом своју четрнаестогодишњу девојчицу на изласку из „дискаћа" и док су се возили кући приметио је да она уопште не чује шта јој говори. То га је забринуло и одлучио је да провери. Следећег пута издвојио је десетак њених вршњака и сат пре одласка на „ђускање" измерио им слух. Сачекао их је и поновио мерење када су изашли из диско-клуба у коме бука износи 105 dB просечно. Код свих је установио привремени губитак оштрине слуха који се кретао од 10 до 35 децибела.

Лекари Центра за проучавање гласа у Хјустону испитивали су чланове једног рок састава, млађе од двадесет три године. Један од њих петорице имао је привремени губитак слуха за 50 dB, а остали трајно оштећење. То, наравно, може да се догоди свакоме ко се излаже дејству прејаке музике, било код куће или у кафићу или диско-клубу по неколико сати дневно, из дана у дан, и при том не води рачуна да слух треба одмарати.

Љиљана Нешковић, дефектолог на Одељењу за фонијатрију београдског Клиничког центра, наглашава да је и код нас све више младих и деце са привремено или трајно оштећеним слухом због прејаке музике и вокмена.

– У разговору са нашим младим пацијентима, од којих су многи деца предшколског узраста, покушавамо да им објаснимо и скренемо пажњу на последице – наставља Љиљана Нешковић – али има их који са усхићењем говоре о јакој, прегласној музици. Баш им се то допада,наводно, подстиче их на рад, испуњава задовољством...

– Наравно, музика може и да подстиче на рад, али не прегласна, него тиха и без високофреквентних тонова – каже др Симоновић. – Савремени музички апарати могу да се подешавају да им се мења и јачина и боја звука тако да музика може да се слуша и за време учења, читања или било које врсте интелектуалног рада. Али, не било која музика и никако не прејака, нападна... И препоручио бих обавезно одмарање слуха, бар пет минута после двочасовног слушања музике.

Обожаваоци „музике до даске" нека размисле. Јер, не само да прегласним „музицирањем" нервирају родитеље и комшилук него и себи, полако али сигурно, оштећују најпре слух, а онда и нервни систем... И како рече професор Симоновић, у почетку привремено, а касније, на жалост, трајно.

Иванка Миладиновић

КАД ЗВУК ЗАБОЛИ

Јачина буке изражава се у децибелима (dB). Полази се од нулте тачке: то је најслабији звук који људско ухо може да ухвати. Јачина од 10 dB одговара десет пута већој снази од нулте тачке. Међутим, 20 dB не значи двадесет, већ сто пута јачу снагу (10^2). Тако шум лишћа на дрвету има јачину од око 20, а мотор млазног авиона 140 децибела...

Како ће звук, односно бука, утицати на човека зависи и од фреквенције.

Између 120 и 140 децибела звук постаје неподношљив и болан. За интелектуални рад идеално је обезбедити 40 dB, за одмор испод 35. Рецимо, ако сте ујутру уморни и поломљени, можда је крив фрижидер из ваше близине који „галами" до 44 dB, а човек и у сну региструје звукове од 33 децибела па навише.

МУЗИЧКИ ГИНИС

СИМФОНИЈА О ЧЕРЧИЛУ

Двоструко чудо – на премијери Хајднове симфоније „Чудо" пао је огроман лустер и никог није повредио

Иако се називом симфонија првобитно означавала како инструментална тако и вокално-инструментална композиција која је често била само увод за друга дела, овај облик брзо је постао самосталан. Прве симфоније у три става писао је Ђузепе Торели у другој половини 17. века.

Прве симфоније биле су скромне, али се по обиму, оркестрацији и садржају постепено развијају. Симфонија постаје један од најчешће писаних облика. Читав низ композитора писао је симфоније и то у огромном броју. Рекорд држи Мелшо Молтер. Овај мало познати композитор живео је између 1695. и 1765. године и оставио 147 симфонија. Још неколико стваралаца написало их је преко 100, а то су Граун, Граупнер, Дитерсдорф и Хајдн.

Најдуже Хајднове и Моцартове симфоније нису трајале дуже од тридесет минута, али од Бетовена па надаље стање се мења. Бетовенова Девета симфонија траје нешто више од једног сата, а симфоније Малера и Брукнера и дуже. Најдужа до сада написана траје два сата и тридесет минута. То је „Легенда о животу и времену Винстона Черчила" енглеског композитора Нормана Рутерлина. Иако има осамнаест ставова, није рекордер. То је једна симфонија Алана Praвaнeза из 1950. године која има двадесет и четири става!

Али, постоје и симфоније које трају само неколико минута. Оне су дела барокних мајстора, али и Хајднове и Моцартове ране симфоније не прелазе десетак минута. Најкраће су свакако шест симфонија Даријуса Мијоа које заједно трају четири минута.

Јозефу Хајдну припада необичан рекорд – највише симфонија које имају неки назив. Сам композитор никада им није давао називе, сва имена дали су први слушаоци по особеним моментима или расположењима која су осетили. Поменимо само неке називе: Филозоф, Ехо, Посмртна, Опроштајна, Марија Терезија, Војничка, Оксфордска, Симфонија изненађења и Часовник. Хајднова симфонија „Чудо" добила је назив по једном заиста чудном догађају. На премијери овог дела, по завршетку, сви слушаоци су пришли првим редовима одушевљено аплаудирајући композитору. Са плафона се откачио огроман лустер и за „чудо" – никог није повредио!

Драган Каролић

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

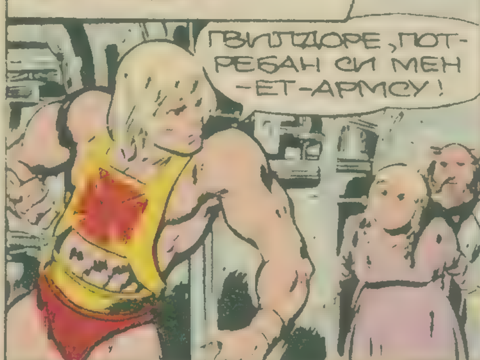

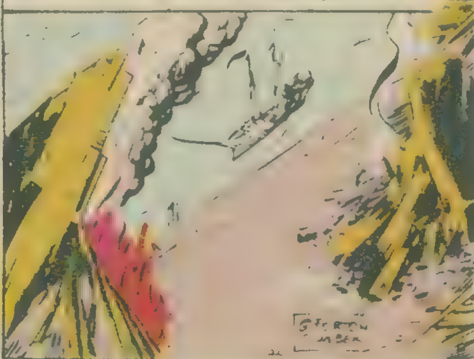

ХИ-МЕН ЈЕ ОЧАЈНИЧКИ ПРЕТРАЖИВАО ОЛУПИНУ ЛЕТЕЛИЦЕ ...

ТАЛИЈА, ОТВОРИТЕ ПОКЛОПАЦ ЗА СЛУЧАЈ ОПАСНОСТИ И БЕЖИТЕ! ВАТРА СЕ ШИРИ!

ТРЕБАЛО БИ ДА САМ НАЈЈАЧИ ЧОВЕК УНИВЕРЗУМА, АЛИ ГДЕ МИ ЈЕ САД ТА СНАГА КАД САМ ПОТРЕБАН ТИЛИ!

БЕЖИМО НАПОЉЕ! ГДЕ ЈЕ ТИЛА?

ТИЛА!

ЕВО МЕ! ДОДАЈ МИ ЧИЗМУ, ХИ-МЕНЕ!

ИАКО ЈЕ ОКО ЊЕГА БИЛО СВЕ У ПЛАМЕНУ, ГВИЛДОР ЈЕ ПОКУШАО ДА ПОМОГНЕ...

ГВИЛДОРЕ, КАСНИЈЕ ЋЕМО МИСЛИТИ ШТА ЋЕМО С БРОДОМ! НАПОЉЕ!
ЛЕТЕЋИ ДИСК! МОЖДА ИПАК ПОСТОЈИ НАЧИН ДА ПОТУЧЕМО ТОГ ПИРАТА!

А НАПОЉУ, САУРОД СЕ СПРЕМАО ЗА ОДЛУЧУЈУЋИ УДАРАЦ ...

ОБОЖАВАМ МИРИС ЕТЕРНИЈАНСКЕ РАКЕТЕ У ПЛАМЕНУ!

ЗАР ВАС СКЕЛЕТОР НИЈЕ УПОЗОРИО ШТА ЧЕКА НЕВАЉАЛЦЕ КОЈИ СЕ ИГРАЈУ ВАТРОМ?
ХИ-МЕН?!

ЕЈ, ВИДИ КАКО РАДИ АПАРАТ ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА!
У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: ЗЛА ЛИН У АКЦИЈИ

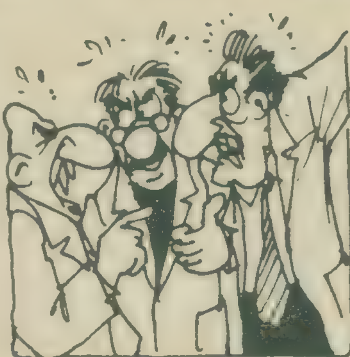
ЗРНЦА ЗНАЊА ВЕЋА И МАЊА

● Како човек може да борави на совјетској васионској станици МИР, а није космонаут? То питање поставио је амерички певач Џон Денвер док је био на турнеји у СССР-у. Добио је брзи одговор: треба само да плати 10 милиона долара и да покаже уредно оверено одобрење америчких власти.

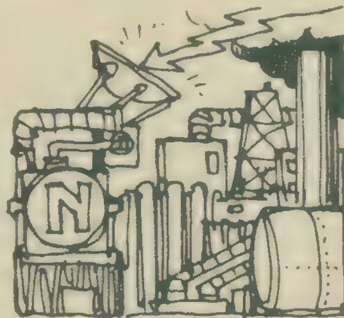

● У свету се дневно уради око три милијарде фото-копија а вероватно нико и не сања да је овај изум стар већ пола века. Ксерографску машину, како је тада названа, смислио је амерички инжењер Честер Карлсон октобра 1938. Више од двадесет компанија са презрењем је одбило његов пројект. Тек 1959. један мали фабрикант фотографског папира, Халоид, одлучио је да примени Карлсонову направу. Епилог: Халоид је постао „Ксерокс" и данас остварује чист приход од 22,6 милиона долара годишње.

● Оснивањем једне сталне научне базе и Перу се угнездио на Антарктику. Ко не може да погоди какво су име Пруанци дали бази, помоћи ћемо: „Мачу Пичу".

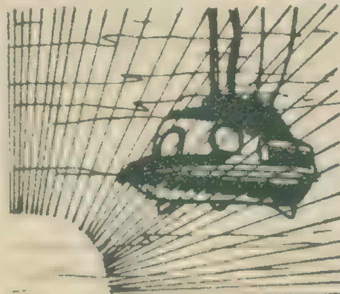

● Једна група француских и америчких научника дошла је до нових сазнања о количини воде на – Марсу. Ова два пута мања и десет пута лакша планета од наше, према њиховим истраживањима, имала је у прошлости много више воде него сада, пошто је Марс био влажнији и топлији. Та је вода испарила, а можда се крије и у унутрашњости планете, у слојевима дебелим 13 метара. Доказ су речна корита виђена на Марсу. Али! Једна друга група француских и совјетских научника тврди да она прва група пада с Марса и да њихове тезе немају везе. По овима, а вршили су такође прецизна мерења најсавршенијим начинима, на Марсу је некада било три пута више воде него данас. Ето. Били смо као луди без ових сазнања...

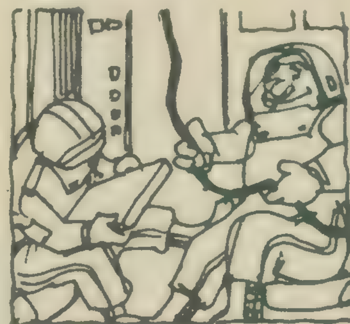

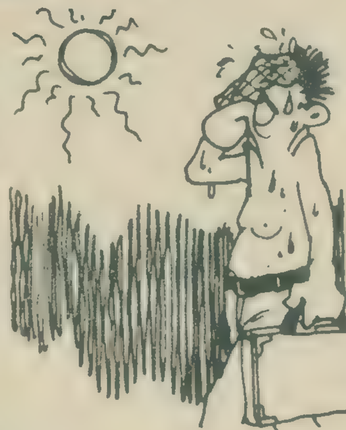
● А сада нешто о азоту. Према проценама Рударско-технолошког института из Новог Мексика (САД), више од половине азота у атмосфери потиче од громова. Наиме, сваке секунде праснe око наше планете око стотину громова и муња, а толика количина азота прети да угрози хемијски склад који влада у атмосфери, а нарочито да поремети озонски омотач. Институт не предлаже никакво решење.

● До сада смо боравили у висинама, а сад ево једне вести из црних дубина. У ствари, оне нису црне: на дну Пацифика, и то 2.200 метара дубоко, постоје јаки извори светлости, дуж целе северозападне обале САД! Ово је открила и снимила америчка џепна подморница по имену Алвин. Научници су се већ повратили од изненађења и сад нагађају: светлост потиче од минерала који зраче, а ако то није решење, онда, можда, од неких до сада неразјашњених хемијских реакција. Алвин је опет доле, сада мери таласну дужину мистериозне светлости, боју и јачину. Ваљда нам неће рећи да су тамо неидентификовани пловећи објекти (НПО)?

● Још пре истека овог века Совјети ће лансирати у свемир једну суперопсерваторију. Према речима совјетског академика Карлашева, на скупштини Међународне Астрономске Уније прошлог лета у Балтимору, ова опсерваторија полетеће у орбиту са ракетног носача „Енергија". Биће тешка 100 тона, а на њој ће радити или роботи, или космонаути! Од инструмената, биће ту детектора за х и гама зраке, радиотелескоп од 400 метара, па оптички телескоп са огледалом пречника од десет метара. И ко зна каквих још чуда технике...

● Према предвиђањима еколога (а они нас стално плаше, као неки савремени Нострадамуси), просечна температура Земље порашће у наредних педесет година можда и за 4,5 степени Целзијусове скале. „Заслуга" за ово припада немилосрдној употреби фосфатних горива (угаљ, нафта). Дакле, памет у главу, само нас Сунце може спасти претеране врућине у будућности, од које ће се отопити ледени брегови на Половима, мора ће порасти, преплавити копна и ето пропасти.

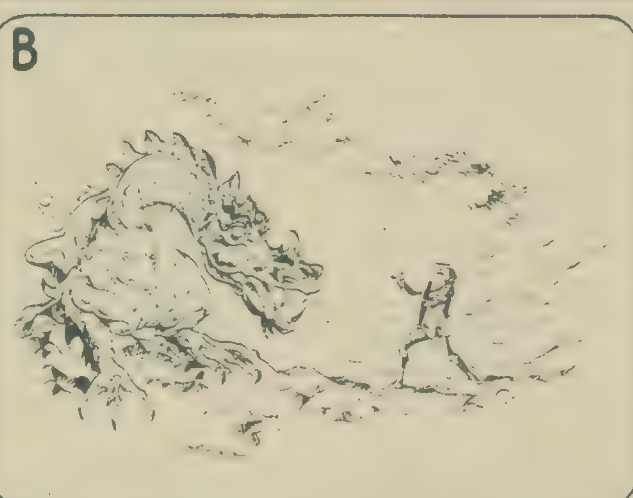
● Најновији уређај за уништавање бубашваба долази нам из Јапана, а принцип његовог деловања заснован је на проучавању психологије мрских нам инсеката. Дакле, замка има облик пирамиде, начињена је од нарочите смоле и садржи електрични набој. Његова је улога двострука (и дволична): он обезбеђује температуру коју бубашвабе гарантовано обожавају, па кад оне нагрну у тај рај, струјни удар их на месту убија и оне упадају у фиоку на дну пирамиде. Власник стана треба само повремено да је празни.

Илустровао Зоран Петканић Петко

ДА ЛИ СТЕ РОМАНТИЧНИ?

Романтика не значи само носталгију, повратак у стара добра времена. У свему томе присутан је и добар део сете: најчешће нека неиспуњена жеља, потреба за дубоким осећањима. Сасвим разумљиво у хладном времену које нас је окружило стаклом, бетоном и металом и представља један сасвим другачији свет! Да ли сте присталица свега модерног или сте у срцу сачували макар мало романтике?

1. Питање уз слику А:
Да ли ова сцена подстиче вашу машту?
а) Ох, да!
б) Можда, у извесном смислу.
ц) То могу једва да претпоставим.

2. Питање уз слику А:
Који бисте наслов изабрали за ову илустрацију?
а) Беше једном...
б) Наивци...
ц) Чаробњаци света бајки.

1. Питање уз слику Б:
Какав је ваш први утисак о овој сцени?
а) Прилично старомодно!
б) Има извесних дражи.
ц) Па то је фасцинирајуће!

2. Питање уз слику Б:
Који би наслов највише одговарао овој сцени?
а) Борба на живот и смрт
б) Игра ватром
ц) Циркуска тачка

1. Питање уз слику Ц:
Како оцењујете ову слику?
а) Дивно!
б) Чисти кич!
ц) Нестварно.

2. Питање уз слику Ц:
Да ли бисте у некој позоришној представи преузели улогу принцезе?
а) Дај боже!
б) Не, јер немам глумачког талента.
ц) Зашто не? Мени свака улога одговара.

Прочитајте у овој табели како су вредновани ваши одговори и саберите их:

Питање	Одговор а	б	ц
А 1	7	4	0
А 2	3	0	7
Б 1	0	4	7
Б 2	7	3	0
Ц 1	7	0	4
Ц 2	0	7	3

ОДГОВОРИ

0 – 14 ПОЕНА

За вас је романтика превазиђена ствар из давно прошлих времена, када је Каменко прогонио Кременка и обрнуто. Битни су вам само разум и стварност а ту за осећања нема много места. Али, само привидно! Јер, и ви повремено чезнете за нечим што не може да се назове другачије до романтика!

15 – 29 ПОЕНА

Како се односите према свакодневици, могли бисте лако да будете проглашени за прилично хладну и објективну особу. Међутим, изглед вара. Често је довољан најмањи повод, одређена мелодија, слика или случајан сусрет, па да се у вама пробуде романтична осећања. Онда, одједном, изроне чаробне сцене које сте готово заборавили. Јер, глас разума убрзо ће вас вратити из пусте романтике у стварност.

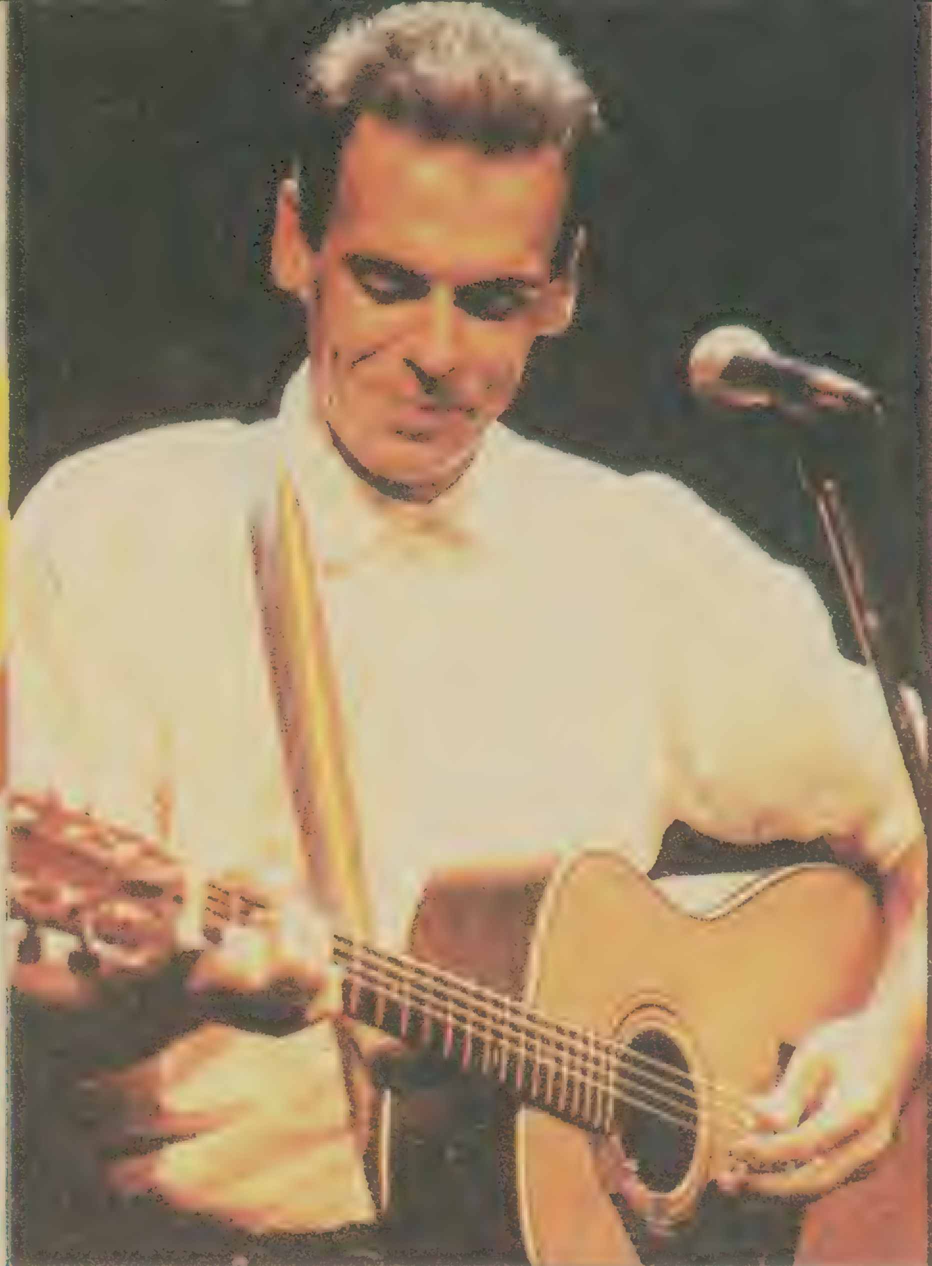
30 – 42 поена

За вас романтика није осећање коме у животу дајете известан простор, већ основа животне филозофије. Због тога сте ваљда и сачували љубав према поезији. Можете да се одушевите и обичним заласком сунца који је за друге чист кич са поштанске разгледнице. И у великом граду ви још увек можете да нађете неку романтичну „ситницу". У сваком случају, морате да припазите – пошто у извесној мери живите у облацима – да не заборавите на реалност.

М. Ш.

ЗДРАВЉЕ ПРЕ СВЕГА

– То је невоља са плочама. До сада сам их издао девет. И кад год их погледам пуно тога из прошлости се врати, а добар део тих ствари није баш пријатан. Већина других људи нема тако близак додир са својом прошлошћу.

То каже 36-годишњи амерички музичар Џон Хајет који је заиста прошао кроз многе невоље. Памти да је 3. августа 1984. године коначно престао да пије и од тада је објавио два најбоља албума у каријери. Плоча „Bring The Family" појавила се 1987. а прошле јесени најновија „Slow Turning"

– Управо пролазим кроз најлепши период у животу – каже Џон. – Албум „Bring The Family" снимио сам са пријатељима за само четири дана. И онда смо кренули на неку врсту турнеје. Ту сам срео сасвим нову публику. Нису изгледали као људи који искључиво излазе у рок клубове. Долазили су на свирке са децом и припадали претежно радничкој класи. Одлично су се проводили, али негде око поноћи сви су били помало поспани. Ја сам се осећао исто тако. Кад имам концерт, пропустим уобичајено време за одлазак у кревет. Имам троје деце и увек устајем у пола седам. На пример, песме за претходни албум писао сам у канцеларији, јер су клинци код куће превише бучни. И то ми није сметало. Осећам се заиста удобно у свакодневном ритуалу: пољубим ујутро жену и одем да радим. То је живот који сам одувек желео.

Нови албум „Slow Turning" Џон је планирао да сними са истом екипом са којом је урадио претходни. Међутим, недељу дана уочи снимања они су одустали због неке друге обавезе. Снимао је са новим музичарима, али резултат је био подједнако добар. На турнеју поводом ове плоче кренуће са својом концертном групом The Goners а припрема и снимање живог албума.

– Немам много значајних планова. Важно ми је да се добро слажем са женом и да на прави начин васпитавам клинце. То је довољно. У будућности ми је једино важно да породица буде здрава у сваком погледу. Каријера већ иде сама од себе.

СЛАВНО ОСТРВО

Прошле године енглеска дискографска кућа „Island" (Острво) прославила је 25 година постојања и поводом тога објавила дупли албум „The Island Story" на коме су се нашли хитови њихових најпознатијих извођача настали током овог дугог периода. Плоча је и врло занимљив преглед историје рокенрола и то је повод да вам понудимо причу о кући „Island"

Крајем педесетих година Крис Блеквел, оснивач компаније, почео је на Јамајци да се бави дискографском индустријом. Пошто је схватио да је тржиште на острву прилично ограничено, 1962 године сели се у Лондон. У то време у Енглеској је живело доста досељеника са Јамајке и они су му постали прве муштерије. Крис је потписао уговоре са мањим издавачима и почео продају њихових плоча у Енглеској. На самом почетку био је једини службеник независне фирме, тако да је све послове обављао сам. Иако у почетку није успевао да избаци ниједну хит плочу, убрзо је стекао репутацију издавача најбоље музике за игру са Јамајке. Први светски хит била му је песма „My Boy Lollipop" коју је изводила Мили. Та песма је касније доживела бројне обраде. Убрзо у малом клубу у Бирмингему открива The Spenser Davis Group, састав ритам и блуз оријентације. Звезда те групе био је петнаестогодишњи певач и мултиинструменталиста Стиви Винвуд, касније вођа групе Traffic а и дан-данас врло цењено име на светској сцени. Спенсер Дејвис су кућу „Island" обогатили вечним хитовима „Keep On Running", „Somebody Help Me" и „I'm A Man"

Блеквел је полако ширио послове водећи рачуна да под своје окриље узима најталентованије. Упоредо са тим наставио је да

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

САЊАТИ

сањати, не могу ти то
ускратити
добро, зло, све ће се то
једном вратити
ми морамо сањати

године, види шта су ти
урадиле
побједи, не може се од
судбине

сањај неке љепше године

свако има своје разлоге
и кад разлози не постоје
ти у љубави мојој си
исте ствари ми смо сањали

сањати, након кише сунце
донијети
игре све и без нас ће се
играти
ми морамо сањати

Текст и музика: Златко Арсланагић
Изводи: Црвена јабука

представља музичаре са Јамајке међу којима су најуспешнији били Дезмонд Декер и Џими Клиф. Крајем шездесетих „Island" је већ била једна од најзначајнијих кућа које су усмеравале стил британске сцене. Са компанијом су радили Jethro Tull, Free, King Crimson, и многи други. Током седамдесетих настављају све сигурније. У њиховом каталогу су Кет Стивенс, Roxy Music, Боб Марли Спаркс, Fairport Convention Eddie & The Hot Rods и многи други. Наравно, ни у овој деценији нису посустали. Њихови стари извођачи Стиви Винвуд и Роберт Палмер крунисали су соло каријере првим местима топ-листа а на списку инвентивних и веома разноврсних аутора нашли су се и Кид Криол и Грејс Џонс. Пун погодак су остварили и са U2, последњих година једном од највећих светских група. Иако године теку, „Island" не посустаје и за себе увек бира оне највеће.

Забавна искуства

Тачно пре осам година на дочеку Нове 1981. група Black, тада трио, одсвирала је свој први концерт. Пет и по година касније, после пет промена у групи, три сингла и пропалог брака **Колин Веркомб,** вођа групе, започео је соло каријеру. Одлучио је да задржи уметничко име Блек и скривен иза њега постигао први успех. Сингл „Wonderful Life" иако издат за независну дискографску кућу, постао је велики хит. Албум под истим називом постигао је успех који нико није очекивао. До сада је у целом свету продато преко милион и двеста хиљада копија. Колин је издао други албум „Comedy" и тим поводом објашњава зашто му је требало толико времена да постане славан.

– Можда зато што су све плоче које сам снимио пре „Wonderful Life" биле потпуно без везе. Та плоча је имала исту подршку дискографске куће као и оне пре ње, дакле никакву, али су њеној популаризацији помогли телевизија и радио. Следећи хит „Sweetest Smile" пуно се вртео на радију и он је учврстио моје претпоставке да ће људи, ако буду у могућности да чују моје песме, и да их купе. То је била песма у којој су се отелотвориле све оне ствари за које су људи сматрали да су код мене погрешне. Музика је била превише депресивна а текст тужан (плоча је настала после неуспелог брака). Људи су ми говорили: Песма нам се заиста допада, али не уклапа се у наше расположење. Па она није имала чак ни рефрен.

Али, како су ствари текле, енглеска публика је, по ко зна који пут, показала да уме да препозна праве ауторе, да купујући плоче помогне њихов развој и омогући им да преброде тренутне кризе.

– Плочи је помогло тадашње стање на сцени. Музику је диктирала помодност. Песме су гурали диск-џокеји који су ишли на сигурно. Гурали су хитове чији је век трајања био пар месеци. Међутим, састав публике почео је да се мења. Већину више нису чинили клинци које после двадесет и пете године престаје да занима музика и не купују више плоче. Појава компакт-диск плоча показала је да су људи који имају новаца да их купе старији и да желе нешто боље од најновијег помодног хита.

Управо зато публика је свесрдно прихватила Блека. Његов нов албум, иако се зове „Комедија", тешко може да пружи слику чупавог кловна у широким панталонама са црвеном лоптом уместо носа. Већина композиција и даље говори о изгубљеној љубави, тужним расположењима и данима самоће.

– Увек очекујем да ћу добити пацке због текстова пошто их пишем када сам утучен или усамљен. Наравно, зато увек испадају помало тамни, али то је само један део моје личности. У сваком случају, веселе песме је тешко писати. Јер, када си добро расположен, зашто би седео у кући и писао песме? Онда се излази напоље, зар не? Уживаш док можеш, јер касније ћеш се ионако сећати само тешких тренутака. Солжењицин је једанпут записао: Песме говоре о растанцима. Постоје боље ствари које људи могу да чине када су заједно. Баш зато што сам свестан ситуација у којима пишем песме, ову плочу назвао сам „Комедија". Схватио сам да би неко други, да је прошао кроз све оно о чему певам, закључио како су та искуства врло забавна. **П. Ј.**

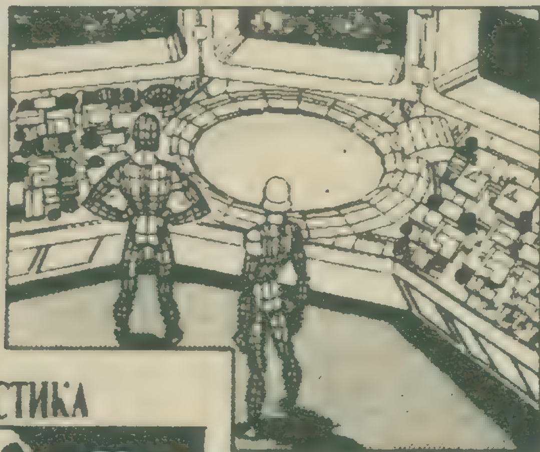
ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

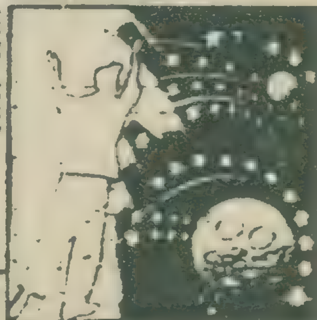

– Када је припреман Лејв Ејд, Боб Дилен је уочи концерта био врло несигуран. Требало је да свира са групом нарочито окупљеном због њега, али онда је назвао Кита Ричардса и мене и питао: Хоћете ли вас двојица доћи у Филаделфију? Наравно, рекли смо да долазимо. У мојој кући у Њујорку два дана смо увежбавали материјал. Кит је засвирао неку од старих Бобових песама а он би рекао: Хеј, то је добро, која је то ствар? Кит би му одговорио: Не питај мене, побогу, па ти си је написао. Невероватно, али он није могао да се сети својих песама све док се није попео на сцену.

Рон Вуд (Rolling Stones)

НАУЧНА ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

РАЈАН ПАТРИК

ЗАКОПАНО БЛАГО

Летећи тањир 204 из извиђачке патроле Беталгејза са свемирцима Угом и Огом лебдео је изнад Треднидл стрита.

– Хеј, Уго!

– Да, Ого?

– Управо сам ухватио уводни текст једних новина. Слушај наслов: „Нова златна грозница захватила град". Питам се, Уго, зашто Земљани толико лудују за златом?

–Ја мислим зато што никада нису успевали да га набаве у довољним количинама. Све што су ископали из своје планете током последњих пет стотина хиљада година, рачунајући по њиховом времену, износи око седамдесет хиљада тона. Читав тај товар могли би да стрпају у један једини од својих танкера.

– Ако су им залихе злата у рудницима тако мале, зашто га не произведу у већим количинама? Онако како бисмо то ми учинили на добром старом Бетелгејзу?

– Зато што су сувише примитивни, Ого, да би знали како се то ради. Још од времена кад су почели да мисле научно, Земљани су непрекидно трагали за каменом мудрости покушавајући да основне метале претворе у злато.

– Да ли је икада неко од њих био срећне руке?

– Још не. Мада је постојао један немачки алхемичар у њиховом петнаестом столећу који је веровао да га се домогао кад је скувао две хиљаде жуманаца са подједнаким деловима маслиновог уља и сумпорне киселине.

– Звучи као циновски омлет неке тровачице.

– Испало је нешто слично. Немац није добио никакво злато, а кад је тим алхемијским качамаком нахранио своје свиње, усмртио је многе од њих.

– Сем реткости, Уго, зашто је злато толико привлачно за Земљане?

– Ого, злато изванредно одбија светлост, чудесно проводи електрицитет, не тамни нити рђа и толико је растегљиво да тридесет грама тог метала може да се искује у жицу дужине осамдесет хиљада метара.

– Значи, веома је корисно. Претпостављам да своју мршаву залиху злата користе у сложеним индустријским процесима.

– Никако! Само мала количина користи се за практичне сврхе.

– А шта раде са остатком?

– Земљани вредно копају злато из дубоких јама у Јужној Африци, а затим га пребацују у Сједињене Америчке Државе.

– И остављају га тамо?

– Највећи део. С времена на време Американци су принуђени да узму нешто злата из својих дубоких јама и продају га европским нацијама које га одмах смештају у дубоке јаме на свом континенту. Изузетак је Француска, где се, по традицији, понешто од њиховог злата чува под душецима или у старим чарапама испод дасака пода.

– Не звучи нарочито разумно, Уго. Закопавати корисни метал и никад га не користити. Зашто они то чине?

– Нико не зна сасвим тачно, Ого. Постоји теорија која каже да је то нека врста религије којом изражавају веровање да закопавањем злата стварају залихе Сунчеве енергије.

– Треба ли да обавестим главни штаб о чудном обичају Земљана да драгоцено злато пребацују на својој планети из једне дубоке јаме у другу?

– Не замарај се тиме, Ого. Ја сам им прошле године послао детаљан извештај, али они ми нису поверовали. Оптужили су ме да сам све то измислио. „Гледај да мало мање пијеш док си у свемиру, Уго", рекао ми је врховни шеф и одредио ми четири дана кућног притвора због пијанчења за време службеног лета летећим тањиром.

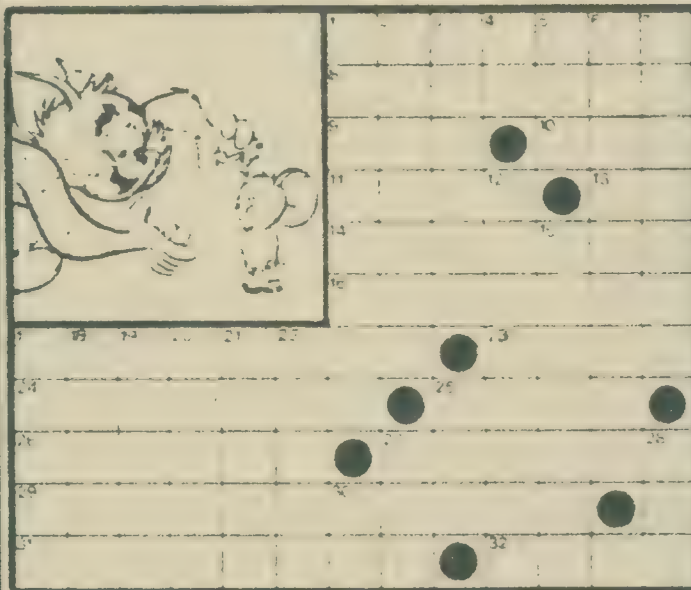
При помисли на ту тужну договоштину он начини један вратоломан маневар који просу тако дугачак реп искрица да је астроном Патрик Мур, гледајући кроз свој телескоп, помислио да се Халејева комета прерано вратила натраг.

Г. В.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО 1 *Свежањ жита који жетелац одсече српом.* 8. Врста крупне вишње. 9. Део тениског меча. 10. Кћеркин муж. 11. Звук којим се имитира пад или ударац. 13 Ауто-ознака за Ваљево. 14. Клисура у Словенији недалеко од Бледа. 16 Одагнати, одјурити. 17. Јунаци стрипа и цртаног филма (на слици). 23. Борба, такмичење (грч.). 24. Издржати. 27. Знаменити совјетски биолог Александар. 29 Трговци старим, половним стварима. 31 Кинђурити се. 32. Принос.

УСПРАВНО 1 Отопина (мн.). 2. Дотерати да тачно мери. 3. Коњаници у мађарској војсци, хусари. 4. Скраћеница за Орегон. 5. Врста ручног рада. 6. Уређај за утовар и истовар расутих терета (мн.). 7 Припадник азијског народа који живи у СССР-у. 12. Место код Крагујевца. 15. Први космонаут, Јуриј. 17 Град у СССР-у. 18 Престати скривати, обелоданити. 19. Острво код Задра. 20. Староседелачко племе на Балкану 21 Име америчке глумице Ли. 22. Површина шуме одређена за сечење (мн.). 25 Узвик при скоку 27 Лична заменица. 28 Конац. 30. Историјско место у М Азији

ДЕОБА

Повуците четири праве линије тако да се у сваком добијеном сегменту налази по једна звездица.

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ТУНИС земља мириса и боја

МАСЛИНЕ У ДОКОЛЕНИЦАМА

За два сата лета остављате кошаве и буре наше насушне и стресате зиму са себе. У Тунису сте који се хвали вечитим летом и сунцем које овде греје десет месеци годишње. Тешко да ће вас и у јануару изневерити.

Излежавате се на пешчаној плажи, а лењи Медитеран, који вам се ваља испод ногу, успављује вас. Ништа не ремети пејсаж јер ни хотели нису виши од околног дрвећа. Такво је неписано (или, можда, писано) правило.

То јесте Тунис, али онај туристички који овој земљи доноси 25 одсто девизног прилива годишње. А да мало осетите прави мирис Африке? Чекате петак, пазарни дан у Набелу. Остављате Хаметски залив, иначе центар туризма, и возите се до оближњег града.

Набел се сместио на месту старогрчког Неаполиса. Вековима је познат по својој керамици која се ту, на исти начин, правила у Картагини и осталим пунским градовима још пре 2500 година.

На пијаци све прши од мириса и боја. Ту могу да се нађу теписи из Керуана, четвртог по реду светог града исламског света, нарочитих мрких и белих шара. Ту су и занатлије које кују тепсије, тањире, чајнике и остале могуће (и немогуће) предмете од бакра, сребра...

На простиркама гомиле осушених паприка црвених као крв. Има и лубеница, поморанџи, лимуна. Како и не би било агрума кад имају два рода годишње. Може да вам се догоди да на једном дрвету видите зреле поморанџе, на једној страни, и тек расцветале цветове на другој.

Мувају се ту разни продавци и купци, сви покривених глава, било бедуинском марамом, навученом капуљачом или плитким фесом. Много је више мушкараца, а жене углавном седе у сигурности својих домова. Мешају се мириси камила, коза, сушених ароматичних трава, тамјана, воћа, сандаловине, штапића натопљених јасминовим и ружиним уљем, свакојаких зачина. Да ли је то прави дах Африке?

Можда ћете мирис древне прошлости осетити у Картагини. После одлуке римског сената сажете у једној јединој реченици „Delenda est Kartago" (Картагину треба разорити). Сципион Млађи уништио је и преорао сваки траг Картагине. Било је то 146. године пре наше ере. Картагина је, као колонија Јунонија Картага, поново обновљена 46. године п. н. ере.

Нећете одолети да не одете до Сиди Бу Саида. У овом најчувенијем селу Туниса све куће су беле, беле, а прозори и врата тиркизноплави. Чак и ако зажмурите и замислите ове две боје, нећете моћи да представите себи тај савршен склад који још више истиче лепоте Медитерана. Кажу да је бела боја мира, а плава – гостопримства.

Тешко ћете напустити Сиди Бу Саид. Тај градић мами да се у њему остане, па ако сте још у неким романтичним расположењима, ипак се подсетите да има још тога да се види.

Ако се крене на југ, ту је Сус у коме се Ханибал, у току другог пунског рата, 203. године п. н. ере спремао против Сципионових римских легија. Затим Монастир, град који је име добио вероватно по манастиру који су подигли први хришћани. Идете до луке Сфакс и заливом Габес, дугим 300 km, возите се даље, према југу.

Маслињаци вас прате у готово непрекинутом низу. Само их повремено смењују плантаже бадема, лимуна и поморанџи. Нису само куће беле (једном годишње морају да се крече), него и доњи део стабала маслина. Кад у сумрак пролазите поред њих, чини вам се да је дрвеће обукло – доколенице.

Одлучили сте да видите Матмату! У овом граду ништа се није променило већ три хиљаде година. На само десетак километара од Сахаре у Матмати живе Бербери баш онако како су то чинили и њихови далеки преци који су овде стигли из Азије у 13. веку пре наше ере. Живе под земљом, у земуницама. Треба да знате да су ту, јер би вас око преварило и не бисте разликовали насеље од изроване земље. Постоји и хотел под земљом – то је „Сиди Дрис", у бело окреченим собама само су смештени кревети, чак и 14 у просторији. Има електрично осветљење, али је већи штос освет-

АВИОНОМ У СВЕТ

● **Од овог броја главна награда је – путовање за две особе у Тунис у аранжману JAT AIR LIFT-a**

● **Утешна награда и даље се додељује наизменично, а на реду је – седмодневни боравак за две особе у Купарима**

● **Извлачење награда сваке суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно"**

Четрнаесто коло наградне игре „АВИОНОМ У СВЕТ" коју организују „Политикин Забавник" и JAT AIR LIFT доноси и промену главне награде: од овог броја она је путовање за две особе у Тунис, у седмодневном аранжману JAT AIR LIFT-a.

Све до 7. априла ове године имаћете могућност да освојите главну награду, утешну (седмодневни боравак на Копаонику или мору) и посебну – макету авиона „боинг 737" коју од 19. новембра 1988. године, сваке суботе, додељује JAT AIR LIFT.

Према пропозицијама, награде се и даље извлаче сваке суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно" и то најпре посебна, затим утешна и на крају главна награда. Имена награђених читалаца објављићемо и у „Забавнику", на претпоследњој страни, из броја у број, за свако коло појединачно, осим добитника посебне награде, макете авиона „боинг 737", који награду добијају на кућну адресу.

После Египта – Тунис

Као што смо обећали, од овог броја добитници главне награде путују у Тунис, у седмодневном аранжману JAT AIR LIFT-a. У питању је, наравно, награда из броја у број, за две особе. Аранжман за Тунис предвиђен је за јуни ове године, а све добитнике писмено ћемо обавестити о тачном датуму поласка.

Утешна награда, седмодневни боравак за две особе на Копаонику (апартмани – најам), у Купарима (хотел „Гранд" или „Купари"), у Трогиру (хотел „Медена") и Дубровнику (Бабин кук – хотел „Плакир"), такође се додељује сваке суботе и то наизменично. Добитници седмодневног боравка за две особе на Копаонику или мору користе награду у договору са JAT AIR LIFT-ом, а биће им понуђена два рока када могу, и морају, да искористе награду.

Посебна награда, макета авиона „боинг 737", коју сваке суботе додељује JAT AIR LIFT, испоручује се добитницима на кућну адресу.

Супернаграда је предвиђена за крај наградне игре „АВИОНОМ У СВЕТ": путовање по избору, за две особе, у аранжману JAT AIR LIFT-a. У извлачењу ове награде учествују купони свих кола.

Наградни задатак

Пажљиво прочитајте текст који објављујемо испред наградног питања, јер у њему се крије одговор. Ако и после тога нисте сигурни да је ваш одговор тачан, прелистајте енциклопедију.

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника" до следећег петка у дванаест часова, на купону који у овом броју носи ознаку – број 14. Молимо вас да читко напишете своје личне податке. Купони који стигну са закашњењем учествоваће, заједно са купонима свих кола, на крају игре, у извлачењу СУПЕРНАГРАДЕ.

Да ли сте добитник једне од награда из овог броја, проверите у суботу, 28. јануара 1989. године, када је на програму ТВ емисија „Да питамо заједно" у којој се, у директном тв преносу, извлаче награде. Имена добитника награда из овог броја објавићемо и у „Политикином Забавнику" бр. 1936 на претпоследњој страни.

Награде у овом колу су:

Главна – **путовање за две особе у Тунис**

Утешна – **седмодневни боравак за две особе у Купарима.**

Посебна – **макета авиона „боинг 737"**

љавати собе свећама. Није важан комфор, важније је провести ноћ покривен земљом и – вековима.

Сигурно нећете заобићи ни Тунис, главни град. Поред високих зграда (овде не важи правило: ниједна кућа виша од дрвећа) и широких улица, вероватно ћете завршити у суку или базару. А кад се једном нађете окружени шаренишем предмета од коже, асура и осталих ствари плетених од палминог лишћа, оријенталним хаљинама, и свим могућим сувенирима, запамтите правило: треба се ценкати за сваку ствар. Продавцу није мило ако вам нешто прода за цену коју вам је рекао. Снизите све бар за једну трећину! Више ће вас ценити, верујте!"

У Хамамет ћете се вратити авенијом која носи име Хабиба Бургибе. Подесите да ваш повратак буде у сумрак, пред залазак сунца. Широка авенија, високог дрвећа по средини, спојиће све мирисе, боје и укусе које сте у Тунису осетили. То је Африка.

В.С.

Само за млађе читаоце

Уколико је добитник главне награде лице млађе од 18 година, може да путује само у пратњи родитеља или старатеља.

Тачан одговор на наградно питање у „Политикином ЗАБАВНИКУ" број 1932 је: РАДАР

Информације и резервације о свим аранжманима JAT AIR LIFT-a можете да добијете у свакој путничкој агенцији, у свим пословницама JAT-a или на телефон 011/135-876.

Наградна игра АВИОНОМ У СВЕТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, п.ф. 80 11001 БЕОГРАД

БОМБАРДОВАЊЕ БЕОГРАДА

У раним јутарњим часовима, док су многи Београђани још спавали, зачуо се продорни звук сирена које су најављивале изненадни напад немачке авијације. Летећи са севера из Мађарске и са североистока из Румуније, град је већ око 6,30 часова напао први талас од 234 немачка једномоторна и двомоторна бомбардера који је трајао све до 8 часова. Следећа три напада уследила су у размацима од око два сата. Београд су тога дана напала 484 бомбардера који су на град бацили 360 тона запаљивих и разорних бомби. Напади су са мањим бројем бомбардера понављани неколико следећих дана.

У Београду је од бомби и пожара погинуло око 4.000 људи, десетине хиљада је рањено, а уништено је и оштећено више од половине кућа, многи индустријски и јавни објекти. После људских жртава највећи губитак представљало је уништење Народне библиотеке у којој се чувало непроцењиво културно благо.

Поред неколико батерија противавионских топова и митраљеза Београд је бранио и Шести ловачки пук који је у тренутку напада располагао са 43 ловачка авиона „месершмит МЕ–109" и домаћих „ИК–3" који су били распоређени на аеродрому код Београда и манастира Крушедол на Фрушкој гори. У неравноправним борбама са немачким ловцима и бомбардерима југословенски пилоти показали су изузетну храброст, нападајући, у мањим групама и појединачно, веће скупине бомбардера, од којих су многе и уништили, што ипак није могло озбиљније да омете непријатељски напад. У тим ваздушним борбама погинуло је 11 југословенских пилота ловаца.

Наградно питање: **КОГ СУ ДАНА И ГОДИНЕ НЕМЦИ ИЗВРШИЛИ МАСОВНИ ВАЗДУШНИ НАПАД НА БЕОГРАД?**

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника" до следећег петка (27. 1. 1989) у дванаест часова: искључиво на купону који објављујемо, на дописници или у коверту.

Купон број 14 50 ГОДИНА Политикиног ЗАБАВНИКА

Одговор: ____________

Име и презиме: ____________

Датум рођења: ____________

Улица и број: ____________

Место и пошт. број: ____________

50 ИНОСТРАНИХ АРАНЖМАНА

ДА ЛИ ВАС НЕШТО МУЧИ У ДУШИ?

Ако имате неки проблем, мислите да вас родитељи не воле, професори мрзе а вршњаци заобилазе, још није крај света. Није ни ако се ваш дојучерашњи мезимац развио у непослушно, својеглаво, „сурово" дете које вам даноноћно задаје бриге. Живот је тежак, каже амерички психијатар Скот Пек, и што пре то схватимо већи су изгледи да изиђемо из лавиринта наших проблема. Први корак ка томе и решавању свега што вас мучи у души можда ћете направити ако се прикључите дводневном семинару Завода за болести зависности из Београда који ће се 21. и 22. јануара одржати у Дому омладине са почетком у 10 сати.

Не реци – нем као риба

Драги Забавниче.
Моје питање је веома кратко. Зашто су рибе неме?

СОЊА КНЕЖЕВИЋ
ОШ „Радоје Домановић"
Крагујевац

Рибе неме? Да, али само ако се при том мисли на чисту производњу звука, уз помоћ одговарајућих органа које риба заиста нема. Међутим, „свет тишине" такав је само за наше, не баш савршено уво. Доказано је да се рибе међусобно споразумевају управо звучним сигналима.

Вероватно си бар једном, на мору, посматрала јато ситних риба како се, као по наредби, креће час у једном час у другом правцу... Оне, као и птице, или неке друге животиње, имају своје водиче који их звучним сигналима упозоравају на опасност или им дају нека, њима разумљива, упутства. Веома осетљиви инструменти успели су да сниме ове звукове које рибе, највероватније, производе треперењем пераја.

Пријемници ових треперења распоређени су по такозваној средњој бочној линији која се протеже читавом дужином тела – на прелазу између светлог стомака и тамних или тамнијих леђа. Дакле, изрека „Нем као риба" није сасвим основана.

Љута читатељка

Писма сличне садржине непрекидно стижу у нашу редакцију:

*„Зовем се **Зорана Михаиловић**, имам 12 година, скупљам салвете, постере, значке, маркице. Адреса: **Трг Раде Кончара 6/3, 71000 Сарајево.** Писала сам ти, а то ниси објавио, док писмо моје другарице јеси. Стално те купујем и мислим да је то непоштено. Жао ми је што си ме изневерио..."*

Тешко нам је кад овако нешто прочитамо јер нам је најмања намера да неког „изневеримо" или да према неком нашем читаоцу будемо „непоштени". Молимо вас да имате у виду да у редакцију дневно стигне бар 15 писама за дописивање. Кад бисмо и желели све да објавимо, немогуће је. А желимо да „покријемо" читаву Југославију, да бисте ви имали прилику да се упознате са читавом нашом земљом. Зар то није фер? Свеједно, пишите нам и даље, заиста се трудимо да сва писма дођу на ред.

„Одмаглити" наочаре

Знам да постоји течност која спречава замагљивање наочара при наглим промена температуре. Где може да се купи?

ДАНИЈЕЛА НИКОЛИЋ,
Београд

Пошто се нарочита течност која спречава да се стакла наочара замагле тешко налази по већим оптичарским радњама, предлажемо ти знатно једноставније решење. У апотеци купи глицерин, нанеси танак слој на стакла па их добро обриши обичном или папирном марамицом. Видећеш, стакла ти се више неће маглити, а остатак глицерина помешаног с лимуном, можеш да искористиш за мазање руку. Парола – снађи се!

Да ли је енглески француски?

Учим енглески већ пет година и стално ме изненађује чињеница да за један појам има толико различитих речи. Молим те, реци ми колико речи има енглески језик.

ЈЕЛЕНА,
Сарајево

Да ли је тачан податак да енглески језик сачињава 70 одсто француских и 30 одсто немачких речи? Још нешто: да ли на крају опере „Кармен" (Жоржа Бизеа) Дон Хозе убија прво Кармен, па онда себе или само њу?

ВУК,
15300 Лозница

Енглески се сврстава у германске језике. Настао је из англосаксонског – језика Англа и Саксонаца, германских племена која су се крајем 5. века доселила на Британска острва. У 11. веку Енглеску су освојили Нормани из Француске (из покрајине која се и данас по њима назива Нормандија) и донели огроман број француских речи. Томе треба додати и речи позајмљене директно из латинског, што, заједно с францус-

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Ана Беговић, М. Орешковића 2, 52000 Пула – 13 година, воли музику и дружење.

Арзија Бурак, Џемала Биједића 14а, 70230 Бугојно – 11 година, сакупља постере, салвете, маркице и беџеве.

Мирјана Јовановић, Булевар Саве Ковачевића 101, 81000 Титоград – 10 година, сакупља папирне лутkице и значке, навија за Црвену звезду.

Тина Железник, Поље 30, 61410 Загорје об Сави – 10 година, сакупља постере, значке и налепнице.

Рабија Куртиш, Бориса Кидрича 21/19, 23000 Зрењанин – 12 година, воли спорт и музику, сакупља салвете.

Роланд Мађари, Маршала Тита 182/6, 38300 Пећ – 12 година, воли спорт, музику и дружење.

Небојша Ђокић, 29. новембра 5, 12222 Браничево – 22 године, студент машинства, воли шах (друга категорија) и све што воле млади.

Душица Миловановић, Народних хероја 20/1, 18000 Ниш – 14 година, жели да се дописује са вршњацима.

Данијела Кривокапић, Јосипа Лихте 82, 24000 Суботица – 13 година, воли рок музику, дружење, дописивање и путовања, бави се спортом.

ким речима, чини романски елемент у енглеском језику. Први истраживачи донекле су преценили удео тог елемента. На основу прецизних статистичних испитивања, утврђено је да у енглеском има око 46 одсто, речи романског порекла, германских око 43 одсто, док остатак чине речи из других европских и ваневропских језика.

Захваљујући овом двојном пореклу, као и употреби у више земаља широм света, енглески је данас најбогатији језик на Земљиној кугли. Највећи до сада објављени речник, „Webster's Third New International Dictionary" (1961), садржи преко 600.000 речи.

На крају опере „Кармен" Жоржа Бизеа, инспирисане романом Проспера Меримеа, Дон Хозе убија само Кармен.

Кад је име престало да буде довољно

Како, зашто и када је настало прво презиме?

ДРАГАНА, Суботица

Појава презимена везује се за развој градова крајем средњег века. Пре тога племићке породице означавале су се називом својих феудалних поседа, а кметовима презиме није ни требало – били су „својина" феудалца и нису нигде званично иступали. Тек с развојем градова, пошто није било довољно личних имена да би се међусобно разликовали, грађани су почели да употребљавају презимена. До тога је најпре дошло у Италији, од 12. века па надаље, а касније и у другим европским земљама. Код нас су презимена углавном настала од патронимика – имена по оцу: нпр. „Јован Петровић" значило је „Јован,

Петров син", а тек када би и Јованов син, унук итд, почели да се називају „Петровић", могло је да се говори о правом презимену. Још у прошлом веку код нас су били у употреби и патронимици и презимена, на пример: Вук се потписивао и Стефановић (по оцу Стефану) и Караџић (породичним именом). У неким случајевима презимена могу настати и од надимка неког претка (нпр. Ћосић од „ћоса"), од његовог занимања (Ковачевић) или географског порекла (Сремац).

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ: рuковет, амарела, сет, зет, трас, ва, винтгар, отерати, Том и Џери, агон, одолети, огар, малина, опарин, старетинари, и, китити се, инат.

ДЕОБА: видите цртеж!

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1934

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кецић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124 Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 2.000 дин.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 22.080 динара, полугодишња 44.160 динара, годишња 88.320 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 44.160 динара, полугодишња 88.320 динара, годишња 176.640 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728, уз обавезну назнаку НО „Политика" – ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD	42.–
СР НЕМАЧКА	DEM	72.–
ФРАНЦУСКА	FRF	247.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	61.–
ШВЕДСКА	SEK	252.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕМИЈЕРЕ

1. The Glass Menagerie – Стаклена менаџерија – 1987, САД, режија: Пол Њумен, RCA Columbia, VHS. Главне улоге: Џоана Вудворд, Џон Малкович, Карен Але, трајање: 134 минута.

Филмска верзија познате драме Тенеси Вилијамса са провереном екипом глумаца и Пол Њуменом као редитељем. Упркос одређеним замеркама, овај филм је, бар до сада, доста добро пролазио како код публике тако и код критике.

2. The Assault – Напад – 1986, Холандија, режија: Фонс Радемакерс. Главне улоге: Дерек де Линт, Марк Ухелен, Cannon-Multivision, VHS, трајање: 112 минута.

Филм „Напад", снимљен по роману Харија Мулиша „Атентат", прошле године добио је Оскар као најбољи страни филм. То је нека врста кримића чија се радња дешава за време другог светског рата у окупираној Холандији. Веома добар филм.

●

3. Whatever Happened To Baby Jane – Шта се догодило са Бејби Џејн – 1962, САД, режија: Роберт Олдрич. Главне улоге: Бети Дејвис, Џоан Крафорд, Виктор Буоно, Ана Ли, Warner Home Video, VHS, трајање: 133 минута.

У низу видео премијера старих филмова, посебну пажњу треба обратити на филм „Шта се догодило са Бејби Џејн" – мучну причу о двема сестрама (једна је бивша филмска звезда, а друга богаљ) које се мрзе. Врхунске улоге Бети Дејвис и Џоан Крафорд.

ВЕСТИ

● Поштоваоце Чарлија Чаплина свакако ће обрадовати вест да се недавно појавила посебна видео – колекција која садржи филмове овог великог уметника снимљене 1916. и 1917. године. Ту су следећи наслови: „Досељеник", „Гроф", „Мирна улица", „Пустолов", „Један после поноћи", „У бањи", „Робна кућа", „Луталица", „Иза екрана", „Ватрогасац", „Котурање" и „Залагаоница".

● Кућа „National Geographic Video" објавила је велики број једночасовних документараца који су високо на листама најтраженијих касета. Ево неких: „Ајкуле", „Тајна Титаника", „Међу дивљим шимпанзама", „Људождери из Индије", „Невероватна људска машина".

● Касете са спортским емисијама такође веома добро пролазе. Од новијих издвајамо: „Кошаркашко умеће др Џија", „Безбол на начин Пита Роуза" (један од легендарних играча безбола), „Спортске незгоде", „Безбол: забава и игра".

007 - 17

Џемс Бонд је данас, сасвим сигурно, најпознатији и најпопуларнији филмски јунак тако да филмови о овом тајном агенту већ одавно представљају жанр за себе. Од 1962. године снимљено је укупно шеснаест (сви сем „Никад не реци никад" из 1983. године у продукцији Харија Салзмана и Алебрта Р. Броколија) а ускоро би требало да се појави и седамнаести филм под називом „Поништена дозвола" („Licence Revoked"). Лик тајног агента 007 до сада су тумачила четири глумца: Шон Конери и Роџер Мур по седам пута, а Џорџ Лезенби и Тимоти Далтон једном, с тим што је овај последњи тек почео каријеру у овој улози.

1. From Russia With Love – Из Русије с љубављу (1963)

Филм који није приказан код нас. Руски шпијун убацује се у међународну злочиначку организацију с циљем да се домогне апарата за шифровање, али и да убије Џемса Бонда. По многим мишљењима „Из Русије с љубављу" је најбољи филм у целом том низу. У главним улогама: Шон Конери, Роберт Шо и Данијела Бјанки, а редитељ је Теренс Јанг.

2. Thunderball – Удар грома (1965)

Џемс Бонд покушава да онемогући Спектру у намери да атомском бомбом уништи Мајами уколико не добије уцену у износу од 100 милиона фунти. Занимљиво је, иначе, да је овај филм о Џемсу Бонду материјално најбоље прошао а уједно и једини награђен „Оскаром" за специјалне ефекте којих је у свим филмовима овог жанра било напретек. Редитељ је поново био Теренс Јанг, у главним улогама појављују се Шон Конери, Адолфо Сели и Клодин Огер.

3. On Her Maejsty s Secret Service – У служби Њеног Величанства (1969)

Шести по реду „Џемс Бонд" знатно је другачији од осталих филмова о познатом тајном агенту. Најпре, то је први и једини пут да је Џемса Бонда тумачио Џорџ Лезенби и једини случај да је 007 поклекао пред чарима једне жене – чак се и оженио. Но, без обзира на све „У служби Њеног Величанства" достојно наставља легенду о Џемсу Бонду. У режији Питера Ханта главне улоге, поред Џорџа Лезенбија, тумаче још Дијана Риг и Тели Савалас.

4. Live and Let Die – Живи и пусти да умру (1973)

Филм који је представио новог Џемса Бонда – Роџера Мура. У овој авантури он чини све да спасе свет од тамнопутог злочинца који уз помоћ вуду магије и опасних дрога претвара људе у зомбије. Уз Роџера Мура у главним улогама се појављују Џејн Сејмур, Клифтон Џејмс, Јафет Кото и Џефри Холдер. Редитељ је Гај Хамилтон.

5. Moonraker – Операција свемир (1979)

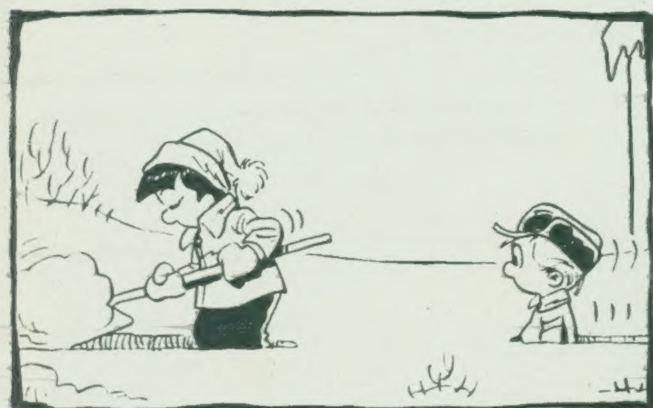
Уз помоћ жене, агента CIA, Џемс Бонд покушава да осујети сулуди план моћне организације да се уништи људска раса. Главне улоге тумаче Роџер Мур, Луис Чајлс, Ричард Кил и Мајкл Лонсдејл, а редитељ је Луис Џилберт.

В. Радосављевић

ДУШАН РЕЉИЋ

Дружина КЛИКЕР

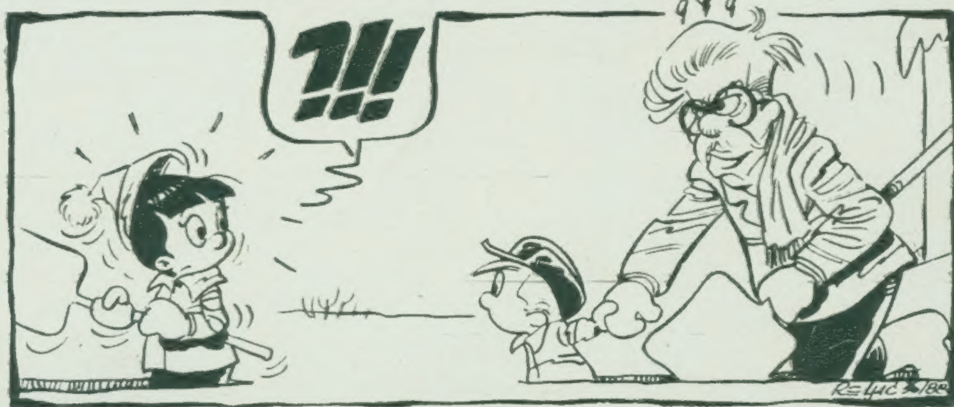

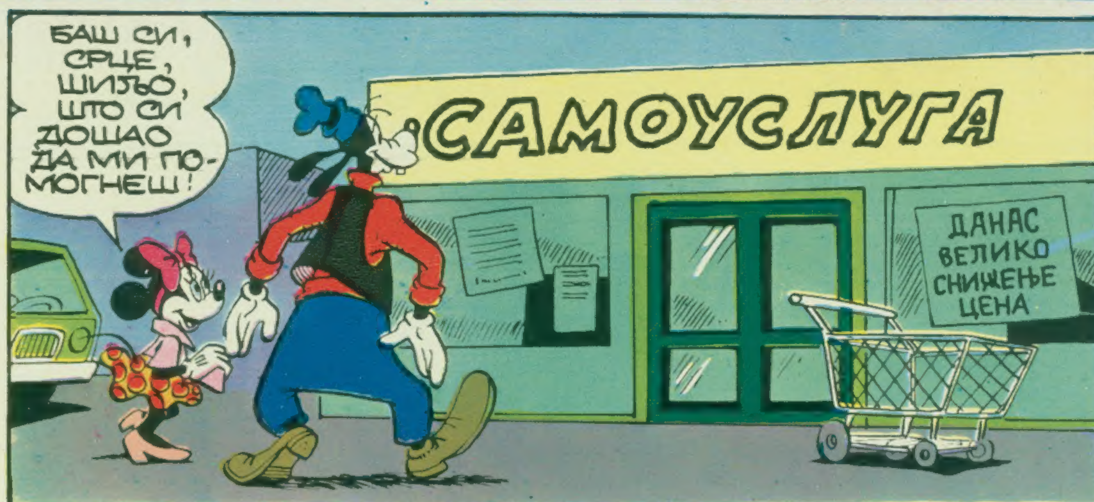

Добитници награда из броја 1932:

1. Путовање за две особе у Египат: Branka Zeljković, Braće Krkljuš 15, Novi Sad

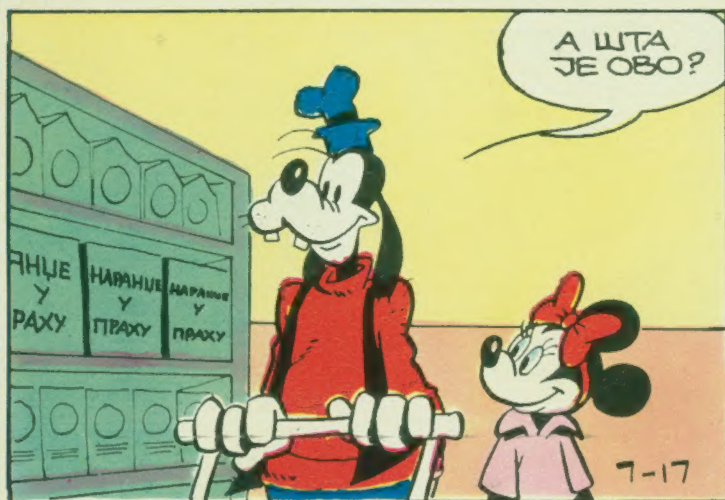
2. Седмодневни боравак за две особе на Бабином куку: Stanko Aničić, Marije Bursać 2, Zemun

WALT DISNEY
МИКИ

БАШ СИ, СРЦЕ, ШИЉО, ШТО СИ ДОШАО ДА МИ ПОМОГНЕШ!
САМОУСЛУГА
ДАНАС ВЕЛИКО СНИЖЕЊЕ ЦЕНА

БРЗО ЋЕМО! НАПРАВИЛА САМ СПИСАК ПОТРЕБНИХ СТВАРИ!
ТВОЈА ОРГА - НИЗАЦИЈА ЈЕ УВЕК СУПЕР!

ВИДИ ОВО, МО - ЛИМ ТЕ!
МЛЕКО У ПРАХУ
МЛЕКО У ПРАХУ
МЛЕКО У ПРАХУ
О, ПА ТО ЈЕ СТАРА СТВАР! ДОДАШ ВОДУ И ДОБИЈЕШ МЛЕКО!

А ШТА ЈЕ ОВО?
НАРАНЏЕ У ПРАХУ
НАРАНЏЕ У ПРАХУ
7-17

И ТУ ДОДАШ ВОДУ И ДОБИ - ЈЕШ СОК ОД ПОМОРАНЏЕ!

АУ, МИНИ! ДА ЛИ ЈЕ **ОВО** МОГУЋЕ?

ЗНАМ ШТА ЋЕШ ОДГОВОРИТИ, АЛИ ИПАК НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ!
БЕБИ ПУДЕР У ПРАХУ